

FÖL, A HEGYEKRE

SZALÉZI ~ MŰVEK

LELKI KULTÚRA KÖNYVEI

17.

TRIFÁL JÓZSEF

AZ ISTENI LÉT DICSŐSÉGE

164 oldal, 2.50 Ft.

18.

CSÁVOSSY ELEMÉR S. J.

SPONSA DEI

Elmélkedések mélyebb lelkiéletre
törekvők számára

260 oldal, 3.50 Ft.

22.

SZT. GRIGNON LAJOS

A TÖKÉLETES MÁRIA-TISZTELET

II. kiadás, 296 oldal, 5.— Ft.

FÖL, A HEGYEKRE!

26.

DEMETER ISTVÁN

FÖL,
A HEGYEKRE!

ELMÉLKEDÉSEK

SZALÉZI MŰVEK

Nihil obstat. Dr. Aemilius Ivánovich censor. Imprimatur.
No. 1859/1944. Agriae, die 21-a Martii 1944. † Julius
Archiepiscopus.

Felelős kiadó: Szitkey Károly.

10198 — Szalézi Művek, Don Bosco nyomda, Rpalota
(Felelős: Kenéz János)

Előszó

Az a nemzedék, amely Prohászka szellemi örökségét egészen fiatalon szívhatta magába, s egy vagy két háborútól próbáltan, megviselten, késve most készül átvenni szerepét, s úgy érzi, feladata elvégzése nélkül nem tűnhet el a további nemzedékek sodrában: a vallásos gondolat és élmény erős igényével jelentkezik. A vallásos újjászületés és a lelki újjáépítés vágyát kiolthatatlannak érzi a kor levegőjében, benne érzi idegeiben is, s az előző korok fel-felbukkanó anyag- és észelvű világszemléletéből kiábrándultan természetfeletti életlehetőséget, kifejeződési formákat keres.

Ennek a vajudó és ígéretes vallásos élménykeresésnek kívánunk segítségére sietni jelen elmélkedési könyv kiadásával is. Ezek a rövid, ám sűrített mondani-valójú szövegek a változatlan, örökkévalóságba vezérlő igazságokat a modern emberhez szeretnék közvetíteni, cseppet sem

engedve a korokhoz nem alkalmazkodó igazságból, de megértve s megérezve a kor emberét. Az ilyen közvetítés egyszerű igazságaival nem mehet el kapcsolatkeresés nélkül a ma vívódó lelkében benneélő sokrétűség, sok szín, nem egy esetben zűrzavar mellett sem, s nem nélkülözheti az ilyen lelket még mindig megközelíteni, kifejezni, és a maga módján alakítani hivatott irodalom eszközeit sem. Kissé líra, kissé vallomás, mint minden elmélkedés, amely a rendszerességtől húzódó, annak gépies keretességét értékelni nem tudó, mégis magasságokra szomjas lelkeket is értékelni tudja.

Az effajta lelki könyv természeténél fogva vonakodik a megkülönböztetéstől: „papi vagy nem papi”; mint ahogy pap és világi egy korba születik bele, egy kor múló vizeinek csobogását szeretné feledni az örök vizek zúgásának hallgatása árán, mindkettőnek törekednie kell az Isten hegyeinek csúcsaira, s egyazon kor eszméi s belső válságai közt kell egymásra találniuk a tegnap, ma s holnap Krisztusának örömhíre fölött. Az a bajunk, hogy kevés papunk, apostolunk van a művelt világiak közt, s a már vallásos igények légkörében felnőtt fiatalságunk legjobbjai is eltevelyedhetnek, vadvizekre eveznek, s a

legújabb lélektani, lélekelemző módszerekkel érvényre jutott szektás magatartás részigazságaiiban keresnek menedéket önmaguk ellen, világlátásuk elégtelensége ellen.

A rendszeres elmélkedéshez nem szokott olvasót azonban arra kérjük, óvatos legyen: ne olvassa regényként a lelki könyvet, s ne a regény hatását várja tőle. Ami cseppenként orvosság, nagyban méreg lehet, s mert szokatlan és nehéz: fárasztó lenne s nem üdítő. Inkább egy sort, egy mondatot egy nap, mint két elmélkedést. Legyen ott asztalán vagy éjjeli szekrényén akár egy évig, s ahol magának való üzenetet talál, foglalkozzék vele huzamosabban, mélyedjen el benne s váltsa aprópénzre saját élete szükségletei szerint. Nincs szájbarágva semmi; kinek-kinek más a szája s foga. A szerző saját lelkének alakulásán, hegyekre törésén, saját gyarlóságainak, emberségének megismerésén s életfelszívásán keresztül szeretne másokat is közelebb hozni az evangélium igazságaihoz.

A világi ifjúból Krisztus-követőt formáló papnevelő reggeli elmélkedéseiből, feljegyzéseiből sarjadnak ezek a sorok, helyenként egészen megőrizve az apostolok útjának porától még érintetlen fiatalság

hamvát, helyenként már a kiábrándultsággal, fáradtsággal, céltalannak látszó vergődéssel küszködő szellemi munkás, a már tanítani küldött tanítvány problémáit oldozgatva. Krisztus vezet itt, s akit Ő vezet, másoknak is meg akarja mutatni — saját tükrében — a kilátásokat.

A rendszeres elmélkedő szept.-től jún.-ig kb. minden másnapra talál egy fejezetet; a közbeiktatott ünnepek s egy-két jegyzék segítségével könnyen eligazodik a beosztás kérdésében. Nem szükséges az elején kezdenie, bárhol megszakíthatja a sorozatot s közben másfelől meríthet lelki étvágya szerint. A pusztán lelkiolvasmányt kereső olvasó is szabálynak tartsa: keveset egy nap, de azt jól, saját lelke szerint, mintha maga írná a szöveget. Így nem építünk homokra. — s a többnyire Szent János Evangéliumához fűződő, a lelkiélet útjára lendítgető s a már rég elindult fáradozókat a fiatalság magasbavagyakozásával frissítő írás eléri célját: Krisztus vonzzon magához sokakat, föl az Isten hegyeire.

Bp., 1947. Kisboldogasszony ünnepén.

A kiadó.

1.

Föl, a hegyekre.

Kezdjük meg az utat, bátran; a jó kezdés, jókor: már félsiker. Elöttem Krisztus, előre int. Jön szolgád, Uram. — Hátam mögött, pusztámon az ősz vihara látogat, még hallom a messze zúgást. Sátram odavan, kövem nincs, hogy maradandó házat építsek, a vihar úgyis mindent elsodor, betemet. Vezetőm nem vet meg, hogy üresen és tehetetlenül jövök; már eddig is sok szépet mutatott különös országa törvényeiből. A magasok még messze vannak: ködbe, homályba, titokba vesznek. A puszta földszintes népe lassan eltűnik mögöttem, kicsinek lát majd, minél magasabbra jutok, annál kisebbnek. Nem baj. Foltjaimat látja még, ezeket eltávolítottam.

2.

Menetrendem a hónap alatt.

Isteni könyv, Isten könyve, minden könyvtárban övé az első hely. Viszem

magammal és ő is visz engem. Ha felnyitom, megtalálom benne, amit sehol más-
hol. Az igazságot. Csak ez igaz. Tiszte-
lem: Isten szava; hallgatok rá: vezetőm;
szeretem: jó; becsülöm, mert barátom, és
nagyon, mert egyetlen. Hányszor nem kö-
vettem; műveltem földemet, s rosszul. Fél-
tem tőle, mert nagyon szelíd volt, s tud-
tam, hogy győzni fog, ha perbeszállok ve-
le. Nehéznek, lehetetlennek tartottam,
mert nagyon könnyű és egyszerű, mi va-
gyunk lehetetlenek és maradhatatlanok.

3.

Fájdalmas Boldogasszony.

Nagy volt fiatal öröme is, a Magnificat
ihletője, s a nagy öröm a várakozó nagy
fájdalom előhírnöke. Minden anya szeret
és szenved. Az anyák anyjának „gyász a
lelkét meggyötörte, kín és bánat össze-
törte, törnek éle járta át.” Boldognak hir-
deti minden nemzedék, boldognak és fájd-
almasnak. Fájdalmas Boldogasszony: ti-
tokzatos, mégis beszédes, feltáró, eligazí-
tó kifejezés. „Bennem a szomorúság ten-
gere sírva árad”, — mi ez a tenger az
övéhez képest? Mi az én zűrzavaros, so-

kat borongó, csüggedékeny, vad, durva lelkembe tétova beszúró tövis szúrása az ő tiszta, finom, női és királynői lelkének hét törrel vert sebei mellett. Az én száraz gypembe nem vág úgy bele a csörtető csorda lábnyoma, mint az ő pázsitjába a szellősodorta toklász. Mégis a legkeményebb asszonyi léleknek is őrjítő lenne átélni egy Mária-siralmat. Megjátsszani is. Szeretet örök rokona, Fájdalom, ki nagyon ismered a legtisztább és legszeretőbb Anyát, ha felém jársz és már nem bírlak, add kezembe a fájdalmas olvasót.

4.

Krisztus követése: keresztviselés.

Mióta áll a világ, az emberiség hosszú sorban, néhol töredezett darubetűkben, néhol hajtva, néhol önkéntes nekibúslással, máshol öntudatlanul, vagy hadakozva ellene: terhet cipel. Krisztus öntudatosította és megnemesítette terhünk hurcolását, azzal, hogy ő is magára vállalta a keresztet. Róma halálos gúnynak, ismerte: az ács fiának mi ácsoltunk egyet cserébe a nagy szeretetért, s azóta dicsőség a kereszt. Bárhová elkísér, hiába fut-

nék előle, a futás is kereszt; biztatva, kérve, ígérve, keresve jár körülöttem, s ha elveszti a pillantásom, ahol nem várnám, elémbebukkan. Végül megismerem, elfogadom és máris szeretem. Kereszt, Uram keresztje, szeretlek. Te nem utasítasz vissza soha, fogadsz, nem kifogásolod vállam gyengeségét, ránehezedel. Kellesz nekem: nélküled nem volna biztos egyensúlyom a kötéláncban, öröm és bánat között. Ha hiányzol, az is kereszt. A bűn is sok keresztet jelent. Szent vagy te, erőszakos; Krisztus szeretete erőszakol rám. Ő viszi értem, én viszem érte. A földi szerelem is sokba kerül. Nem vonakodom, ma is felveszem keresztemet, követni akarlak. Keresztem néha nem keresztalakú, apró tűszúrások, milliméteres töviskék képébe öltözik, de ismerem álarcát. Nem tagadlak meg, üdvösség álarcos hirnöke, egyetlen remény. Az utadat járók győzelmi énekével üdvözöllek: áve!

5.

„Kezdetben volt az Ige.”

Krisztus, az Ige volt, van, mielőtt Ábrahám, s mielőtt minden. A sasröptű evan-

gélisa a megtestesült Ige keblére borulva megsejtette az örökkévalóságot. Örökké él az, kinek szíve ott dobogott, s ez a dobogás háborúk dübörgése között sem múlik el a századokkal. A háborúk elmúlnak. Arra hivattunk mi is, hogy ezt a dobogást hallgassuk, életünket szerinte szedjük rendbe. Hiszek tebenned, Ige; engedd, hogy közelebb s közelebb férközhessek titkaidhoz. A mindenség, a kezdet s a vég titkai ezek, a legfontosabb keresnivalók. A teremtő lélek vesz körül, alkotásai gyönyörködtetnek, látom az Ige lábnyomát az időben. Ezt nem lepi por, csak az én szememen lehet, könnyeimmel mosom le. Az Ige útja kezdettől fogva fénylik, míg az ember piramisait pár ezredév homokja eltakarja. Mért építsek gúlát a tágas, szomjas sivatagon, mikor az ő világos, szűk utain biztosabban a magasságba jutok. Nem akarok babiloni köveken a felhőkbe hágni: legalább előttem ne legyen köd. Minden elmúlik, te megmaradsz, Ige, Isten, Krisztus; melléd állok, mert élni akarok. Jelen vagy, benned élek, mozgok és vagyok.

6.

„Nála nélkül semmi sem lett.”

A nagy és kis világ, minden fenséges pompájával és kedves bájával az ő alkotása, az Ige ihletének termése. Amit mi csinálunk, akár verbum, akár factum, mind kontárság, bár gyönyörű dolog Isten mellett kontárkodni. „Az ég, a föld és a csillagok ezre” mutatják ujjlenyomatát, a tengerek álmodnak az első napokról, amikor megmosta kezét bennük, friss alkotásaiban, — „egy nap a másnak ezt sutogja át, erre tanítja éj az éjszakát”: itt suhant egykor Alkotónk, áradt belőle az igazság, a jóság és a szépség. Most is itt jár, nagy csendben hallani szavát. Legcsodálatosabb alkotása mi vagyunk. Földből gyúrt test és lélekből lehellt lélek. Lélek: csak öt betű, de végig tudja száguldani a világot, fogalmat alkot a végtelenről is, olyan lehet, amilyen lenni akar, majdnem mindenható.

7.

Az élet ünneplése.

A Föld sötét, bűnös, könnytől nyirkos és átoktól nehéz, de elég egy gondolat a

szentmisére, s már úgy képzelem ezt a gömböt, mint forgó s keringő rakétát; Isten ünnepli vele a teremtést, az életet. Eucharisztikus lángok lövellnek belőle, hol itt, hol ott, az ég felé; minden oldalról ég vesz bennünket körül. Számtalan örökmécs tüzel szertesét, fekete mezőben pici piros virágok. Ebben a percben ideszáll Krisztus, a mi oltárunkra, a másikon, és tovább; harangzúgásból áll a nap, s a fáradt hajó, a kihűlt égitest Krisztus ölelésében melegszik fel napról-napra. Ha száraz, Krisztus áztatja. Melegedj és termékenyülj te is, kicsi földem, elvesző része az elenyésző világnak, emberi szív, földi test az égitestek között; ünnepeid, hogy élsz és járod a pályád. S egyetlen lelkem, értékesebb a gyűrűs Saturnusnál, ki nem múlsz el a csillagokkal, törhetetlen vagy, ünnepelj, fogadd el a csodákat és láss még nagyobbakat. Odamégy, ahová akarsz, ahhoz, akit szeretsz. Egynemű vagy az Istennel, szem nélkül látó és szárny nélkül szárnyaló. Ünnepeid az Úr áldozatát, mellyel megszépítette a földet, s magad is szeress áldozni, adni, lemondani, akkor megszépül életed.

„Őbenne élet volt és az élet volt az emberek világossága.“

Napról-napra várjuk a fényt, minden reggel az ős tohuwabohu-ból kelünk fel, s reggel van, valahányszor észrevesszük, hogy hibáztunk. Az Isten világosságot teremtett és megállapította, hogy jó a világosság. Jött az ember és azt mondta, hogy jobb a sötétség. Aztán el is tévedt benne, s még nagyobb sötétséget keresett. Szerette volna kioltani a csillagok világosságát is, mert az is Istent ragyogta. Ki ad fényt, mely nemcsak messziről világít, hanem olyan közeli, hogy melegít is. Maga a Fény áll elém: végy belőlem, — nem amennyi elég, végy sokat, én nem merülök ki, s örömöm, ha adhatok. Tudom, felelem, hogy szívesen adsz, ha megyek, de juttasd eszembe, mikor fény után kapkodok, mint a molylepke, melyik vagy Te. Ha beléd repülök, s benned égnek el hiú szárnyaim, hamvaimból új szárnyak nőnek: erős, alázatos sas-szárnyak. Más fényben halálrasápadok, s betegen hullok a hideg kőre, nyomorult lepke, Jézus, helyezd el törekvéseim ormán a fáklyádat, s én engedelmes leszek.

**„Vala egy ember Istentől küldetve...
Nem volt ő a világosság, hanem, hogy ta-
núságot tegyen a világosságról.“**

Csodálatos kitüntetésekot osztogat Krisztus Urunk. Élünk, robotolunk, játszunk, ülünk a vám mellett, halászunk, futunk kis céljaink után, egyszercsak felénk jön s minden magyarázat nélkül ráút a szívünkre: hív. Jöjj, mondja, aki mindent tud, hív, aki minden lehetséges jövőnket ismeri, és feláll az ember, és elbűvölten „húz“ az Isten után, gyermekszemmel engedelmeskedik, nem kérdezi hova, merre, mi lesz belőlem, mikor bánom meg, melyik fordulónál tekintek vissza sírva elhagyott rongyaimra. Megyünk, mert mester a Mester és élet veszi körül. Megyünk, mert élni akarunk és nagyon akarunk élni. Bekószálhatjuk a magunk bizonytalan útjain a végest, de ő a végtelenbe kalauzol, biztos úton. Hívott és küldött ember vagyok, imádkozom, hogy a küldetés szellemét erősítse, öntudatosítsa bennem. Ha ülök, vagy állok, beszélek, járok: mindent ebben a küldetésben. Átélem ezt, hogy napjaim tanúságot tegyenek a világosságról. Krisztus követségé-

ben élni, mosolyogni, küzdeni, aggódni és bízni.

10.

„És az Ige testté lőn.“

Ez a lelkeket rázó Ige, ez a teremtő Ige megjelent közöttünk, végigélte életünket, ne mondhassuk, hogy könnyen beszél. Úgy beszél, mint aki próbálta, s mint aki-nek világot lenyűgöző hatalma van. Megszenteli a hideg környezet barlangját, boldogítóvá teszi a szegénység szalmáját. Testes emberré születtem én is. Ha az „ember“ emberi értelmét nézem, azt kell mondanom: jaj nekem, száműzöttnek, olyan vagyok, mint a lebukott angyalok, mint elvarázsolt királyfiúk, csillag voltam, de megátkoztak és húsbacsavarták lelkemet. De ha az „ember“ isteni értelmét nézem, térdreborulok. Több vagyok, mint a lelketlen világ. A tornyok, amelyek közt járok, eltörpülnek és lábamhoz simulnak; vaspaloták indulnak és állnak meg szavamra, szárazon és vízen. Mindezt a lélek jogán élvezem. S e jogon enyém az a kínos keresés, amellyel Istent keresem, s az a gyönyörűséges öröm, amellyel megtalálom. Enyém a kísértés, amely az

alsóbb világokba húz, rokonít állattal, növényvel, ásvánnyal, s melyet legyőzni több, mint angyalúton végigsuhanni a képzelet taposatlan útjain, annak határai felé. Ember: test és gondolkozó lélek. A test nyughatatlan ösztönökkel gondoskodik saját jólétéről, királlyá akar lenni szemétdombján, s ha magára marad, el is vegyül a porban. Meghagyom lelkem magasabb igényeit, hogy emberhez méltó legyen gondolkodásom, beszédem, munkám.

11.

A teveszörös és erdei mézes

Szent János ez Ó- és Újszövetség határán, mint márványba faragott példa, tanítja az igazi alázatosságot. Se feje nem konyul, se melle nem horpad, mikor a farizeusok követleinek kérdésére megvallja és nem tagadja. Én nem vagyok a Krisztus. Felmelt szóval és szívvel, s a messzeséget feltárni vágyó saspillantással, iméli a prófétát: Én vagyok a pusztában kiáltónak szava: Egyenesítsétek az Úr útját. Nagy szerep, de a Keresztelő nem az az ember, aki elbízná magát. Az ilyen férfias alázatosság előtt meghunyászkodik

a farizeus gőg, bennünk is elszégyenli magát minden pipiskés rátartás, cicomás hiúság, sekélyes elbizakodás. Megcsodálom a nagy pionírt, ki kemény szóval szánt; harcol, de tudja, hogy a szelíd és alázatos szívű Jézus előtt jár. Így lett legnagyobb az anyák szülöttei közt. Nagy, mert nagy az alázatossága. Fenséges erény, biztosítja a pusztában kiáltó királyokat, a nagy gondolatok prófétáit és a magasságok pilótáját. A kimagaslók, ha egyedülállnak, könnyen megszedülnek és gőggel vigasztalják magukat. Nevét sem szeretik a nehéz erénynek: alázatosság, rosszul kopott el hozzá nem értők nyelvén. Nagyobb gőgből mímelik néha, s olyankor sürgősen várják érte az elismerést. Hívhatjátok az igazság, a biztonság erényének, csak ismerjétek, gyakoroljátok.

12.

„Köztetek áll az, kít ti nem ismertek.”

Templomok állnak egymás mellett, égremutató tornyokkal. Egyik hűvös, hideg, üres; másik felmelegszik egy kis piros lángtól, s megtelik a mennyország színeivel s dallamával. Ész nem éri fel a kü-

lönbséget, de felérik a gyermeki szívek, hittel, érzéssel. Ha szívünk nem gyermeki, vakok és süketek vagyunk ezekhez a színekhez és ehhez a zenéhez. Magas nekünk a minden gazdagságon túljutott egyszerűség, annyira mindennapi a világon túli fény, hogy elmegyünk mellette szenzációt kereső szemmel. Pedig az Oltáriszentségben mindig találhatunk újat, bár Krisztus változatlan. Mindennap önmagát adja és mindennap eredeti. Nem ismerjük eléggé, mert nem vagyunk hozzá elég bizalommal. Kérdezzük, felelni fog. Nyitott baráti lélekkel vár, úgy is közeledjünk. Nincs problémánk, amit meg ne oldana. Isteni tudakozódó, eligazító hivatal. A világot még nem hódította meg egészen, ránk bízta a munka folytatását és befejezését. Nagyobb hit kell. nagyobb közvetlenség. Egy-két szent többet végez, mint nyárfpolgárok, tömegkeresztények légiói. Ha kezembe fogom, s úgy vizsgálom, akkor sem ismerem, míg el nem dobtam érte mindent. Boldog, aki mondhatja: Nincs már másom, Uram, csak te vagy. Annak egészen megmutatja magát. Köztetek áll: kapjatok rajta. Bennünk még sok a rendeznivaló. Morajló hullámok, — hadd csendesítse; dudva sarjad termőföldünkön, — tépdesse; el-eltéved jóakaratumk

báránkjája, (furcsa bárány, tilosban is le-
gel néha) — keresse meg, vigye haza.
Mindezeknek mestere.

13.

A többet, a jobbat

sürgeti bennünk minden, még az a „nagy
bú” is, amely „téged vádol, örök, nagy
természet, mely kiégett szívvel kérdi,
mért születni, minek élni”. Amikor egy
görög város úgy határozott, hogy nem tűr
meg nagyon kiváló embert, az volt a leg-
kifejezőbb nagyratörés. A törpe azt hiszi,
már elég nagy, s aki megelégedett magá-
val, törpe. A megalkuvók letévedtek a he-
lyes útról. A szöcske sem lesz nagy so-
ha, nem épít várat, mert helyről-helyre
kiváncozik, ugrál. Egy gondolat, ha jó,
megnöveszthet egy életet. Krisztus Urunk
is propagált ilyen gondolatokat. Légy
mindenkinek a szolgája. Légy az utolsó.
Engedelmeskedj. Tudj. hallgatni, várni.
Bízzál. Add el mindenedet, oszd ki a sze-
gények között, és kövess engem. Légiók
mennek utána kimagasló, királyi lelkek-
ből, csúcsok mind s egyéniségek. Mind
utánozni, követni akar, mégsem epi-

gon egyik sem. Törvénye van a növekedésnek, de a világ téved, mikor öntörvényről, szenttéavatott szeszélyről beszél. A zsenik törvényét is Isten adja, nagyon egyszerű s nagyjából egyforma törvények szerint alakulnak a világ legnagyobbjai. Legfőbb erejük a szenvedésben van, de tagadják. Krisztus és szentjei állítják; szeretik, keresik a keresztet. S nem öncélből, hanem a feltámadásért. Vesd el magad, majd kikelsz. Ne azért fuss, hogy utánad fussanak. Milyen megtisztító, fölemelő mondani: Nem magamtól jövök erre, küldtek, nem önfejűségből élek így, parancsom, felsőbb irányításom van rá. Az álnagyság azzal vigasztalja magát, hogy nem tűr irányítást, pedig ezzel is másra hallgat, illetéktelenre. Tanulj hallgatni, nyelni. A sértés, ha tűröd, igazít, nevel. Krisztus követője „erőt iszik útjában a patakból, azért emeli magasra fejét” (109. zs.).

14.

„Ime, ki elveszi a világ bűnét.”

Mindeddig halmozódott a bűn. Zsidók, babiloni, egyiptomi, római és görög pogányok, barbárok és műveltek: vétkeztek,

tévelyegtek, néha összetévesztették még a szépséggel is a bűnt. És egy-egy ember úgy halt meg minden tájon, szomorú ráncokkal arcán, megmaradtak a gondjai. A nagy hívők is, mintha megbotolva zuhan-
tak volna arca Nébó hegyén, nincs to-
vább; az útját sejtitek, tán látjátok is az
ígéret földjét, de oda nem mentek. A gyö-
nyörű alkotásokat mélyen élő, testben
vonagló vallásosság hívta életre, sugárzó
arcú istenszobrok váltak ki az alaktalan
márványból, de aztán korcs nemzedékek
csámcsogtak körül elejtették és besároz-
ták az eszményt. Balga hit és balga jóaka-
rat; sokszor büszkék voltak szegényekre,
sok bűn kötelező erényként uralkodott.
Megjött a Bárány, hogy megmentsen bar-
bárt s görögöt. Hogy levegye a nagy ter-
het, amitől csak sírva szárnyalt az is, aki
szárnyalt. Nagy várakozás teljesült s
nagy kövek estek le a szívekről. A Ke-
resztelő szívetindító s történelmi fordula-
tot jelző szavakat mond: Ime, az Isten
Báránya. Ime az áldozati állat; sóval hint-
sétek és kiáltsátok rá a bűneiteket, majd
viseli. Ma is, mindennap felhangzik a Bá-
rány bemutatása, az én bűneimért is jött,
viszi már, elégeti, megkönnyítve ad hatal-
mas lendületet, új életre. A leszálló ga-
lamb a nagykehelyből kiemelt szentostya

s a többi felett suhog, hitünkkel megfoghatjuk; tanúságot tesz. Sírjatok, mert emberfeletti öröm ez, s egyétek a Báránvt, már lakoma.

15.

„És én nem ismertem őt.”

Minden valamire született emberben gomolyognak fiatalkorában a célok, és senkisémet tudja még, hogy merre, hova. Nagy tervek, álmok, s a fiatal lélek biztosra veszi, hogy ha ezrek megalkudtak, ő nem fog, ha ezrek lemondtak magas céljaikról, ő nem; kell is ez a hit, e nélkül közepesig sem jutna senki. A tanulmányokkal együtt megjelennek és követelőznek az ideálok, könyv fölé hajló ifjak felszegzik szemüket, s egy-egy pillanatra mintha már látnának is valamit; elmosódott vonalakban emberi nagyságokat. Jellemük közben alakul, ferdül, ösztönös világuk uralomra tör, s mert sokfelé mennének, rendesen nem mennek sehova, jön a filiszterség és a kenyérharc. „Kiegyezünk húsz, ötven százalékra” (Harsányi L.) Kártyavárakat építenek a legjobbak is, hogy kiábránduljanak, mert a kártyavár mindig dülékeny marad, buborékokat fúj-

nak, ballonokat, sárkányokat eregetnek, mert ideiglenes életünk ürét színes hólyagok, lobogó selyempapírrongyok átszövik látszatra, aztán az idővel együtt szétpukkadnak, elsodródnak, vissza nem jönnek. Örökkévaló vágyaink Mestere, téged sokáig nem ismertünk. Jöttél volna biztattással, erővel, de be sem mutattak; bogaras, álszent tanítványok kezén s egyéniségén elsikkad sok teremtő szépséged. Elrettentő példák járnak köztünk, kik értik már árnyékodat s a kereszt árnyékát; a világnak szóló botrányig eljutottak, de a valóságot, az üdvözíteni tudást nem értik. Mikor úgy akarsz, megleped választott gyermekeid lelkét, mint a tudósét a felfedezés; tavaszi délutánokon megtéped, megtisztítod a sudarakat. És én nem ismertelek; most már mindig jobban akarlak ismerni, sokat foglalkozom veled, s világalakító szerepeddel.

16.

Miért mondtad meg,

Keresztelő Szent, hogy itt van már az Isten Báránya? Most elhagynak kedves tanítványaid, el sem köszönnek. A nép bál-

ványa voltál, szerették igaz szavadat, még nagy munkát végezhetél volna köztük. Kísértő gondolat! A szerephez nincs köze népszerűségnek, hódításnak, a szerep kötelesség és önzetlenséget jelent. Le kell vonulni a színpadról, amikor vége van, mások emelkedjenek szólásra és cselekvésre. A szín nem marad üresen. A mellékszerepléshez kell erős lélek, hajthatatlan jellem. Szent önzés, amely azt kéri, ami nehezebb. A Keresztelő félrevonulása természetes, és fenségesen szép, mert nehéz. Az ilyen önzőnek van vigasztalása. Aki keresi és szívesen vállalja a kisebb szerepeket is, nem marad munka nélkül. Még az építésben, adakozásban is legnehezebbek az apróságok, azokhoz külön érzék és külön elszántság kell. Szobrot állítani a templom feltűnő helyére könnyű, azt a hiúság is emeli, de egy-egy kis helykendőt készíteni nehéz, ahhoz önzetlen, felsőbbrendű lélek kell. A Keresztelő óriás alakja csak áll, szeme sem rebben, amint leváltják. Fölötte a nagy végzés: még majd mártír fejét kell adnia, nem tűr a világ ilyen magasztalatot, hulljon porba az Isten terveinek útján; az Isten végtelen nagy úr, nem szorul senkire, de ez az Isten is alázatosan jön most, Bárány képében, szolgáruhában. Így készül az üdvös-

ség. Hűvös lehellet csap meg az evangélium soraiból, mintha kegyetlen volna a Bárány; de akik ismerik, értik őt, tudják, hogy így gyakorolja kegyeit: nagy sorsal választ nagy boldogságra.

17.

Rabbi, hol lakol?

— kérdi a két tanítvány, János és András. A Mester varázsa hát nem futó érdeklődés, hanem sürgető, követelő hívás. Akit egyszer elér az ő tekintete, az nem szabadul tőle többé; néz, keres, tudakozódik, indul a megigézett tanítvány. A közönséges nagyembereket elképzeljük valahogyan, álmodunk róluk, s előre félünk a találkozástól, a közvetlenségtől, a házias érintkezés, a közelebbi megismerés lehántja a bűvkört, a varázs elvész, kiábrándulás következik. Jézus varázsa közelebről nagyobb, vonz a végtelen tisztaság, be akarunk hatolni titkaiba. Odajöttem, ahol lakik, hogy megismerjem, jobban-jobban megszeressem, ne kelljen csodálkoznom az utolsó órán, s főképp ne kelljen félnem tőle. S ne mondja: előtted, utánad, veled jártam mindig, mért nem

ismertél meg, és én sem ismerlek. Itt erre kértelek, ott arra figyelmeztettelek, mért nem hallgattál rám? Jaj azoknak, akiket nem ismer meg, s akik nem ismerik meg őt. Akik másképpen képzelték, mert emberek alakítása után indultak. Vagy hibáik mögé bújva azt hitték, Krisztus nem lát át a bokron s az öntetszelgés és az emberi dícséret felhőin. Jézus, hől lakol, kérdem, míg előttem az idő. Ismerkedjünk. Szavaimon, érzelmeimen átlátsz, ha eléd térdelek, megérzed elcsendesült s még ezután támadó viharaimat, vágyaimat születésük előtt ismered, terveimet számon tartod. Nincs titkárom, barátom, aki szótlan is egészen megértené panaszomat, hozzád megyek s boldogító titkaid részesevé teszel. Mester, hol lakol, mutasd meg, téged soha senki nem zavar, mindennapos vendéged leszek. Velem egyidőben tudod fogadni az egész világot, s mindenkit betöltesz. Örömhír a pusztában és a beteg társadalomban, — otthon vagyunk Istennél.

18.

Sivár az ősz, kemény a harc,

nehéz s még hosszú az út, — nézz fel az arany thuribulumos angyalra, Mihályra,

majd sugarat küld, arcélt a harchoz, erőt a száguldáshoz, kitartást a felfelé törekvéshez. Hegyekre vágyol? A magasságokban szárnyal ő, ismeri a mindenség útjait, zuhatagok és égi szakadékok fölött csattog, beszéde örökkévaló kérdés, s egyben már felelet is: Ki olyan, mint az Isten? Senki sem olyan, mint az Isten. Nemcsak a lázadó angyalokat érdekli ez az összehasonlítás, nem is használt nekik; hanem botladoznak itt a földön töpörödött parányok, akik azonban titánoknak érzik magukat, saját gőgjükben fulladoznak, s még nem mérték meg a különbséget Isten és az emberi tornyok között, nincsenek berendezkedve a végtelen arányokra. Azt hiszik, már teremtenek, mert egyet-mást sikerült szerencsésen változtatniuk a dolgokon; hazudnak, mert emlékezőtehetségük elfárad és kimerül az ezredéveken. Szent Mihály igazságot hirdet az emberek ösztönös ábrándjaival és öncsalásával és a nyugtalan angyalok nagyratörő lázadásával szemben: az Istent senki sem éri föl, s csak az nem téved el, aki a nagyon nehéz és nagyon hűvös utakat is szereti, akinek jeges csúcsait az örök világosság ragyogja be, az alázatos hit édesíti és a szolgálat, az engedelmeség teszi gyermeki meleggé. Arkangyal,

tüzes pallossal mutass világos és biztos utat, irányítsd szemünket s lépteinket a nemmúló értékek felé, emeld napjainkat az örökkévalóságba, hogy ne vesszenek el. Kicsinyhitűek, alacsony gondolkozásúak úgysem tudnak utánad jönni, a száguldó lelkeket pedig megőrzöd, biztos ívelésre segíted.

19.

Nem mutatkozik be

Simon, az Úr már mondja: Te Simon vagy, Kéfás leszel majd. Úgy indul a Mester harminc éves korában, hogy már minden lépést előre tud, fájó s örvendetes bizonyossággal, a küldetésteljesítés megszabadító terhével ismeri az előtteálló három esztendő, nagy út vár itt, ez a Simon különös, kedves útitárs lesz, ennek is jönnie kellett. Csak elámul a vérmes halász: a Mester szava kinyilatkoztatás, csak szeretni s követni lehet. Mint a tettenért gyermek, áll előtte: nem gond, mit hagyok itt, ilyen ember barátságáért érdemes eltűnni a partokról és elveszni. Nagy út vár rád is, Simon, amíg Péter leszel, s azután is. Többet akarsz néha, mint a Mester, s a kevésre is gyenge leszel. Lá-

zadsz, lelkesedel, majd meg sírsz és szeretted őt, mert érti lelkedet s tapintattal kezel. Magyaros apostol, majd elvirít a szalmalángod, mások öveznek fel; világ felett uralkodol, utódaid is a századok századjain keresztül legnagyobbak lesznek a földön. A Szikla már nem mozdul, nem inog, nem rendül, Sziklává leszel s a Pokol hiába próbálkozik veled. Rokonszenves tudatlansággal, de jóakarattal nézel most, köd előtted, köd utánad; van egy nagy értéked, abba fogózott az Úr, úgy emelt fel; a te érved a szeretet. Nagyobb lesz, mint másoké, azért leszel majd őrző pásztoruk, a Lélek pedig tartós parázssá változtat a lángból, példás halálra segít.

20.

Már az út elején

gondolni kell a végére. A hegytetőn, vagy tán még hamarabb valahol, egyszercsak fény szakad rám és elváltozom. Nem vétetik el életem és nem hajtják össze, mint a pásztorok sátrát, csak elváltozik. Jobbá, könnyebbé, szabadabbá. Ez a halál. Csóva esik az utazóra és fellángoltatja. Aki nagyon boldog a földön, vagy téve-

désből jól érzi magát, szeretne még tovább utazni. A pillanatok rabja fél attól a pillanattól, amely az időtlenségbe emeli. A pénzes ember sajnálja zsákjait. A szerelmes a mézét. Földhözragadt pillangók, nem érzitek, hogy szárnyatok van? Elmállik a testetek, elmúltok és nem ismeritek meg az új, nagy távlatok kívánságát. Nekem jó, hogy meghalhatok, mire várnék itt. Mégis, hogy be ne csapjam magam, megvallom, betanult álláspont ez, az alján ott van a természet adójától való homályos félelem. Nem tudom, milyen lesz, mások szép halála megnyugtat, de a bizonytalanságból is mindig marad valami. Így, fiatalon meg-megfeledkezünk, egyezkedni akarunk, s úgy gondoljuk, mindenestre ne most jöjj még, fellobbanó és fellobbantó láng, majd egy nagy élet után, szépen kialakított lelket ragadj el, terveink vannak még. Lehet-e teljes egyensúlyba hozni a halálkészséget az életrekészséggel, — korszakok egyensúlyozzák magukat e kérdés körül. Időnként visszatérek ehhez a gondolathoz, sok lomot leráz rólam. Nagy teherrel jövök; mire felmelegszik az idő, el kell dobálni ezeket. Szabadulni akarok az eszközök, emlékek nyűgétől.

Kicsinyes arányokban gondolkozunk.

Miért van olyan nagy hatással az emberre a környezet, a nevelés, a sok apró ránkerőszakolt adottság? Nem lehetne ezektől is szabadulni? Jön egy jóbarát, elbűvölődik valamitől, vakon dicsér, s már hiszünk neki. A szegény, aki minden szemtetet elhagyott, boldogabb. Száz meg száz értékes lélek hull el viszonylagos, ideiglenes értékekért hajszolt küzdelemben. Egyik-másik nagy szenvedés tűzébe zuhanva tiszta meglátásokat termel, de nem élvezi, nem használ neki semmit, arra már késő. A hegyoldalból mondom nekik: A halál árnyékában nyíltak virágaitok, nekünk az életről beszélnek, ti már nem éreztétek illatát. S a hegyoldalon szánom el magam: annak hiszek, aki végül győzött, aki legyőzte halállal a halált, aki fel tudta támasztani magát. Közben a hindu gyönyörű köröket és gyönyörű valóságokat képzel maga körül és élete fölött, már-már azt hiszi, köreibe minden belefér, kicsinyesen, vakon úgy látja, hogy a katolikum is csak része egyik körének, — csöppség ez a világ is, szép, de nem igaz, nem maradandó és nem képes

a feltámadásra, ha elpukkan. A halál anynyiból is jó, hogy megnvitja számunkra a feltámadás arányait: ha hittel halok meg, elfelejtem itteni rövid utaimat. lenézem ezt a tülekedést s nagyképű ragaszkodást a semmitmondó, homokbarajzolt körök-höz. Nagy felejtés, ébredés a halál, kicsiben mindennap gyakorolhatom. A régi bölcseség szerint úgy fekszem ágyamba, mintha koporsómba feküdnék, s felkelésem hasonlítani fog a feltámadáshoz: mindennap nagyobb és igazabb arányokban gondolkozom.

22.

Míg függetlenségről beszélünk,

zavarba jövünk néha egészen kicsiny gondok miatt. Elvész valami, elloptak valamit, újabb lemondás következik: ilyenkor figyeld meg, mennyire vagy már független a földtől. Vannak öntudatlan mosolygó gyermekek, tágrameresztik szemüket, de aztán napirendre térnek, s vannak apró tűszúrásokon jajgató, túlérzékeny felnőttek. Ki függetlenebb? Akinek nincs vesztenivalója s minden örömét mulandóként kezeli, aki nem veszi észre a nélkülözést, nem számítja fel nagyon munkáit,

nem kíván legtitkosabb gondolataiban hálát, az a független ember. S ne csinálj magadnak fölösleges gondot a hiúság miatt se, ha nem sikerül minden, ahogy szeretnéd. A szándék hőseir és nagyjai, akik átéltek, hogy Isten nem emberi szemmel néz és mér, függetlenek. A törvény, szabály szerint élő, megkötött ember szabadabb. A napirend nyűgében mindenre ráérsz. De ehhez sokfelé meg kell vívnod a szabadságharcot. Si vis pacem, para bellum. Háborút a békéért, lekötöttséget a felszabadulásért, szétszóródást az összeszedettségért. Paradox evangélium; sok önuralomra, pontosságra, szitán átlátásra tanít. Majd alázatos felsőbbiséggel nézed azokat, akik nem értik magukat, akik még nem helyezkedtek el, nem vetették meg lábukat, s ezért nem indulhatnak semerre. Aki nem állt meg jó erősen egyszer a hegy alján, nem vágthat neki a túrának, ne is kezdje, le fog zuhanni még a közép táján.

23.

Van angyalom,

testetlen, tiszta szellem; parancsolt neki felőlem az Úr. Az én lelkem a legfőbb

gondja, Isten dicsérete után; velem jár. Akarata, mint a zúgó szélvész, vigasztalása, mint a napsugár, termékenyítése, mint a csendes eső, lehellete, mint a harmatcseppé. Reggel felráz össze-vissza álmomból, söpör, tisztít, eszembe juttatja jó elhatározásaimat, napközben segít a jóra. Angyali élet, angyali társaság. Könnyű dolga van, mikor friss vagyok, de mikor gyengülök az ellenállásra, mikor lábrakap a képzeletem, buzgón sűrög-forog, vigyáz szememre, szavaimra. Légi és földi közlekedési rendőröm, elébeáll a gondolatomnak, ha az rossz irányba vágna, megállítja lépteimet, ha helytelen irányba tévednek. Nagyon szán; ha látja, hogy hátranéző, visszatartó vágyak kötöznek; esténként elvágunk egyet-egyet a liliputiak cérnaszálaiból.

24.

Az igaz izraelita,

Natánael nem kap ész nélkül az első szón: megtaláltuk a messiást. „Jöhet-e valami jó Názáretből?” Hátha ez is csak ámitó, látni akarom előbb, s ha igaz, én örülök neki legjobban. A légiés lelkesedés, mely nem markolhat meg semmit,

csalódást szül, a várakozásban elfáradt szív biztosat akar már. A világ csalódott megváltóiban, itt az egyetlen igazi, azt meg gyanakodva fogadja, nem így képzeltük, nem ilyenek vártuk, mondja. A Föld népének nagyobb része még ma is így áll előtte, hallott róla, tán felé is nézett, de megakad valami emberi okon, lehetlent vár, vagy nem is akar hallani róla. Győzött a Názáreti, de még nem jutott el mindenüvé győzelmes örömhíre, helyenkint bevehetetlennek látszó falak emelkednek elé. Lassan lép, ezerévekben számol, s nem türelmetlenkedik több mint ezermillió ember miatt. Sietünk hírével, hangyák futkosnak a hegy tövében, leleomlik, amit felhordunk, s a korszakok más és más hangsúlyozásában mindig ugyanazt a kérdést szögezi elénk a hegy: Jöhet-e valami jó Názáretből? Hát honnan jött még ennyi jó, mondjátok, hegy s völgy és szorgalmas apostolok, csakhogy kicsinyek, izgágák, türelmetlenek vagyunk mellette, s ritkán hozunk nagy szeretettel nagy áldozatot. Fe'panaszoljuk bajainkat, a helyett, hogy felhasználnók azokat. Szakítunk, szakadozunk, a helyett, hogy láncszemekként összefogódnánk, s legfőképp nem tudunk úgy hinni, mint ő parancsolta, hegyeket mozgató hittel. Rö-

vid földi élete eltűnt, haljunk meg vele céljaiért; ám számoljunk ezerévekben és ezermillió lélekben, de mentsük meg neki a percet, és egyetlen lelkünket.

25.

„Jer és lásd!”

Ne gyanakodjál, ne töprengj. Krisztus betölti életed, add oda neki. Nagy távlatokba menekülsz kicsinységed elől, át akarod fogni a világot, új, egészen eredeti és felszabadító, építő gondolatot keresel? Elvakulhatsz, mámorba eshetsz, de akkor is szomorú leszel, amikor legjobban csalod magad, akkor leszel a legszomorúbb. Gyermekek áll eléd, míg a titkokat felsegezted, s mosolyog. Kiutat keresel, s mégjobban belehaladsz bonyodalmaidba. Álmentségeket hozol fel, s magad sem hiszel sokáig bennük. Csak az egyszerűség old fel igazán, csak az magyaráz. Jer és lásd: a természet nagy erői és elemei is milyen egyszerűek, s mind eredeti. Krisztus szava: cafrangoktól lehántott élet, hatalom; csodái gyógyítók; fordulatai meglepők. Natánaelnak ennyi elég volt: Látalak a fügefa alatt. Gondolt rám, mikor játékaim fölött tépelődtem s még nem sej-

tettem jóslatukat, látott, mikor kerestem, gyűjtöttem és vigasztalan maradtam, élvezte naív habozásomat, mikor őt kezdtém méregetni, számított erőtlenségemre; ismer egészen, látott a fügefa alatt, s ez a meleg érdeklődés, ez a túllátó közvetlenség lebilincsel. Megfogtalak egy szóval, egy pillantás nyila elejtett, nagyobb dolgokat fogsz látni ezeknél: megnyílik majd az ég, angyalok járnak le s fel, az örök művet élvezed, felejtve az időt és gondjait.

26.

Jézus hatása

tükröződik Umbria dalos szentjében, Assisi Szent Ferencben is, elbűvölő szépséggel és erővel. A világtörténelem egyik legnagyobb hódítója s az istenített emberi élet költője nem Napoleon, Dzsingisz kán, vagy Attila fegyvereivel s módszerével tört utat a hatalmasok közt, nem Dárius kincsével a gazdagok közt, hanem a szegénység szerelmes szeretetével. Ma főurak és királyok kitüntetése, ha lelkenedezve léphetnek a sandamiano-i feszület szolgájának, a Szegénykének harmadrendjébe. Mit tartott meg, mit gyűjtött ez

a szent? A nélkülözést és a csúfolódást, amiben bőven részesítették, a kereskedő gazdagsága és a sárkánykereső ifjúság megálmodott lovagi dicsősége helyett. Nincs nagyobb hatalom, mint a gyengék hatalma, akik Istenre hagyatkoznak, jön, ami jön, s nincs erősebb érv, mint ez a szó: nincs. Ahol „nincs”, ott nem zavar, nem nyugtalanít tovább a „van”, ott meghajlik a világ, vagy égbehallatszik az igazságtalanság szava. Megelégedni, s minden földi jóból a kisebbet választani, s csak minél kevesebbet. Minek gyűjtsek és minek kápráztassak? Szemnek és fülnek nagyobb öröme? Nézzen és füleljen; itt van a remek természet, az Isten kertje, benne az ő zenekara. Mólnak és tolvajnak, vagy az irigyeknek? Télire, télen meg nyárra, mintha sohasem halnék meg? Gyűjtsék a hangyák bogaraikat, nekem nincs szükségem bogarakra, ha beáll a nagy ősz, én úóvis útrakelek. Világmegváltó szegénység! Még ez éjjel számonkérhetik lelkemet. Nem tapadok itt senkihez, semmihez, lelkem van, a Mindenséget ölelhetem. Keresztről tanítom a népet, mint Szent András. Énekelek, mint a stigmatizált szent koldus. Ha aggódni, sírni akarok: előttem áll a világ, módomban van miatta jajveszékelní, ha örülni, élvezni akarok: belémfér a szférák min-

den öröme, büszkesége; nagy műalkotását nekünk szánta Isten.

27.

Átváltoztatással

kezdi csodáit az Úr, hogy hozzákészítse a világot az idők végéig folytatódó csodához. Látjátok, mint változott át borra a víz, higgyétek majd, ha mondom, hogy átváltozott testemmé a kenyér, véremmé a bor, bár nem látjátok, s higgyétek majd, hogy minden bánatot örömmé változtatok, csak hallgassatok rám. Így készítgette már az Ószövetségben a szemet a látásra és a szívet a hitre, mert nem nagyon tanulékony a világ, sokat kell előtte ismételnie, isteni türelemre szorúnk. Az átváltoztatás csodája igézetben tartja a kereszténységet, ez a csoda nem három napig tartott, hozd hát a bánatodat, hadd változtassa át ez az igézet örömmé. Kiújuló sebeidet ne hordozd tovább, van rájuk ír. Hadd legyen életed elhanyagló árnyékából messzeküldött fény, robotodból művészet, fáradt lengésedből végig kitarító apostoli buzgóság.

Áldj meg, Uram,

mert nagyon-nagyon kívánom a szeretetet. Ágas-bogas, szétomló, sokszor határozatlan a szeretetem, és én is szeretném, ha szeretnének. Ezt is ilyen őszintén megmondom neked, másnak nem mondhatom. A hűvös önfegyelmzés sok mondanivalót gyűjt össze bennem, sok önkéntelen fogalmazódott bizalmasság feszeng, tolokodik ajkam mögött, mint Aeolus barlangjában a szelek. Fogam szorítom, díszlépésbe dülök, s mind megdermed, jégvirággá válik, s lassan elvész. Te tudod, hányszor és mennyire eltévedtem magamtól a szeretet útján, mindannyiszor megbocsátottál, nem tettél szemrehányást kóborlásomért, s erős, cselekvő szeretettel gyógyítottál. Olyan jólesik őszinte figyelmeztetésed, ha szólsz. Szavadra figyelek, ha valakinek szomorú tekintetében, jelentős hallgatásában, vagy olvasmányban üzensz.

Fagyöngysort

morzsolok kezemben az úton, üdvösségünk titkainak rózsáit nyitogatom, hogy

el ne fáradjak. A Minden Titkok között ezek a legfontosabbak és a legboldogítóbbak, a Szűz és Fia életének titkai, amiket a szentolvasó izgalmasan vigasztaló egységbe fűz. Ha sokszor végzem, csupa kifejezhetetlen emlékké válik; utazás a Szentföldön, az Isten nyomában; kín, gyönyörűség, kedvesség, dicsőség, minden van benne, s csak egy kis odaadást, könnyű jószándékot kíván. Bármennyire szeretnék is egyedül állni, valahova csatlakoznom, valamihez fűződnöm kell. Gondolataim vezérfonalat követelnek, utam irányt, a végtelenhez vágyódásom vonalakat keres. Itt a százezrek használatától megszentelt, soha el nem koptatható imamód, a magasba íveltető ugródeszka. Száguldozhat a gondolat, közben vissza-vissza tér biztos alapért. Égi találmány; mindenki kész vázlatot kap, de lelke szerint színezheti saját színeivel. Rajtam áll, milyen széppé teszem életemet, hogyan töltöm ki tartalommal a vázt, születéstől halálig.

30.

Ne tedd,

— mondom magamnak is, mint másnak, s a belső hang is figyelmeztet gyakran.

Nem veszett el minden, amit sikerült összegyűjteni. Maradandó érték minden győzelem, másik győzelemre siettet. Sohasem bánom meg, ha lelkiismeretemre hallgatok, de a lelkiismeret legyen higgadt, szűrje le őszintén a tanulságokat. Sok ember attól fél, hogy elvesz önbizalma, ha saját magával szemben egészen őszinte. Pedig az őszinteség is győzelem, az igazság győzelme az áztatás fölött. Királyi kincs, nem minden király ismeri. S csak az előretekintésért szabad néha hátranézni. Bizni senkiben nem szabad, aki csak ember; csalódást okozna. Sokszor nem az igazságot, hanem magunkat védjük. Vitatkozni, túlsokáig fontolgatni azok szoktak, akik nem látnak világosan, saját igazukat sem látják. A látók kategorikusak, tiltanak, parancsolnak, maguknak is, rövid mondatokkal. A katona akkor halad szépen előre, ha lakonikus parancsot kap. Így: Föl! Vagy: Előre! Ennyi elég. A rövid parancs tele van bizalommal mindenfelé. Tele igennel, tévedhetetlen hittel. Tudom, hol volt hiba, próbáltam, növeltem is; itt az ideje, hogy friss szívvel vessek véget az álomnak, a hidakat mind felégetem. „Én kifelé megyek.” Lomb, virág hull rám is, mint minden sokáig időző búcsúzóra, arcomat ragyogva

emelem ki a szirmok hervatag simogatásából.

31.

Nem kapott ígéretet

a Szűz, mégis biztosra veszi, amit szíve súg, hogy Fia segíteni fog. Siet a szolgálkat előkészíteni: Amit nektek mond, cselekedjétek. Nem sejtjük sokszor, mi a cél velünk, mikor munkára küldenek, mit érhetünk el, mire kell vigyáznunk; ilyenkor egy a szabály: Cselekedjétek, amit nektek mondanak. Kis küldetésben is nagy lélekkel járni, mellékes ténykedésekben is őrizni a stílust, kis munkakörben, hamupipőkeszerepben is típust teremteni, emlékezetest alkotni! Örökkévaló emlékezetre dolgozunk. Sokoldalú vagy? Ne tépődj sokfelé, hanem egyet-egyed erősíts meg sok oldalról. Ha minden oldalról megtámogatsz, erősítesz egyetlen kopjafát, maradandó emlék lesz abból is. Elszánt órákban (belső vagy külső háború idején) milyen egyszerűnek tűnik az engedelmisség misztériuma. Megyek, ahova küldenek, cselekszem, amit parancsolnak, eszem, amit adnak. A ráhagyatottság, az engedelmes, egyvonalú jóakarati angyali erény; de jön a rostáló sátán az

ördögi művészettel, a kritikával, a mellékgondolatokkal, bénítana mindent, kifogásol, módosít, csak hogy időt nyerjen, át akarja billenteni a felelősség súlyát a parancsolóról az engedelmeskedőre, mindenütt zavart kelt, hasznot nem hajt sehol. Méltatlankodva utasítom vissza: Anyánk szíve nagyobb és tiszta, érzései az eget érik, megbízom szavában, ha nem is tudom még, miről beszél, én építeni akarok, csodák eszköze akarok lenni.

32.

„És a templomban

tulok-, juh- és galambkereskedőket találás letelepedett pénzváltókat.” Amikor jól megy az egyháziak dolga, hivatlanok is tolakodnak az Isten szentélye felé, az Isten hegyeit vizsgálják, kíváncsognak is felfelé, de inkább csak jó legelőért, tulkait s tulok gondjaikat magukkal hozzák. Halálos bűnnel csörtetnek a tiszta pázsiton, belenyálnak az élővízbe a zavarosra fodrozzák mások előtt, megelégedéssel pislognak szét a lépcső tetejéről, s nem veszik észre, hogy árnyékuk nőttön-nő, lassan betölti a templomot, s mint csapko-

dó szörny, hideg varázslattal űz el mindenkit. Szavuk mérgez, hitelük nincsen, s az ördög elhitesi velük, hogy helyesen gondolkoznak. Átok a bűnös pap, megfertőzi a vizeket, vérrel keveri és megalvasztja a kegyelem párolgó anyatejét, elhervaszt minden virágot, szakadékokat és emberek közt, botránkoztat és nem hallia meg az égbekiáltó szót. Ha bűnről beszél, ha Isten fenyegetésére gondol, önmagát kivételnek érzi. Tulokkereskedők menjetek másfelé. Ne tegyétek csúffá az Urat. Nem kellene bomlasztó statiszták az üdvösség nagy játékához, tragédia ez úgylis, többet ártotok, mint használhatnátok. Menjetek lapályosabb vidékre, vagy süllýesszétek malomkövekkel a tenger fenekére tulkaitokat.

33.

Juhkereskedők

alatt most azokat értem, akik szándékos bocsánatos bűnökkel járnak a szentélyben, nehezen áldozzák fel juhaikat, ragaszkodnak hozzájuk, azt hiszik, hasznukra válik a tökéletlenség. Idegen szellem ez is, nem a templomba való. Akik minduntalan csak csodálni akarják a szenteket,

de soha követni; akik másoknak gyönyörűen megfestik az ideált, de maguk nem mozdulnak a példaadásra. Krisztus szája kötelez: Legyetek tökéletesek. A mennyei Atya tökéletességét állítja elénk. Nem állhatja a közömbösöket, félúton megállókat, félmunkát végzőket. A szentek állandó rettegéssel munkálják üdvösségüket, a juhkereskedők meglegedetten vetik meg lábukat, s csípőre tett kézzel hunyorognak. A templom minden részében sokan állnak ilyenek. Úgy néznek, mintha mondanák: De mi aztán már igazán jók vagyunk, nekünk nem szól a prédikáció, tőlünk nem vár többet az Isten. Juhkereskedők, tán jó helyen vagytok, de nem jól álltok ott. Megakadályozzátok a kegyelem munkáját. Az Isten mindenkitől sokat, még többet, még sokkal többet vár, egész embereket, egész szívet akar. Oljétek meg, égesseitek el juhaitokat, hogy ki ne űzzön benneteket az Úr. Természetünk úgyszólván rosszrahajló marad, legalább szerzett „jóságainkból” ne csináljunk méltatlan üzletet.

34.

A galambkereskedők

legyenek azok, akik kedvességükkel, en-

gedékenységükkel akarnak népszerűk lenni. Üzletet csinálnak a szeretetből, magukat keresik, nem felebarátjaik üdvösségét. Vonzó üzlet; sokra lehet vele menni; a századok alatt hatásos jelszavakat termelt: levett kalappal be lehet járni a világot, kanál mézzel több legyet lehet fogni, mint tenger ecettel, stb. Sokszor kell is e kedves jelszavak igazsága, de fonákja van minden jelszónak. Krisztus nem kegyeket koldulni küldött bennünket, s nem legyeket fogni. Nagy elvein, kemény parancsain, ítéletre vivő szigorúságán mi nem változtathatunk, Ő meghalt igazságáért, s az igazság megszabadít bennünket, azt ígérte. Más az irgalom és más az igazság, cserélgetni, összetéveszteni nem szabad egyiket a másikkal. Mit használ nekem, ha olyan puha vagyok, mint a vaj, s ízes, mint a lekvár, de a Mester avasnak talál, penészt lel bennem, s kivet a szájából. Ha még az embereknek igyekezném tetszeni, Krisztus szolgálja nem volnék (Gal. 1, 10.): elég világosan mondja az apostol, de igazában csak akkor merjük ezt az elvet hangoztatni, ha volt már bátorságunk szembeúszni az árral, ha sokszor próbáltunk jeget dobni az érzékség melegére, s égő hittel menni fagyott szívek közé. Galambkereskedők, utolsó

simogatás nélkül eresszétek szélnek madaraitokat, ostorral jön az Úr; önzetlen, hótiszta szándékú lelkeket kíván látni. Az igazi, templomba való galambok úgyis visszajönnek, az igazság másokat is megszabadít.

35.

Isten irgalmazzon

a letelepedett pénzváltóknak, a történelem bűnöseinek, akik vaksi nyereszkesedésükkel már nemcsak maguknak, hanem Krisztus egyházának is ártottak. Élnek még kései, garasos rokonaik; máig sem látta be mindenki, hogy mindent kapott, amije van. Örökös elégedetlenek, örökös panaszkodók, **egyszer** nyissátok ki szeméteket az igazi nyomorra, **egyszer** csejéljetez azokkal, akik már nem is panaszkodnak, mert megszokták, hogy rajtuk senki ember nem segít. De jaj annak is, aki őszinte szót mond. Hogyan élt, étkezett, öltözködött Krisztus: erre már gondolni sem szabad. Meqszöktetek a betűk világosságára elől, a szellem címén, a szellemmel pedig nem törődtek, mert az már csak szellem. Ha így kezdek beszélni, az is varjak próféciája lesz; más korban

élünk, más igényeket támasztanak elénk, a jótékonysághoz is vagyoni kell, és így tovább, mindenre hivatkozunk, az egyház érdekeire is, csak Krisztusra nem, s közben csodálkozunk, hogy lassan halad Krisztus jóhíre, a szegényeknek hirdetett evangélium. Nincs valahol mégis hiba? Eltorzult, kereszténytelen világban élünk; a szentek értékelmélete más volt, a legmodernebb szenteké is, mégis nagyobb hasznára voltak az egyháznak és a szegény népnek. Imádkozó és hegyeket mozgató hitű szenteket a letelepedett, intézményes pénzváltók helyett; kissé túllakályosan is berendezkedtünk már a siralomvölgyén.

36.

Égek, emésztődöm,

akárki tüze éget, s akármilyen vak ideál teszi próbára erőimet. A Te házádba lépek be, Uram, s nem szavakkal törtetek beljebb-beljebb, hanem gyakorlati eredményekkel mérem haladásomat. Ahogy Názáretből — hosszú várakozás után — nekilendült fellépéssel rendet csináltál a templomban, megemlékezének tanítványaid a zsoltár szaváról: „A házáért va-

ló buzgóság megemészt engem." Megemlékezünk mi is a nagy sorról, mikor fiatal erőssel, friss kegyelemmel, még illatozó kenettel nekivágunk a várakozó búzatáblának. De jaj, erőink hányszor lankadnak; lármába kerülünk, nem hallatszik néha a kegyelem súgása, lökdösnek bennünket, s eldurvul hatodik érzékünk indításaid iránt; kenetünket fitymálva szagolják; szélmalomharc kezdődik, s boldogok, akik végig kitartanak, de több a boldogtalan. Módosul, elvész, feledésbe merül az első buzgóság. Pedig növekednie kellene. Emberi számítások, összehasonlítások csúsznak be szándékunkba és előreigítik az első tavaszt. Legtöbben megszerezzük az első tüzek, a „halálos tavasz” idején egész életünkre szóló megfázásunkat, betegségeinket. S te, Uram, vársz a folytatásra és a befejezésre. Csalódva nézed, amint azzal áll ki valaki a harc vége előtt: Dolgoztam eleget, dolgozzon már más is. Nem bírjuk, — mondják, pedig te életünket akarod, vért kívánsz, s nem összkomfortos szolgálatot a nyugdíjképességig. A mi nyugdíjképességünket csak a halál hozza meg, kor és végzett munka soha.

Nikodémus.

Éjjel keresi fel a csodálatos Mestert, kiről sokat hallott már. Nem akarja, hogy esetleges kudarcát mások is észrevegyék. Egyben bízik is, hogy az éj majd megfejti titkait, kérdéseire tapintatosan felel, mert az éj a termő csodák édesanyja; a vonzó titokzatosság, a rügyek meleg bontakozásra készülése, a spontán megoldás, eligazítás, mind az éjé. Az Úr érti és szereti ezt a tapogatózó lelket, betölti hát nyugtalan vágyát, új, már magasabbra ösztönző vággyal, hogy megismerie az igazságot, nem sajnálja tőle legmeglepőbb gondolatait: Újjá kell születned, a Lélek ott fú, ahol akar, az Emberfiának is föl kell emeltetnie, úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta: mind-mind szárnyas ige: hallod zúgását, de nem tudod, honnét jön, vagy hová megyen. Elég is Nikodémusnak egy éjszakára, a holdvilág nem versenyezhet ennyi fénnel; az emberek jobban szerették a sötétséget, azért nem találták meg bölcséletük végén a célt. A boldog élet vágya űz, hajt bennünket éjjel-nappal, ha csak nyomot lelünk is felé, repesve indulunk. Éjjel a biztosabb nyomok világítanak: éji beszél-

getés után a hazamenőnek zúg a feje, minden hallott szót átél, mint egy dramatisztikus álomban. Csak siess a Mesterhez, ha rádszáll az éj. Magad is mester vagy, de sokat nem értesz. Majd életrevaló meglátásokat, nekedvaló gondolatokat ébreszt benned a remegő éjféli fénynél, kérdés nélkül is felel.

38.

János pedig

csak folytatta munkáját, keresztelt, „Enonban, Szálím közelében, mert sok víz volt ottan.” Megkezdődött már az újszövetség, de nem végződött még be egészen a régi, a szálak a találkozásnál, az őrségváltásnál összefonódtak. Sok víz volt: bizonyára sok bűnbánó és üdvösségváró is; de Krisztus nem siet, nem inti le a nagy prófétát, csak tanítványaik civódnak: most már kihez, hova menjünk. Az evangélium feltárja az emberi hibákat is, az életről egész képet ad. Minden nagy mű születésekor ott nyüzsögnek a kic inyes bajlátók, az élőködők, a történelem mérgekeverői, hogy rontsanak, zavarjanak, nehézséget támasszanak és kifogásoljanak. Mért nem lehet valamit áskálódás

nélkül hagyni: hadd nőjjenek a nagy fák, úgyis tele van a sorsuk ütközéssel, ütköznek a természet akadályával, kővel és viharral, sanyarú földből nőnek, s kemény törvényük van: állni kell. Mért nem emelkednek egymás mellett az életek, mint a modern épületek; kívül monumentálisan, karcsún, égbetörően, belül is tiszta szerkezettel, simán, fegyelmezetten, szerényen, mint az úri öntudat. Az ártalmas, akadémikuskodó hajlamokat némítsuk el és torlasszuk a falakba, a kőben ott lehet a századok emléke, ott zsugorodhat az ő föld flórája és az őseber csontja. Isten látja, milyen anyaggal dolgozunk, de legyen kezünkben az anyag, s építsünk templomot belőle.

39.

„Őneki növekednie kell.”

Kicsinyek, ne csodálkozzatok, hogy a megérkezett király lassan elvonja az érdeklődést különben nagyszerű követétől. Minden komolyabb dicsőséget fenntart magának az Isten, mert övé az igazság. Ő hozta az életet, mi csak árnyékot hajszo-lunk, maqunk árnyékát üldözzük, míg meg nem ismerjük az ő küldetését. S né-

ha egymásközt is versengünk, súrlódunk, mert nem látjuk saját hibáinkat. Gályarabok, közös sorssal és közös halálveszedelmmel, kiszolgáltatottságban; és veszedünk, a helyett, hogy maqunkat siratnók. Nem látunk ki a gürcölésből, s mint az élet koldusai, irigyeljük egymástól az eredményeket. Azok is, akik nem vallják be nagyon nyíltan, elárulják, hogy fáj a mások sikere, s önmeqtagadásba kerül másokat elismerni, dicsérni. Pedig el kell vesznünk mindnyájunknak, kik Krisztus munkáját folytatjuk, vagy előtte járunk; senki sem fontos öneki, kövekből is tud embereket állítani, ha akar, aztán ledönti a felállított követ, ha megúnja. Tanuljunk úgy kisebbedni, hogy fogyatkozásunk Krisztust növessze. Minden dicsőség övé legyen. elég boldogság, ha ismeretlen eszköz lehetek a kezében, egyetlen szó az ajkán, szerény részecskéje a viláqhoz intézett szözatának, lépés a járásában, szín a festményében, hang az énekében. Hadd legyen minden a másé, adjuk át jószívvel az ekét ugartörés után, ültessünk gyümölcsfákat másoknak, vessünk nagy lélekkel, hogy más arathasson, Ő fog aratni végül is, Ővé a föld és a termés.

Isten ujja

nyúl bele életünkbe, nem hányódunk véletlenül, nem kell kapkodnunk, jaj, hova, merre, eligazít a fővonalakon. Lehet-e Isten keze művészietlen, igaztalan, rossz? Mért nem bízunk benne, ha magunk részéről megtettünk mindent? Emberek vannak mindenütt, akárhova mégy, legfeljebb viszonylagosan mások a hibák, a lényeg ugyanaz, ki kell törnöd mindenünnen és eget kérned, ha valamit akarsz, száműzött, átkozott leszel, ha különb vagy, a szemét szeretne elnyelni, a korna kívánia, hogy elkeveredi benne. Rá kell önnöd, nincs naqvobb kitüntetés, felemlőbb, örökre hasznosabb rendiel, mint az érdemtelen büntetés, egy kis üldözés, egy kis méltánytalanság, amit Isten ujja rendez, javadra. Az Úr jártában és fáradtában megállott Jákob kútjánál, mert arra jövendő volt egy szamariai asszony, s annak a lelkét fel kellett kavarni. Adj in nom, mondja neki; kér, mert adni akar. A végsőkig közvetlen, mégis mély; egyszerű, mégis titokzatos; fáradt, mégis elemi erővel tör fel belőle az élő víz ígérete. Mintha pihenni húzódik félre a hős, s kívülről nézi a színpadot. Beszél vele, hosz-

szan, kinyilatkoztatás az asszony számára minden szó, s mindezt szinte kihívóan, szemben ősi előítéletekkel. Így találkozunk össze Krisztussal úton-útfélen, kér valamit, s ha készen állunk, többet ad ő. Hagyjunk vedret, mindent, fussunk a legemberibb Isten jóhírével.

41.

Ez az élő víz,

Jézus kegyelme s tanítása. Jaj, hogy mért kell mindig másodkézből kapnom, s újra meg újra keresnem. Száz rossz vízbe kóstolok közben, s mire megtalálom az igazit, tele van rossz ízzel a szájam, ízlésem romlik, durvul. Száz víz mellett ütem, folyó s álló vizek, kutak, források mellett, számtalanodszor is visszatérek: itass, Uram, az elkésett juhok ne adj kevesebbet, jobban megszemjázott. Evangéliumod sokban tragikus, önbizalmam el elvesz, meg tudok-e majd állani, ha mindenki bolondnak tart érted. A szerencsétlenség az, amit keresek parancsodra, a boldogulásért, különös ideál. El kell vesztenem életemet, ha meg akarom találni. Mégis: máshova nem mehetek. Mások csak ígérek, te adni szoktál. Elszáradt

torokkal, cserepes ajakkal térdelek előtted s el-elhalón suttogom, hogy igazság kell nekem, szomjúhozom. Csak percekig, pillanatokig elégíthetted ki az utazás e világ szépségein, elvesznek a tájak, a fáradság szép egy kicsit, de cél nem lehet; csúcsokat láttam, de a csúcsokkal elvesz az út is, ködbe már nem akarok menni. Sokan megjárták, a csúcsok fölött még lépni akartak, s lezuhantak. A te igéid szétsöprik a ködöt, saját ködömet is, suhints előttem lánggal a ködben. Adj forrásvizet, kőből csörqedezőt, edény és vasíz, belemosott emberi verejtek nélkül.

42.

Ne sikkasszátok el

Krisztust pótlásul kitalált mentségeitekkel, ha nem értettétek meg jól. Nem szabad Őt saját ízlésetek szerint festett képek mögé bujztatnotok. Lélek és igazság együtt járjanak. Ne vesszen el a lélek a külsőségek követelő igaza miatt, de az is baj, ha az igazság vesz el a csapkodó és menekülő, kibúvó lelkület miatt. Eljön az idő, és már itt van: senki sem élhet Isten nélkül, ha Istened nincs, bálványaid van-

nak, esetleg magadat imádod, de vallásod van és kiütközik a lelked mindenféle materializmusból. De szárnyas lelkek repdesnek még nyugtalanul, s nem találták meg a sziklát, amelyre letelepedhetnek, nem remélik, hogy ki tudnak majd tartani valahol, nincs pihenésük és ezért nem is szállhatnak új erővel magasabbra: ezeket el ne riasszátok, ha Krisztus nem riasztja őket. Látják a sziklát, de kiállhatatlan beszédű benfenteseket is látnak rajta, bizalmatlanok, undorodnak, s nem is egészen az ő bűnük, hogy nem térnek meg. Krisztus mindenkit meg akar menteni, hűvös elismerőkkel nem elégszik meg, akik már csak sajátmaguk növelésére is elismerik a kereszténység hódító és kultúrát-teremtő erejét. Krisztus keresztje nem tűr közömbösséget, evangéliuma közönyt; Krisztus kárhoztat, vagy üdvözít, de nem hagy ki senkit, aki szikláját megpillantotta röptében. Mentsétek meg, hozzátok ha az eszmék tékozló fiait, a műveltség pogányait, s tapintattal kezeljétek őket, sok látványosságtól beteg a szívük.

„Az én eledelem az, hogy annak akaratát cselekedjem, ki engem küldött, hogy elvégezzem az ő művét.“

Isten akarata és Isten műve sokszor értelmetlen az emberek előtt, magas nekik. S aki azt cselekszi, végzi, gyakran botrány az értetlenek szemében. Mindig azt választani, ami nekem nehezebb, nem törődni emberi szempontokkal, apró emberi súrlódással, örülni az áldozatoknak és elmerülni az áldozat fojtó és felszabadító légkörében, meglátni száz út közt az istenes utat: keveseké. Mindenütt tömegemberek vesznek körül, elszívják az ihletett munka vérét, burkolt önzéssel és rövidlátással megölnék a nagy lendületet. A szentek sorsa is tragikus, mint a legtöbb igazi lángészé. Ők értik is, miért, s természetesnek tartják. Rosszul uralkodik az ember itt a földön; parancsolni, rendelkezni akar, mielőtt engedelmeskedni megtanult volna. Isten és ember akarata szembeáll egymással, meg lehetne írni az emberiség harcát Isten ellen. Néha gyökerestül ki akarják irtani Istent, még a fogalmát is, behelyettesítés nélkül, pusztán tagadásból, s itt-ott látszatra sikere-

ket érnek el a háborúban. Együtt vívom Istennel a nehéz eszmék küzdelmét, meg-sóhajtom szándékait az aratásra fehérült búzaföldek szélén, s bátran belesuhintom kaszámat a ritmikus munkába. Erősen érik már a világ, Európa különösen, de csak Isten kaszásai aratják le. A maguk akaratát s egyedül népük dicsőségét hajszolók elfúlnak a kontárságban, nem látnak ki a magas vetésből; Isten akarata zúgó szélvészben szálló, népek fölött ereszkedő égi eledel.

44.

Hiszel-e már

hegyeket mozdító hittel? Mert akkor ne félj, a hegyek mind kitérnek utadból. Gyanú, alattomos áskálódás vesz körül, próbáld hinni, hogy elmúlik, szétoszlik, és csakugyan úrv lesz. Szenvedsz, fázol a szívek jegétől, nem jelentkezik az eredmény sehol, hidd, hogy nincs hiábavaló munka; ha csakugyan munka volt. amit végeztél, megtermi gyümölcsét. Levert, szomorú a királyi ember, szenved most szegény, beteg a fia. De hisz a beszédnek, amit az Úr mond neki, hisz és nyugodtan megy haza. Hisz, és a fia életben marad.

Legtöbb ember elfelejti, hogy fiatalokora azért volt a cselekvés tavasza, mert fiatal és erős, tavaszos volt még a hite s a hit nem ismert akadályt. Hervadt hittel már nem érdemes belekezdeni semmibe; a gyógyítás, a segítség, a mentés különösen sok hitet kíván. A hit is ragad, az orvos arcáról átragyog a betegére; a boldog ember megsokszorosíthatja boldogságát. Higgy azért, mikor fonnyadt lelkek közt visz el utad, teremj közöttük bizalommal, feloldódik majd a legnehezebb óra is békében, kisüt a nap. De öntözni kell a hit virágát is, hadd szökjön bátran a magasba, s fürdetni éltető napsugárban. Az oltár tüzei a hit tüzei, oda menj utánpótlásért; megtanulod majd, hogy a tűznek is forrása van, hogy a tűz is tud patkzani, mindig újuló erővel, sohanemelégedő törvénnyel.

45.

Az is égető szükség,

ami a gyóntatószékbe visz bennünket; a hibák, bűnök tudata nem fér meg bennünk, szabadulni akarunk, mint a gyilkos az önvádtól. Vannak, akiknél csak mentegőzésben jelentkezik az önvád, ezek

vádolják magukat leggyakrabban és leg-
hangosabban. A kevélyek állandóan mu-
togatják bűneiket, a nélkül, hogy akar-
nák. Sokkal jobb Isten előtt vádaskodni
magunk ellen. Ha nincsenek már nagy
vádjaim, akkor is letérdelek időnként, s
elmondom, mennyire haladtam, mi áll még
utamban. Feltárom lelkem ködösebb zu-
gait, indító okait, s megkérdem, hogy
biztosabb legyek, rendben van-e minden.
Megnyugtatóbb a gyóntató irányítása,
mint sajátmagam kierőszakolt helyeslése.
Isten úgyis lát, a gyóntató szavaiban pe-
dig, a legegyszerűbb szavakban is a
Szentlélek beszél, sokszor a gyóntató sem
tudná megmondani, miért mondta most
ezt vagy azt. Érzi, hogy valaki üzent raj-
ta keresztül, ő maga csak mikrofon s hang-
szóró volt. A kertész is megmutogatja nö-
vényeit, a csírázókat is, s kérdezet, ahol
ő sem lát tisztán, hát ez mi, ebből mi lesz,
ezt hogyan kezeljem. S ha káros hajtást
fedez fel a másik kertész, nincs más hát-
ra, mint gyomlálni, jóakaró kegyetlen-
séggel. Messziről bűvölő, vonzó, de közel-
ről mérges délszaki növények burjánza-
nak fel néha tájaimon, azokat gyökerestül
tépem. Magamhoz akármilyen szigorú le-
hetek, de ha mások rámbízott vetésében
találok konkolyt, vigyáznom kell, ki ne

tépjem azzal a búzát is. Türelem, sok megmarad a végső aratásra, mert nem őrzi mindenki gondosan, éjjel-nappal vigyázással kertjét s szántóföldjét.

46.

Harmincnyolc év óta

beteg. Senki nem törődik vele. Senki nem szánja, nem kérdezi, csak vár szegény, türelmesen, a Betsaida mellett, közben sóvárogva nézi, hányszor mozdul a víz, s mindannyiszor levisznek valakit. Neki nincs embere, aki a gyógyuláshoz segítse, hiába itt a víz, telve csodás erővel. Betegen ül az egészség vizének partján, harmincnyolc éve hiába vár. — Beteg világ az örökkévaló erők tavánál, az élővizek mellett szomjaznak sokan, nincs aki megmutassa nekik az értelmet, hogy értsenek, aki megnyissa szemüket, hogy lássanak, aki saját nyelvükön igazítaná útba őket nehéz kérdéseik útvesztőin, aki az utolsó lépésre rávinné őket. Csak az alámerítés hiányzik, de azt különös tapintattal kell végezni, mert kényes betegek ezek, könnyen sértődnek, feljajdulnak, s elvesztik idáig tartó hitüket is. — Az Úr lehajol

hozzá, hát te mire vársz, akarsz-e meggyógyulni, vedd ágyadat és járj. S a beteg meggyógyul, nem néz szombatot, nem érdekli a csoda előtt tehetetlen farizeusok áskálódása, egyetlen gondolat tölti el: „aki engem meggyógyított, az mondta.” Így engedelmeskedjünk az Úrnak; mindnyájan tartozunk neki. A legnagyobbat, bűneik bocsánatát Ő adta, legyen hát törvény számunkra, amit mond. Felszabadult, egészséges öntudattal járjunk gyógyító orvosunk rendelkezései szerint. Függetlenül, amennyire csak lehet, az emberi szempontoktól; van emberünk, és Isten az.

47.

Uldözték hát, mert jól cselekedett.

Csodát tesz az Úr Jézus, megmenti a szegény szenvedőt, mégpedig páratlan módon, isteni stílusban, nincs más hátra, üldözni kell hát. Igen, mert emberek vagyunk, az a hálátlan népség, amely szépen megfogalmazta ugyan minden tájon, hogy jó tettért jót ne várj, de nem akar tiltakozni a közmondás méltatlansága ellen. Szép kis vigasztalás: tegyünk csak minél több jót, várjunk mindig rosszabb

viszonzást. Csoda-e, hogy eretnekségre hajlamos fejek megzavarodtak itt; csoda-e, hogy sok igaz ember megőrül jóakaratóban, csoda-e, hogy sokan kiállnak a szélmalomharcból? Jézus tanít a sorsával is. Ezt a veszendő emberiséget akarta megváltani, ennek nagyjait akarta vigasztalni, azért élt meg ilyen szép példákat. Belekötnek: szombaton cselekedted ezeket. Kifogás mindig akad, ok ütni azon, aki épen nem azt érdemelné. Értjük-e már mindezt? Merünk-e már szembeszállni a világgal, ha a világ üldözi a jobbat, az értékesebbet? Vagy meghunyászkodunk, arra is akad ürügy elég, kibújunk a nehezebb feladatok elől? Örvénylő kérdések nagy tengere zúg itt. A hullámok tetején játszi habok, buborékok, színesen ragyognak, aztán elpukkadnak: kérészéletű jelszavak és kérészéletű érvényesülők; odalént a fenékhullám sötéten és nehézkesen morajlik, mégis azé a mélység és a maradandóság. Hálátlan szerep, de azért maradjunk csak a mélyben, hadd fickándozzanak odafent a vékony habok. Krisztus majd jóval fizet a jóért.

Atyjára hivatkozik

az Úr. Úgy járt itt közöttünk, mint minden valamirevaló ember, kifogásolják cselekedeteit, összefognak ellene. Nagy vigasztalású evangélium sokaknak, akik nem ismerik, vagy nem merik erről az oldaláról nézni. Atyám akarata, mást nem tehetek, — boldog, aki így beszélhet, ha szemben áll vele az egész világ, akkor is. Ezt az utat járom. Szemben árral, széllel. Nem szükséges sértegetni, gorombáskodni, az ellenállás megvan úgyis. Hamis ez az élet, hamisak eredményei, hamis a küzdelme, hiábavalók céljai. Egy háború másikat szül, a szándékok sántítanak, a felelősség körbenforog, nem akad vállalója, és a viták döntetlen folytatódnak nemzedékről nemzedékre. Az égben mindent megtudunk; úgy várom, hogy elmúljon ez a bizalmatlan, elégtelen élet, s lássunk, tudjunk, élvezzünk. Mi lenne velem, ha nem volna örökkévalóság? Így azonban számítok rá, a Teremtő Fia mondta, erőt szedgetek, gondolatokat gyűjtök a jövőendő boldogságra; vágyaim, csak nőjetelek, mert mind kielégültök. Minél szomjásabb szívvel iszom a végtelent, annál nagyobbab iszom majd belőle. Nem akarok

mindörökké a földön vándorolni, unalmas volna. Nirvána sem kell; szép, de hazug és oktalan mese.

49.

A jó emberek

nem okoskodnak; szeretik Jézust, mennek utána, s ő gondoskodik róluk, mit egyenek. Nem csap hű-hót, nem mondja, most nézz ide, világtörténelem, csodát teszek. Csak fontolgatva kérdi, hány kenyér van itt. Aztán letelepíti a népet, s már „hálát ad“, azon kezdi. Kiosztja az ételt, s összeszedeti a maradékot. A szeretet egyszerűsége mindez. Ilyen a csodálatos élet. Ilyen a tengersok kérdés megoldása, a gondok elültetése. Sehol semmi szemrehányás, sehol semmi hálakövetelés. Szeretet, csupaszon. Ez kell, csak ez számít, így mondják a szentek is, mikor haldoklóban végrendelkeznek, így mondanák az angyalok is, ha haldokolnának. Krisztus már élete elején hirdeti a szeretetet: azért jött, azért halt meg, azért ment el, s azért maradt mégis velünk, mert szeretett. S hogyan szeressek, hogy ne legyen abban semmi rendetlen, feloldatlan, csalódásra ítélt? Ilyen kenyérosztó jósággal és fölsé-

ges egyszerűséggel. Egyformán ezreket. Adni mindnek, válogatás nélkül. Oszteni minden oszthatót. Nem sajnálni, ami még van. Kinek s mért tartogatom kincseimet? Krisztus szeretetében semmi ábránd, semmi nyugtalanság, semmi elégületlenség. A hittől függ ez a szeretet, s mindig megtermi az utánpótlást. Nem ragadós, de terjed. Bátortalanok vagyunk, a vakmerőség vádjától félünk, nem merjük hinni, hogy szentek és csodatevők lehetünk. Kiesünk a légkörből, melyben a csodák fogannak, s nem kísérnek bennünket a jelek. Próbáljunk már egészen Krisztusból élni: ez legyen első csodánk.

50.

Nagy vacsora

ötezer emberrel. Olyan lehetett, mint a megbékült élet, vagy mint tábori misék mezei áldoztatása. A fűre ültek és esznek és jóllaknak. Különös meglepetésüket nem említi az evangélista, várták már a csodák idejét, meg is akarják fogni Jézust, hogy királlyá tegyék, de elmenekül. Nem lett volna olcsó a siker, de neki most a hegyek szabadabb levegője kell, a magasba kívánczik, imádkozni és fellélek-

zeni. Koronát majd később, tövisből, még sok jót akar cselekedni addig. Mintha mondaná: adjatok kenyeret a népnek, s királyok lehettek, hirdessetek nehéz igazságokat, bármily szépek azok, elhagynak benneteket. Mégis a kettőt együtt kell csinálni: nehéz igazság lesz a kenyér, ehető mennyország. Jönnek utánam, mert ettek, milyen nehéz dolgom lesz, míg elfoqadatom velük a titkot, pedig azért van minden. — S én panasszal futok hozzá: Uram, még mindig nem értenek, s nem akarnak elfoqadni sokan. Nemcsak azok, kik ördögök köztünk, hanem a jó középepek is kételkednek, bizonytalankodnak, méregetnek, s nem veszik észre, hogy már nincsenek is veled. Te nem másítottad szavadat, ők ellenben megmásítják, maguknak is ellentmondanak, kisajátítják csodádat, s fukaron gazdálkodnak vele. Mi lesz ebből így? A szegény nép éhen marad, lelke kihűlik. Szenteket küldj, kenyeredet bőségesen osztó apostolokat, akik nem sainálják az éhezőköt, amit kiosztásra kaptak. Fojtsd meg a még mindig lappangó janzenizmust, győzedelmes kenyér.

„De vannak közületek némelyek, akik nem hisznek.“

Mint a fény vagy kísértés, jelenik meg Jézus a sötét habok felett. Miért? Úgy lát-szik, azt akarja, legyenek már most, akik elbűvölődnek hatalmától, később úgyis magára marad majd szenvedésében, nem szól majd Heródes előtt, nem tesz csodát a csodálkozni vágyó kéjencnek, most pa-zarol még, tüneményesen lép föl. Boldo-gok, akik látták, s boldogok vagyunk, akik hihetjük. De vannak hitetlenek kö-zöttünk is. Ezeknek hiába minden csoda. Ha előttük járna csodáival, azt is kima-gyaráznák. Vakmerő hit kellene ahhoz, hogy nincsenek csodák. Próbálom megér-teni a hitetlenek lelkivilágát, de meqakad a szemem az első virágon, egy kis magból tüneményes szirmok feslenek, fekete föld-ből kikeverhetetlen bársonyos tapintású színek, egy virágcserep földjéből s vízből, napfényből elképesztő elváltozások, mint-ha a mesék minden tündéri ereje és bor-zongása összeqyúlt volna ide, hogy nyi-tott szemmel lássam, marokra foghassam. Ki nem hiszi a virág csodálatos életét, ki nem lát mindennap ilyen tüneményeket?

S ezek még nem csodák, ezek csak olyan útszélre szórt jelek. Menj ezen az úton tovább, s elérsz a csodák hitéhez, ahol már nem is értenél semmit csoda nélkül, ahol már nincs magyarázat, elképzelés, megfejtés sem kell, csak boldogító érzés, s eltöltenek az Isten művei. Nézzük csak nyitott szemmel a nagy műalkotást.

52.

Önzetlenül.

Nem a kenyér miatt jövünk, Uram, hanem mert szeretünk téged. Megismertük, hogy te vagy a legnagyobb, a legszebb, te tudsz mindent és te alkottad a világot. A legfőbb jó te vagy. Emberséged megfoghatatlan titkai zavarba, homályba ejtik néha azokat, akik nem emelkedtek még fel az alázatosságig. Szédítő, magas csúcs az, nem is vágyakoznak oda sokan, azért aztán nincsen kilátásuk. Alázatosság nélkül az önzetlenség is csak elmélet, csak szó. Akkor lesz bennünk éltető valóság, amikor már mindegy a siker, de dolgozunk, amikor már kifogyott belőlünk a panasz, a kifogásolás, amikor már kívánjuk a megvettét, a szenvedést. Embe-

rek az emberfölöttiségben, ezek a te szentjeid; űzik, verik őket a földön, s csakugyan átérzik nyomorúságukat. Sárba tapossák arcukat, míg a csillagok között járnak értékeikkel, s mindenki bolondnak tartja őket bölcseségük miatt. Ne csodálkozzatok, hogy a világ gyűlöl benneteket, mondod te. Mi pedig tiszteletet, megbecsülést várjunk? S el kell fogadnunk a megvetést azoktól is, akiktől legkevésbé várnók, akiktől legnehezebben esik. A csillagvilágban elvész a föld, a földön egy nép, egy népben egy ember, s én miért emelem ki magamat, miért építsek alacsony gúlákat sárból a meredek sziklatömbök mellé. Szerencsétlen emberek, akiket még aggaszt ebben az életben az érvényesülés!

53.

Minden szent

megtalálta az Istenért való elvesztődés módját. Mind másfelől s mind ugyanoda ért. Boldog szegények, övék minden. Látszólag nagyon egyszerű a zsenialitásuk titka: semmit sem sajnáltak Istenért, mindenről le tudtak mondani, mindent el tudtak veszteni. Mindennapi emberek va-

gyunk mi, amíg fázunk tőlük, amíg válogatunk köztük. Legtöbben megállunk az utolsó tennivaló előtt, nem adjuk el mindenünket, vagy nem osztjuk el egészen az árát. Ingatag lábbal lépünk, ölebért alkuszunk, megelégszünk félmegoldással, nem szabad a szívünk. Jó volna legalább a tisztítóhely távlatából nézni mindent. Ezt megpróbálom, jó lesz szoktatónak. Hadd sűrűsödjön csak össze minden, ami nem tetszik itt nekem, minden, ami fáj, ami bántja szememet, tisztít a szenvedés itt a földön is, nagyobb hitre és biztosabb lépésekre segít. Hadd nézzenek le, hadd felejtessenek el, ama nesciri et pro nihilo reputari. Kiállításos, szép példányaink az élet igenléséről beszélnek, s nem értik, hogy a kereszténység az örök életet igenli, de azt mindenáron. Alacsony célakban görnyednek néha, s onnan tornászszák világgá eszméiket, máskor csörgő patatok mentén, hímes réteken dalolnak a szentek. A lényegyet keresem, a szentek közös, alapvető vonásait.

54.

A tisztulókért

sokat kell imádkoznunk. Félig már boldogok, mert várni tudnak. Mint akik bar-

langban járnak és tudják, merre vannak a kincsek, merre van a fény, de nem nyújthatják még ki kezüket, nem nyithatják még fel szemüket. Vádolják sajátmagukat. Hibáikat tisztán látják és bánják. Tudják már, hogy a földön egészen megtisztulhattak volna, s ez a tudat is marja őket, késő bánat. A hegy vizei gyötrődnek a hegy belsejében, kínjukban járatoikat vájnak mindenfelé, s ki nem törhetnek. Közben minden salak kiválik belőlük. Ha egyszer kristálytiszttá válnának, megnyílik majd a hegy, s örökre üdén csörgedezhetnek. Istenem, ha olyan patak lehetnék, amely csak egy pillanatra bukik a sziklák alá, s még rá sem borult a homály, már kitörhet. Vagy egyenesen az Óceánba torkoló...

55.

A nagy herceg

már a földön tiszta volt. Itt, magyar tájon imádkozott, s vonult a vad után acélizmú lovon. Kóbor vadász, úgy is halt meg, nem párnák közt; de előbb a belülvaló vadat fékezte meg. Gyengék és képzelődők, itt van egy erős, reális szent, Imre herceg; szózatot küld neki az Isten, s a szó-

zat elég egy életre. A szüzesség fölemel, új látókört ad, az angyalok rokonságában új énekekre tanít. Megismerteti velünk az Urat, a vőlegényt. Kinyílik a szem a magasabb, titkosabb dolgokra, mihelyt nem borítja érzéki szálak boszorkányszóttese. Tiszta szívvel lehet csak szeretni, a tiszta vér odaér az Isten fehér oltárához, közelről hallgatja a Mindenek Ura áldozati zsoltárait, áldozat lesz maga is, kiöntött illat.

56.

Az élet kenyere.

Elrejtőzve suttog az Úr, s csak titkosainak mutatja meg, mennyire hasonlít az örökmécs csillogása a csillagokéhoz. Így is lehet nagy életet élni. Rejtőzni, s az igaziak előjönnek majd. Keresik az olyan embert, aki nem megy senkihez. Bizonyára tele van erővel vigasztalással, főképp ha rejtekéből is kivilágít meleg fénye, a szeretet. Semmi sem vész el belőled, ha nincs alkalmad a dicsekvésre. Ha látják szolgálatodat, érdemeidet, sok elvész azokból. Így tanít az élet kenyere. Futkossanak, mutogassák magukat a balgák, az én hatalmam jele és sikerem a hiúsá-

gon s magamon aratott győzelem legyen. Mint győztes hadvezér járhatok maqá-nyomban is, a jelentések befutnak, a zaj távol maradjon. Magam is jelentést teszek a Királynak, jelentem eseményeimet s a világ eseményeit. Itt minden hűséges szolga király lehet. S ha érzékeny vagyok, legyek érzékenyebb az Ő finom il-letéseire, mint a sértésekre, sikertelen-ségre. Az egyéni duzzogás, hódítani aka-ró pökhendiség saját elgondolást, saját célokat keres és elbukik azokban. A pa-rancsoló kenyérben tiszta látás, egészsé-ges lelki önérzet és közérzet, némán ural-kodó hatalom van. Ezt szeretem, ehhez akarok hasonulni, ennek bőséges tápláló erejével erősítem meg lelkemet. Ez a ke-nyér váljon vérré bennem. Csillagok, örökmécsek, ragyogjatok, csilloqjatok, az-zal a biztosan rezgő szelíd fényetekkel, hirdessétek türelemmel, hogy itt van az eleség örökutakra, s a hegyekre, a világ mindjobban éhezik, egyszer majd megtalálja. A csillag nem kiált, csak ég, az ezerévek gyorsan tűnnek.

„Az én testem bizonynal étel és az én vérem bizonynal ital.”

Sajnálom őket, éhenvesznének a pusztaságban, kenyértelenül. Sok a tévedés, és mind az embernek készült: ő a legkiválóbb teremtmény, neki hát megadatott, hogy a legnyomorultabb lehessen. Rászorul, mindig rászorul a kézre, amely alkotta. Étél és ital kell neki, mert élni akar, az Isten teste és vére tölti csak be, nélküle nehezen elégül. Kenyeret adok nekik. Testemet a világ életéért. Erőt adok belétek, erőmből adok a testtel és a vérel, ez az én nagy testamentumom, mely képes megtisztítani a világot, ha a világ is tisztulni akar. Szeressétek meg magatok, s aztán szeretessétek meg mindenki-vel. Hadd lássák rajtatok, szemetek ragyogásán az isteni jóltápláltságot, hadd irigyeljék a nemzetek, s hadd térjenek meg ehhez az eledelhez. Gondolat kell nekik, s megelevenítő, kövérítő élmény. Elfáradtak. Hadd zúgjon bennük az Istenség mélysége, ragadja el őket a csodák magassága, sejtjeiket hassa át az éltető, rettenetes szentség ereje. Be akarom vetni a földet isteni magvakkal, bő termést vá-

rok, szétszóródom a nagy aratásra. Megvárom, míg mindenütt felsárgulnak aranykalásszal a mezők, addig ne legyen aratás; győzelmet akarok látni, s akik elvektik magukat velem, örüljenek. Velük maradok a viharban is, reményt adok reménytelennek látszó küzdelmükre. Hiszitek? Lássátok.

58.

Kemény beszéd, ki hallgathatja?

Csoda-e, hogy nem értik az égi ember szavait? Titokzatos, idegen nyelven beszél, nem ismer lehetetlent és végtelen a szeretetben, a csodatevő hatalomban. Nyelvében valósággá olvadnak fel a csodák, a lehetőségekről, mint valóságokról beszél, benne minden szép és nagy eljövendő megtestesül. Az volna tán csodálatos, ha sokan értenék, ha soknak elfogadható volna, amit mond. Hiszen gyengébb értelmű felebarátainkkal a legegyszerűbb dolgokat sem lehet megvitatni, sértést gyanítanak ott is, ahol nincs, állításnak nézik a feltételezést, elképzelést, nincsenek távlataik, nem tudnak járni az időben előre s hátra gondolataikkal, nincs fantáziájuk, behelyezkedő képességük.

S ezek s ilyenek bírálják, szegény bírálat, ezek s ilyenek ítélkeznek, csinálnak megállapodásokat, termelnek közvéleményt, szegény ítélet, szegény megállapodás, szegény közvélemény. Sírjunk hát az Úréval közös fájdalomon, ha vannak még nagy terveink, nagy gondolataink, ha nem fér bennünk a szeretet, vagy nincs képességeinkhez való munkakörünk. „Etől kezdve sokan visszavonulának tanítványai közül és már nem járnak vala vele.” A gyengék, akikhez nem alkalmazkodhatott, a tömegemberek, akikkel nem akar elmerülni, számítók, akik rögtön árulást követnek el, ha számításuk nem sikerül. Az igazi tanítványok sorsa is ilyen. Felébresztjük az alvók érdeklődését az ég iránt, megmozgatjuk őket, de mikor lépni kezdünk, azt hiszik, ábrándokat kergetünk, s mert túloznunk is kell néha (a fák nagyon balra hajoltak, nagyon jobbra kell hajlítani őket), megállapítják, hogy bolondok vagyunk, s attól kezdve nem járnak velünk.

59.

Pedig tanulhatott volna az emberiség

a történelem sok példáján. Mindig azok voltak az üldözöttek, a megnemérettettek, a

kinövők, mindig azokat kaszabolták, száműzték, akik megsejtették az igazságot, akik a kor fölött álltak. Csalánba nem üt a mennykő — megtermett a jó közmondás, de hasztalan. Kétkednek az élet mesterében. Szabályszerű itt minden bukáás, minden népszerűtlenség, minden árulás, elhidegülés, értetlenség, de nem alkalmazzák a szabályokat. Villám csap a sudár szép tölgybe, de nem veszik észre, csak mikor már kidúlt s szánkázni lehet rajta, üzletet lehet csinálni belőle. Milyen megrázó a te viasztalásod, Uram. Azokért is jöttél, akik elhivatottak, „elvarázsoltak”, az eszmék mesebeli királyfiai. Hamar megtanulják, hogy el kell esniük a harcban a győzelemért, nem lehet kiegyező megoldást csinálni, rabságban sínylődnek érted s eszméikért. Hősök példája, nem hagyunk el, helyes öntudatra szabódítod bonyolult alkalmazkodásunkat, kifejted egyéniségünket, megismertetsz az üldözött, fájó igazságok viasztalásával. Miattad gyűlöl minket is a világ, nem vagyunk már kíváncsiak szeretetére, csak a titkokat add nekünk, csak műveinket vidd győzelemre, halálunk árán is.

Mutasd meg magadat

a világnak, mondják neki atyjafiai, ha ezeket cselekszed, állj ki a nyilvánosságra, hadd éljenezzenek, hozsannázzanak, s hozzád ránk is dicsőséget. Biztatják, mint a henyélő erőt, amely nem találja útját, siettetik, mert nem ismerik még, nem hisznek benne. Az siet a tükörbe nézni, aki bizonytalan ábrázatában, az mutogatja magát, aki nem bízik erejében. Menjetek ti az ünnepre, én nem megyek. Nincs még itt az időm. Megjön, hamar érzi már, de az út is más, mint a többié, semmikép sem akar velük menni. Mutogatnák, arra pedig nincs szüksége. Szenvedés lesz az, nagy szenvedés, ha egyszer elkezdődik. Véres dráma, nézik majd sokan s csóválják fejüket. Most hadd vitázzanak rajta, kicsoda ő; az első tanítás is, mikor mégis fölmegy az ünnep közepén a templomba, nehéz beszéd, nem gyűjti a hallgatóságot, hanem megválogatja. Gonosz a világ és gonoszak cselekedetei, gyűlöli azokat, akik tanúságot tesznek felőle. Ellenségei is megállapítják, hogy így még nem beszélt senki, de nagy a próféták divatja s divat a próféták üldözése, ha itt van már

a legnagyobb hírnök, a legnagyobb ellenállás jár neki. Megadják, Jézus tudja jól. Az ártatlanok előtt kérdezi: Miért akartok engem megölni? Ördögöd vagyon, felelik, hát ki bánt, ki akar téged megölni? Mind, mind, Uram, kicsinyek vagyunk hozzád, gyilkolunk szűk látókörünkkel, vak buzgalmunkkal is néha, betűragással, szenvedni-nem-tudással. Mentegesd magad előttünk, mentegesd szombaton végzett gyógyításodat, nem érünk fel hegyeid magasságába, ejtsd le királyi fejedet közénk, igazold magad szolgálid előtt, mert nem ismerünk meg.

61.

Eljön az Isten

és beszél a nyelvünkön, mi pedig áskálódunk ellene, kifoqásoljuk, kritizáljuk beszédét. Egyik-másik szava ma is úgy halatszik, mintha **csak** ember volna, aki mondja, milven nehéz volt hinni és érteni az álpróféták és álmessiasok, álkrisztusok idejében. Hit és hitelenség villódzik hallgatóságában. nehéz próbán választja ki az igaziakat, azokból is alig marad néhány lélek, mire tetőpontra viszi majd a keresztet. Nem kell a félhit, nem kell az érdekhit, nem kell a lát-

ványosság vágyának hite, — a szenvedésben való hit kell, a megaláztatásban is kitartó hit ér valamit. Könnyű a tetőről messzire látni, de a tetőn állók kiáltása vonzza fel a mélységekből, ahhoz hit kell, hit és kitartás. Ha tudunk már megalázkodni, ha tudunk már nagyáldozatot mutatni be Istennek, nem félünk a kifogásolóktól, nem az áskálódóktól, csak megyünk előre, emelt fejjel, evangéliumos szívvel és nyugodt lélekkel. Az ilyen előrehaladásnak sodra van, másokat is magával ragad. Sokan szenvednek és nem tudnak kicsinyhitűségükből kivirágozni. Áttörni a mások véleményének bűvkörét, amely bezárna és megfojtana. Egy véleményv szent: Istené, egy akarat legyen meg: az övé; más minden mellékes. De hogy senki se tarthasson elbizakodottnak, s ne légy nevetséges a próféta-ságban: tanulj meg hallgatni. Még a bizalmasok is csak cselekedeteidet lássák, szavadat ritkán hallják, ábrándjaidat, terveidet ne sejtsék. Krisztus csodálatos emberi arca, emberi élete és tragikus sorsa, bővölj hasznos hallgatásra. Előkelő lélekkel, csendben, nagyokat lépni országod felé.

„Ha valaki szomjazik,

jöjjön énhozzám és igyék.” Nagy szóval mondja, kiáltja ezt. Kiáltása elnémítja a körülötte támadt kétséget és zajt, íme, élővizek folyása indul, íme, nagy ígéret hangzik el, Krisztus minden nyugtalan, szomjas vándornak, minden kutatónak felkínálja a Szentlélek nemfogyó vigasztalását. Megvan még a jelkép: Siloe vizét hintik szerte a templomban, jeléül, hogy így árad majd a kegyelem a Messiás korában. s itt áll már a beteljesülés közvetlen ígérete. Senki nem ígért így, ilyen hatalommal. élővizet, égi segítséget azoknak, akik a jót, az igazat s a szépet keresik. A világ szentjei, tudósai, művészei bizonyos mértékig maug is szomjazni fognak minden korban ezekre az értékekre; csak véges, amit adhatunk, lelkünk vágyait pedig csak a végtelen tölti be, minden kérdésünket csak a végtelen hallgattatja el. Emberi eszményképeink közül egyik sem mondhatná: ha valaki szomjazik, jöjjön énhozzám és igyék. A legnagyobbakban is találunk valami fogyatkozást. Sokszor nem is tudunk választani, kit kövessünk, hogy ne vak vezessen vi-

lágtalant. Jöjjetek énhozzám, kiáltja Krisztus, az igazán felülmúlhatatlan Ember és Isten. Megyek, Uram.

63.

A lelket, a sejtést,

az emelkedettséget képviseli Nikodémus a főemberek között, kik mindenáron vádolni, ítélni akarnak. Régi törvényt keres az úi igazsághoz, s van is bátorsága érvényrejuttatni, amit talált. A mi törvényünk nem ítéli el az embert kihallgatása előtt. Jézus is mondott ilyesmit: Ne ítéletek látszat után, hanem igaz ítélettel ítéletek. A látszat csalékonyságára hatalmas példa, hogy azt akarják elítélni, akinek csodáiról hallanak, aki jót cselekszik. Nikodémus nehéz szerepe s nemes kiállása csak annyit eredményez, hogy házaikba vonulnak az acsarkodók, de acsarkodnak tovább. Népszerűtlen dolog lesz mindenkor a népszerűtlen igazak mellé állni; tán csak nem vagy már te is galileai, kérdik majd. Nikodémus mégis szép példa marad; szép, hogy szót emel, bár nem használ. A higgadt lelkiismeret száva, a bátoratlan bátorságé. Áldozatos lé-

lek kellene még bele: harcoljunk hát s ha kell, vesszünk azzal, akinek vesznie kell igazságaért. A megváltás és feltámadás útja: halál.

64.

Járja már az Olajfák hegyének útjait,

mint aki élete vége felé ki-kijár a temetőbe, megbarátkozni a nagy gondolattal, hogy odalent már nem fáj semmi. Jézusnak itt, idefent fog majd fájni minden, itt gyűlik össze majd minden teher, itt sájtol belőle vért a világ adóssága. Némán, belső imádsággal járja a szenvedés útjait. Leboruló lombok, takarjátok el. Virágok, küldjétek, lehelljétek illatot felé. Odalent vitatkoznak miatta. Bírálgatják szavait, cselekedeteit, de nincsen bennük részvét, szeretet. Sziklák, ejtsetek könnyet. Itt jár a szegény király, ki mindnél gazdagabb. Ővé a mérhetetlen nagy szeretet, ez a világot megszegyenítő, majd megszépítő érzés. Hatalom ez a szeretet. Nézzétek, reggel, hogy gyülekezik hozzá megint az egész nép, a templomba. Hallgatja, s nem vitatkozik, mert szeret. A nép tudja, hogy így még nem beszélt ember, szereti Jézust, s a szeretet megoldotta kérdéseit.

A szeretet végetvet a vitáknak, a szeretet megelevenít. Holt vizeken eveztek, míg nyüglődtök, vitatkoztok. Hamut hordtok a lángra, s lassan elfojtjátok a paraszat is. Nekem a szeretet kell, mégpedig nem szájaskodó, levegőt nyaldosó, hanem választékos, cselekvő, biztos szeretet, amely néha emberfeletti magasságba, hősiességbe csapja lángjait. Megismerik ezt a szeretetet, akik a szenvedés hegyének útjait járják.

65.

Tolonganak,

mint ádáz, mindenáron „okot”, vádolásra való ürügyet kereső csürhe, a titokzatos ember elé. Most próbára tesszük, hadd lássuk, mit szól majd, gondolják, s közben nagyon jól tudják már, mit fog szólni a bűnösök barátja a házasságtörő asszony mekkövezéséhez. Az asszonyt félrelökik, mintha egy oszlop alját támasztanák, tapasztanák vele, ez most a nyersanyag, éppen jókor, örülnek is neki, s már előre sejtik Krisztus zavarát, felemelik állukat: te mit mondasz. Hányszor kísértitek még az Urat? Hányszor fejtse még meg fogas kérdéseiteket, hát halálig üldözitek? Ám

gyakoroljátok, mert jönnek majd a hitrontók, szektavezérek, s mind hamis tanúsággal, vagy saját szavaival érvelnek ellene. Jézus lehajol és ír a porba. Egyesek már mennek is. Aki büntelen, az vesse rá az első követ. Egymásután mennek, óvatos lépéssel előbb az írás felé, nagy lendületet vesznek, aztán elejtik a követ, a legnagyobb lendület is visszahanyatlik, megrettent nekibuzdulás, hulló kövek. Az Úr egyedül marad az asszonnyal. Ó, tudja ő, hogy a bűn csillaga ez a föld, mégis a porba írja a bűnöket, hogy a futó szél s az idő mindent elsimitson. Megbocsát. Én sem ítélek el, de többé ne vétkezzél. Itt van már a törvény új ereje és beteljesítése, koronája. Nevelni, nem büntetni. Megnyerni, nem elveszteni. Az én bűneim írása is ott van a porban. Nem kövezek meg senkit. Először magamhoz leszek szigorú. Higgadt hatalommal, a szelídség erejével győzök az erőtlen makacsságon, s gyógyítom a bánatosokat, gyógyító bizalommal.

66.

Keresni fogtok engem,

és meghaltok bűnökben. Így lett, Uram. A világosság vagy, s világosságot keres-

tünk azóta mindig és mindenütt, nem látunk jól testtől, hályogtól, s már haldokol egész világunk. Leáldoztak a csalóka napok, eltűnt a remegő éji fény, magunkra maradtunk. A tapasztalatok vágya vinne el még mellőled is, mérges tavak lehelle-tét, kígyók marását, fojtó iszap öleléset tapasztalni, de hova, merre menjünk, ahol több az élet, több a bizonyosság. Nem ad nyugalmat a kétely, amibe a világ közöm-bössége ejt; isteneket keresnek maguk-nak, akik a sötétségben járnak; pénz, faj, szépség, szeszély, vadevezés, így hívják bálványaikat, nagy erők, de felemésztik önmagukat. Rég meghaltunk volna bűne-inkben, ha idejében meg nem találunk té-ged. Most is nehéz dolgod van velünk. Egy-egy szenvedésben, mikor az éjsza-kát világítod, könnyű megtérni hozzád, de mikor fényes nappal felcsillognak az utunkba szórt üvegdarabok, mikor bódító zene szól, vagy a világosság fiainak okta-lansága bosszant, el-elveszítünk szem elől. Néha embert keresünk, példának, fajtánkból valót, s oly messze vagy, min-den faj fölött, máskor közeljössz s mi fu-tunk, mint vétkével Ádám. Mi vagy egy fiatal szerelmesnek, akit lekötnek gond-jai, egy gazdagnak, aki kétségbeesetten ül pénze fölött, — ezek mind meghalnak

bűneikben? Nem; egyedül te vagy a nyugvópont, a béke mindenütt, tehozzád mindenki visszatér, aki nem akarja elveszteni életét. Már tudom, hogy befutkoshatnám a világot, végül is egy templom lépcsőjén esnék össze, ahonnan indultam. Mindig bennünk a hiba, ha nem látunk valamit jól, ha nem értünk; a sásröptű evangélista is csak darabosan hozhatja szavaidat, innen is, onnan is; kegyelmed tölti be a hézagokat.

67.

Az igazság szabaddá tesz titeket.

Harcot vívok magammal is érted. Nem régi ellenségeid küzdenek bennem, hanem embertársaim sötétsége és hamissága, ahogy rám-rámragad valami belőle, míg gyógyítom őket. Sebet ejt, fertőz egymásik ember a hitetlenségével, laza erkölcsivel. Bűneik, hitetlenségük láncán nyögnek, kínjukban minden követ felemelnek, nincs-e alatta rossz lelkiismeretüket megnyugtató üzenet. Minden lápi fényvlobbanásra felfigyelnek, s keresik az alkalmat, mikor vethetik rá magukat az igazságra. Ezeket azért nem szabadítja

meg az igazság, mert halálra keresik. Megvívom a szabadságharcot, bűnösök, betegek. gyenge akaratóúk között is, az igazság fegyvereivel; ha bűn s érdek nem köt, szabad s elfogulatlan vagyok. Attól nem ijedek meg, hogy Krisztus szabadító igazsága kifelé is jelent ütközést; ütközött, „kellemetlen ember” volt az Istenfia is, a tehetetlen düh megfojtotta volna egy kanál vízben.

68.

„Nemde jól mondjuk mi, hogy szamaritánus vagy és ördögöd van?”

Ez az utolsó érv, mikor már semmi nem vall ellene, egy szavában sem foghatják meg, rámondják, hogy szamaritánus, ördöge van. Ezt is eltanulták mostani hitetlenek. Babonás nekik a világosság embere, szélütött és hisztérás a szent, aki mélységes érzéssel éli az igazságot, mesemondó, aki látja már meséje rémeit. Minden módon védekezni akar a sátán birodalma. Gúnyjal, dicsérettel, elütéssel, minden gesztussal egyet akar: ölni. Aki többet ért, már hóbortos, „nem normális”, aki többet megvalósít, már beteg. De jó, Uram, hogy azt felelted, amit feleltél:

„Én azonban nem keresem a magam dicsőségét, van, aki keresi és megítéli.” Ám érje gyalázat szolgálodat a te dicsőségedért, érje gúny, félreértés vetítse rájuk a világ minden feketeségét, üldözzék csak őket, te számontartod szenvedésüket. Értsék, magyarázzák félre legjobb szándékukat, csak hozzád hasonlítsanak. Énnem nincsen ördögöm és nem vagyok szamaritánus, se zsidó, se képmutató, hanem részt kaptam a küzdelemből, a világ felemeléséért, egy-egy kicsiny szerepet a nagy átalakításban, osztani Krisztus kegyerét, osztani egyéb ajándékait, s gyűjteni a neki szóló hálátlanságot; szenvedni és hallgatni, elfelejtkezni a magam dolgai-ról és a magam dicsőségéről, felemeltetni a kereszttel és onnan mondani vonzó igéket; ha egy-két embert megnyertem Krisztusnak, már nagy haladás, így érünk a végére is, egyenként.

69.

Köveket ragadnának azért...

Ez meg az utolsó érv párja. Vitatkozni, vitatkozni, s egyszercsak köveket ragadni, hogy megkövezzék azt, aki felülmaradt a vitában. Szelíd, szép igazságokat

és fellebbezhetetlen, kemény ígéket halmoz az Úr ellenvetéseikre, egy sem használ, szinte kár értük, csak értünk nem kár, mert a vitában kifejti, megmutatja magát. Ábrahámval érveltek, Ábrahám szeretett volna látni engem, látta napomat és örvendezett. Ábrahám szabad fiainak bőre, a felfújt bőr (Szent Ágoston hívja így), mely elfeledte már az egyiptomi ostorok csapdosását, már pukkadozik dühében. A kövezés a szolgák utolsó érve, a királyoké a nagyágyú. Haszontalan, köveket ragadó szolgák vagyunk mi is, na sugallataira, belső beszédére így felelünk; tudjuk, hogyan kellene, mégsem úgy csináljuk, megsejtjük az erény szépségét, mégsem igyekszünk megszerezni, kézzel-lábbal tiltakozunk az evangélium ellen, valahányszor nehezét kíván tőlünk. Rabságból kiváltott, hálátlan nép, meddig maradunk még nagyobb kényelmünk szolgálatában. Hát hiába pazarolta ránk Jézus égi kincseit? Vagy lesújtó ítéletét akarjuk hallani, holott ismerjük evangéliumát? Boldogok, akik meghallották, megértették s tartják is szavait, ezeket elragadja örökkétartó életre, ezek már a földön országában élnek. Bocsáss meg, na néha en is köveket ragadtam; mindet el ejtem.

Nem úgy értem az alázatosságot,

hogy sárba kellene taposnunk fehér agy-
 velőnket, vagy mintha suhogó lelkünket,
 tehetségeinket leterítené valami eszeve-
 szett vihar, mint az alacsony nyárfabokrot,
 hanem úgy, hogy az értelem, az isteni
 gyermek feszes vigyázzban tiszteleg az
 igazságnak, a maga és a világ és az Is-
 ten igazságainak. Például, ha százszor be-
 láttam is, hogy Róma sziklájába minden
 pogánv fő beletörik, mégis tanulni és ta-
 nítani akaró szándékkal vizsgálgom,
 van-e valahol földtömés a sziklán, s ha
 gyengét gyanítok, belecsákányozok, s
 míg a csákány szikrát vet a sziklán, ez a
 szikra felgyújtja értelmemet s hitemet is.
 Ezt még alázatos tanulékonyágnak neve-
 zem. Hanem akaratomat egészen el kell
 temetnem, amíg az enyém. Ne az én aka-
 ratom legyen, hanem a tied. Engedelme-
 sen, halálíg, a kereszthalálíg is, így tanít
 Krisztus, aki érvel, vitába száll a világ-
 gal, de meghajlik az Atya akarata előtt.
 Milyen kemény s eredeti veretű kifejezé-
 seket kockáztat meg isteni igazsága érde-
 kében az alázatosság legnagyobb példája;
 s azért élte le előttünk istenemberi életét,

hogy példánk legyen. A kellemetlen döntések elviselésében is megtalálom az igazságot: mert mi más érdek a legkisebb bűnért is, sőt jó nekem, ha itt szenvedhetek. Hinnem mindenképp kell, panaszra hát nincs jogcímem, sem okom. Önmagam ismerete sem csüggeszt, mert tudom, milyen nagy eredmény, ha belátom, hogy haszontalan szolgáló vagyok. Indulni, kezdeni sem lehet semmit ilyen belátás nélkül.

71.

Én vétkeztem-e,

vagy szüleim, hogy soká nyílt meg szemem az igazságra, s hogy olyan száraz, határozatlan, gyümölcstelen vagyok néha, máskor meg olyan duzzadó, robbanó, teli, végletes? Sem én, sem ők, hanem hogy megnyilvánuljanak bennünk az Isten művei. Hogy megtanuljunk győzni, kedvet csinálni a kedvetlenségben, termékenységel az ugaron, aztán fékezni azt. Minek az érzékenységre hivatkozni? Az Úr Jézus úgy járt itt, mint a világ teremtője és újjáteremtője, s képenverték. Hadd üssenek, ha érdemesnek tartanak a kitüntetésre, hadd legyen nekem is valamim. Csak mindent az ő módján, a szen-

vedést is, semmit betegen. Nagyon kicsiny és tehetetlen vagyok. Végtelen keze kormányoz. sarat csinál, küld, mossam le, kormányoz. S ha hozzá hasonló lettem a látásban, szakadás támad fölöttem is az emberek között: egyesek botránkoznak, mások nem értik Isten nélkül az Isten világos műveit, Ő pedig újra kérdez, hiszel-e; s ha mondom, hiszek, Uram, elárulja nagy küldetését: Itéltre jöttem e világra. A vakok látnak, s akik látóknak tartották magukat, vakságukat sem látják be, így bűnük megmarad. Milyen türelmes sajnálkozással mondja mindezt az Úr, vannak, akiken nem lehet már segíteni; jólérik magukat bűneikben és kárhozatukban, meggondolták és azt választották, egy darabig megélnek belőle, s hatalmuk megmarad. Nem sokáig. Inkább ne éljek itt, hatalmam se legyen, szolgáljak holtig ismeretlenül, de lássak. Ritkán vallják ezt az elvet a földi gazdagság, ideigtartó boldogulás féltékeny várurairól, erős falak rab-ságában.

72.

Életet keresünk,

igazi életünket, ahogyan Isten gondolta, az Ő képét; elhomályosodott a rossz ide-

álok miatt. Hol keressek kegyelmesebb életre serkentő ideált, többletes életet, kiáradó nevelő erőt? A csillagos Nagyszony áll előttem, mint elefántcsonttorony, fénye hull rám, gyémánthó, és vonz maga felé. Minden lépésem egy-egy lemondás, lépés a tisztulás felé. De ha megálltam egy pillanatra, már zuhanok is vissza. Saját erőm kevés. Másfelé is vonzanak. A kitartás és a kegyelem állandó halmozása ad életet és erőt.

73.

A magyar királylány,

Szent Erzsébet is ott áll abban a hosszú sorban, amelynek minden tagja hős, az Isten kedveltje. A földön meqvetik őket, leqtöbbet szenvednek, s leqinkább azoktól, akik leqbüszkébbek lehetnének rájuk, lemondanak, imádkoznak, és még arról is nevezeteseq, hoqy megtalálták életüket és művészei annak. Életükben félreismert, vaqy ismeretlen zsenik, haláluk után oqtárképpé válnak; úqy nézünk rájuk, mint választottakra, kicsit borzadunk tőlük és naqvon csodáljuk őket. Mért félünk a szentektől? Mért mondjuk, hoqy az eleven szentektől ments meg, Uram, minket?

Sok rossz életrajz úgy írja le őket, mint-ha nem is a mi fajtánkból valók volnának. Ritkán mutatják ki életükben a hibák ellen való küzdelmet, mintha külön szőke vérük volna s nem tudtak volna botlani. Szentek, nem emberek. Nem így van! Ők a nagy háború győztesei, a diadalok diadalát vívták meg sikeresen, és azért nem fogadja be őket a föld, mert megsza-badították tőle magukat. Hogyan lesz szent? Ne az egyes jelenségek betűit másold, hanem az alapvető, elindító gondolatot, az oldódjon fel benned, s az megelevenít. Szent Erzsébetnél is lényegre gondolj. Szeretni és Krisztust látni minden szűkölködőben. Érezd bele magad a szegény ember, a nyomorgó helyzetébe, ne menekülj előle, ne fázz tőle, ne siess elfelejteni a nyomort, amit láttál. Vagy megérdemelted valamivel, hogy nem vagy ezek közül való? Segíteni; kézzelfoghatólag, há!avárás nélkül.

74.

Élj ott, ahol élsz.

A kifogások kora lejárt. A kifogáselmélet azt mondaná: ha így vagy úgy volna, másképp élhetnék, más lehetnék. Alakulj

ki környezetétől, nevelőktől, függetlenül az Isten hívására, ne legyen nagyobb lelkednél a rossz példa, árkok, bokrok ne akadályozzanak. Lélek vagy. Az Isten mindenütt jelen van, vele van legfőbb és legtöbb dolgod: halékonv, aki meghal a körülmények miatt. Sanyargatják a palmát is, úgy nő. Vihar tép, légy erősebb. Jégeső ver, acélosodj. Szenvedsz, tanulj részvétet. El kell veszned végre is, légy vértanu, eszméid áldozata, s ajánld fel véred sokakért. Isten nem beszél feltételes módban, nála minden feltétlen és a jelenidőt szereti, nem gondolkodik, hanem éri. Láss át a világ szitáin. Szeresd a szép és nagy megpróbáltatásokat, ezek torlaszolják az erőt, ezek edzenek. Körülfojgják Jézust Salamon tornácában: Meddig tartod még függőben lelkünket, mondd meg már, te vagy-e a Messiás. Mondottam nektek, nem hittétek. Mit akartok még? Nézzétek a cselekedeteket. Csak nem akarjátok hitetlen szívetekkel, hogy kolduljak kegyeitekért, elismerésükért, s szolgáltok legyek bűneitek palástolására? Engem az én Atyám biztosít. — Nem nyilatkozom Salamon tornácában sem másép, mint másutt, cselekedeteim álljanak mellettem, azok erősek a bizalmatlansággal és a félreértéssel szemben is. Akik

Krisztuséi, s akik értik is őt, az övéhez hasonló sorson kell átmenniök.

75.

Aggódva pásztorol

fölöttünk. A földön itthagytá élete példáját, lábnyomait, erre kell mennünk. Két évezred óta hat a világra, szenteli, itt is egy eredeti krisztusi vonás, ott is egy biztos krisztusi szó, ezeket összegyűjtögetem. Nagy könyv a Krisztus-életrajz, egész életünk tele van égből kapott sorokkal, vonalakkal. Más sorok és más vonalak kiáltóbbak, harsogóbbak néha; meg kell erősíteni a világban Krisztus színeit, hangszórón továbbítani üzenetét. Nagy pásztorság, mindenki felelőséges állásban van, a jó Pásztor mindenkire számít. A gonosz lélek mindig megteszi a magáét. Mi hibázni szoktunk. De nem engedi, hogy valaki elragadjon tőle, ha finomkodó ösztönökkel bégetünk utána. Az erős bárányt pásztorrá teszi, azokért küldi, akik elmaradtak, vagy eltévelyedtek, akiket senki sem szeret, azokat is mind fel kell szedni, megmenteni, az Isten aklának népe ne pusztuljon el. Sok áldozat, sok vér kell, fáradhatatlan munka, futkosás és

nyugodt körültekintés, vonzás. Nem angyalokat küldött nyáját összetereelni s harcolni az ördög ellen. Felül kell múnunk magunkat. Még a magasból is vissza-visszatérünk, magasságos lelkülettel összehívni és felemelni, magunkkal vinni az elcsüggedt szívűeket. — Nem láttam nevemet a csillagokba írva, névtelen bojtár vagyok, de az övé, s akárhol vagyok, átfogom szívemben a világot és az egy akol minden gondját magamévá teszem. Kitágul így a legegyszerűbb szív is, megnő a legkisebb szerep is, sőt: a világ egy napról más napra megváltozik, ha mindenki emelgetni próbálja a világ terhét.

76.

Kinyitom szememet

Jézus Szíve előtt. Vert sebek, miket a szeretet vert, éltek mind és életet lehelltek azokba, akik szemlélnék titeket. A Pásztor gondját lehellitok, a másokért való élet ihletét. Simítsátok el az én megreszketett, gyarló szívem vetődéseit, földrengés okozta azokat. Jaj, mindent magam akartam megpróbálni, nem hittem a figyelmeztetésnek, mert stílustalan volt,

most már az lesz, a stílusom, hogy sablonnal is táplálkozom inkább, csak erősítsen, mint a csukamájolaj. Jézusom, kis Jézus, felnőtt Jézus, halálraszánt erős Isten, mindenem, add, hogy elég legyél nekem és megelégedhessél velem, és mást ne adj. Ki ellenségeid kezébe adtad a fegyvert és a dalt és az éjszaka bűvös erőit, hadd közeledjek hozzád fegyvertelenül, hajnali énekkel és a nappal varázsával; különös, eredeti Isten vagy te, ilyen kell nekem, hadd szeresselek. Megyek, véres kötelek húznak vissza, nem nézek hátra már, s a küzdelmet nem adom fel. Azért akartál halálra válni, hogy az Atya szét-szórt gyermekeit összegyűjtögesd, ellenségeid is azért törtek életed ellen, mert másoknak is életet tudtál adni; életben hagyom már magamban képedet, s ahol nincs még készen a kép, sietek javítani, dolgozni rajta. Botrány volt életed az érdemtelen földnek, botrány leszek veled, tudom, nem kerülhetem el a közös sorsot, ha veled tartok. De a közös győzelem vigasztal. Vérrel táplált-harcosod vagyok, tán megbírom inni majd a rámváró kehely minden cseppjét. Egy-egy embernek meg kell halnia mostanában is a sokakért, hadd legyenek hát áldozatod.

Lelkemben hegy és völgy,

és folytonos vihar; mindennap letörik egy szálfát, mindennap másik akar király lenni helyette. Új s új fák nőnek, s én sokszor nem tudom, melyik nőtt sárkányfőből, melyik az angyal vetése. Világosságot. Uram, sötét ez a vihar. Inkább tagadom magam az aprólékosságról, mint, hogy a föld bűvkörébe kavarodjak. Nem játszom tűzzel, nem közelítem a határt, mert hátha nem biztos a határon suhanás. Boldogság a zűrzavarban: lemondani a nehézségi erőről, a földi vonzalmak nyűgös, unalmas és nagyon véges szépségéről. Boldogság a zűrzavarban: egészen átadom magam, rendelkezél, engedelmess labdád. fabábud vagyok. Isten előtt meg-alázkodni: naivság; az Isten vőlevei hegyek. Jó írv. független vagyok. Jobb, ha ki nem állhatnak, mintha szeretetet színelnek és becsapnak. Uldözték összes tanítványaidat, ha más nem, ők üldözték magukat, ide-oda futkostak a földön a szentek változatos, kínos, regényes életükben, kívül és belül mégis erovensúlyban maradtak a hegyek és a völgyek; Te benned bíztak, nem szégyenültek meg.

Uram, akit szeretsz, beteg.

Esdő. előrenyúlt nyakkal, s lihegve mondják a hírt, s az Isten odafigyel. Érdekli őt ez a beteg, Lázár, érdekli minden beteg, s már mondja is, hogy a csodáért kellett ez a betegség, el is alszik Lázár, de csak azért, hogy felébressze majd a barátja. Két napig nem megy még felé az egészség és az élet és a halál Ura, aztán megy, felkölteti. Elaludt, ébresszük fel, csak így beszél. Mi pedig jármot húzunk itt, sokszor a munka emésztődő szolgálai, betegek vagyunk, kevés idő jut a lelkünk-re, a kifejeződésre, nyugtalanok vagyunk, s jó lenne, ha valaki biztosítana, jó szóval orvosolna bennünket, másoknak nyugalmat, vigasztalást osztunk és mind elosztjuk, vissza-visszaesünk a szív balgaságaiba: jöjj, mert elnehezedik állapotunk. Ilvenkor ki kell feszíteni a bizalmat a határokig, játszani az élet és halál között, számítani arra, hogy esetleg nem jön még két napig, mást akar, nagyobb csodát, mint a hirtelen gyógyulás; feltámasztást akar, s ahhoz halál is kell. Akkor mondja: alszik a barátunk, menjünk ismét Judeába; nem baj, hogy üldözés vár, nem

baj, hogy reménytelen terep, nem baj, ha meg is akarnak ölni, az alvót felébresztjük, s lesznek majd, akik hisznek, lesznek, akik tovább acsarkodnak s meg akarják ölni még a feltámasztottat is, hogy elvegyék a nép elől a nagy érvet, mindegy. Hálát ad. Nem is kért, s már köszönetet mond. S parancsol a bepólyált halottnak: Jöjj ki. S Lázár kijön. Ha harsog a szavad, életre kelünk. Jó így elaludni, előtted a te barátságodban. Jöjjetek el hát ma hozzám, emberek, s kívánjatok boldog halált. mély álmot, míg az Úr megérkezik. Mert ilyet még nem kívántatok. Isten arca bontakozik ki a félelmes ködből, mely a halál látóhatárán felborong. Credo animae meae, nem halhatok meg egészen, ha meghalok is, élni fogok.

79.

Júdás beleszól.

Minden szent cselekedetbe, minden nagy, nemes dologba, ami nem őt viszi előre, ami nem őt dicsőíti. Irigy, önző, gőgös. Fáj neki, ha mást szeretnek. A csendes, nagy produkció, Magdolnáé: magas neki. Csak bűnös, nem érti a bűnbánót. Nem gondol arra, hogy Magdolna

máskép a maga fejére öntené ezt a kenetet. Sokat pazarolt a bűnért is, hadd pazaroljon most már a bocsánatért. A kenet betölti illattal a házat, Júdás benneáll az illatban. s fintorog, hogy a szegényeknek lehetett volna adni a kenet árát. Közben mindenki tudja róla, hogy nem a szegényekért aggódik. Jézus nem sujtja villámmal, sem kemény szóval ezt a csúnyát; tudja, hogy lesznek társai, buzgó követői mindenfelé a világon. Még az erények virágoskertjében is, álszentség leple alatt. Múmiák, akik megszólalnak önző korlátoztságukban, demagógok, akik elhallgatnak, mihelyt másról van szó. Olik a szépséget, a nagyobb jót. Nem korhol, inkább nevel az Úr. Magdolna bűnbánó lelkének illata s az Úr eligazítása kell, hogy illattá varázsolja a pénzt. Ne sajnáljuk az Ő temetésére adott pompát. Jut onnan a szegénynek, ahonnan az Isten kapott valamit. Vagy bontsátok le a díszes templomokat, az Úr börtöneit és sírhelyeit, s hol nevelődik majd a felebaráti szeretet? A szegény, aki a templom előcsarnokában húzódik meg, sohasem sajnálja a templomtól az ékességet; megérzi, hogy azok szeretik őt is, akik Istenhez nem fukarok. Lehet, hogy hoznak majd nekem is illatot, dicséretet, valami esti vigasztalást,

különösebb magyarázat nélkül, a temetésre. És Júdás beleszól, ráönti nyálát a virágra. Jusson csak eszembe a temetés, minden virágom arra gyűlik. A nagy diadalmenet is oda tart; és elhervad a virág, kiömlik a kenet, elszáll az illat, csak a szeretet, a bűnbánat szép emléke marad meg. Élet és halál határán a megmentett lelkek nyugodt hálája vár.

80.

De nagy is

ez a mi kis életünk. Harcos, szerelmes, vérvörösbársonyos, mint a kicsi kármintetvek menetelése a rózsalevélen. De a kármintetű embernek kilátása nyílik a csillagok világába, lelkében zeng a szférák isteni hangja, s a légkör határait csűrűszkölő meteorokat s a határtalanságban száguldó üstökösöket elkíséri palatáblájával, néhány számot ír, s azt mondja: igen, tudom, ki vagy, hol lakol, de most nem tartózkodsz otthon, itt és itt jártál, ekkor és ekkor voltál itt utoljára, s ennyi és ennyi idő múltán várhatunk megint. Rettegetes a lélek, de ez s más ilyesmi mind semmi ahhoz a tehetségéhez képest, hogy Istent keresheti. Eltéved százszor, szeret

százat, de megtalálja egyszer az igazit. Őserdőben meztelenül keres utat, majd palotákat épít, könyveket olvas-ír, lírában keresi az élet ízét, s ha elfanyarodik a szája, imádságba kezd. Megúnja aszkéta kultúráját, gyenge művészetét, lehull az érzékiség indái közé, s jaj az úszónak vagy a csónakosnak, ha ezek körülölelik karját, evezőjét. Mindenütt fölötte áll közben az Isten kérdése, a túlvilág, a messzeség, időben és térben szakadékok zúgnak, titkok örvénylenek alatta és fölötte. S míg roskadozik a titkok miatt való félelmében, meghúzódik egy-egy fűszál, egy-egy rózsalevél árnyékában. A gyermek megjegyzi a helyeket, ahol valamikor valaki szerette, s ez az elmúlt szeretet széppe tesz kicsi házakat, utcákat, sokszor bútordarabot, papírra írt kusza-musza sorokat. A nagyobb ügyek vonzása kiemel önmagunkból és emlékeinkből; kicsiségeinkből Isten kárminpiros szerelme lesz, életünk a történelembe ível, s Isten lesz a történelmünk.

81.

Heliének jönnek,

látni akarják Jézust. Elvesztette már várását a szépség és a sokisten kultúrája.

mást várnak a hellének is, máshol keresik nyugalmukat, a gyémánt egek beborultak, nem adtak üdvösséget, Venus és társai némán meredeznek a kérdések előtt, nem válaszolnak az imádságra, jönnek a hellének. Így fognak jönni majd a barbárok is és minden népe a világnak, így térünk vissza ma is mi is mindenfajta kultúrinyencségből az evangélium erejéhez. Krisztus szavainak isteni bűvöletéhez. Megdicsőítette őt az Atya s még meg fogja dicsőíteni. A nép mennydörgést hall, most vettetik ki a világ fejedelme. Nagyon erős uralomra tett szert. Sokan hittek Krisztusban a főemberek közül is, de a farizeusok miatt nem merték megvallani. Egészen így van most is, sokan látják, mi az igazság, kik az útjukat járó, próféta-sorsra hivatott krisztuskövetők, görögök s barbárok között, de nem merik mondani, nem merik elhinni maguknak, félnek az igazság következményeitől, s a farizeusok rosszaló hunyorgatásától. A világ fejedelme újra visszajött? Szót, Uram, az égből, mennydörgést a süketülő füleknek, vedd ki a világ fejedelmét, taszítsd le trónjáról az ördögöt. Az ördög uralkodni akart, szolgáljon. Te pedig keresztrefeszülni vágyol; felemeltté, vonj magadhoz mindenkit. Milyen vigasztaló, hogy mikor a

legnagyobb gonoszást látod, akkor sem ítélni akarsz, hanem menteni. Ilyen lelket adj nekünk is, míg a sötétségben járunk.

82.

Hogy legyen életem

és hogy több legyen, azért adom oda. Tegyen tönkre, hogy érthetetlenül nézzenek rám még a hasonlók is, hogy enyéim se fogadjanak be. Lemondani a nagyotakarásról is? Arról is, de ne úgy, hogy a földhöz ragadjak, hanem alázatosan tervezni messzelátó terveket, dolgozni, s na úgy jobb, ne tudják, ne lássák, érlelni s közben nem mutogatni. Istenért mindent, a legnagyobb reményekkel és a legnagyobb bizalommal, amilyennel csak érte lehet dolgozni. Életet alakítani, előbb a magamét, aztán másokét is, megérteni minél több embert, nem rombolni, hanem építeni. Biztosabb annak, aki semmitsem akar, aki mindentől hátra- és félrehúzódik, de így nem megyünk soha semmire. Fáradni, elismerést nem várni, pihenni néha, de itt még nem sokáig, majd a sírban. Hadd lássa az Úr Jézus, hogy vele tartok, s akármit hoz is az éj, hozzá ra-

gaszodom, s bűneimet is csak azért nem merem jobban siratni, mert bele kellene betegednem a szakadozó sírásba. Az emberek rossz megítélését elfogadom, igazságtalan bántalmakat is szívesen tűrök. Sok alkalom adódik jó erőpróbára. Tűröm a lökdösődő, egymásután akaszkodó, színtelen napokat is, összeszorítom a fogamat s nem várom senkitől, hogy csak egy gondolatnyira is törődjön velem. Edző, feltűnést kerülő, minden hiúságtól mentes önmehtagadást!

83.

Mindnyájunk egyetlen reménysége,

a fájdalomnak dicsőséges sugárba szök-
kent csodája, kereszt, vonzol már. Ország-
úton játszottam, pihenőben koszorút fon-
tam neked, megbántam lábad alatt bűnei-
met, a violaszínű gyermekbűnöket, s vi-
szel már; bámulom, mint fut össze feléd
minden fonál, értékek fonala; mind szen-
vedett, aki érdemes volt valamire. Tehoz-
zád sietünk, sokan öntudatlanul, sokan
királyi érzéssel. Életem elvész a porban,
ha fel nem ragadod, eltéved a fűszálak
között, s mint rosszkor indult csigát, elta-

possa a legelső birka, ha ki nem emelsz. Virágkoszorúmat visszaadtad, tüzes, tövises, égő korona lett belőle, hordom, ez a jelvényem. Te is a szenvedés kitűnetésétől ragyogsz, ruhádat mirrhás borban s báránylvérben mosod, míg elmagyarázod, eléled előttünk, hogy kell Isten országába menni. Értelmet kérek tőled závaromban. türelmet, mikor fáj a korona, szétütő erőt, mikor vérem unalmasan kavargó, s rossz álmaimban mellemen térdel az ördög. Nem lehetnék a te szereteted és akaratod csodája? Kallódás kísért, pedig érted vonzó keresztté kell lennem. Dicsőséges keresztet sokasítani. Kitörölni a gyalázat emlékezetét, hadd örüljenek az emberek szenvedésüknek, hadd értsék és használják az áldozat szellemét. De a legreszkettetőbb vágyakon is uralkodnom kell, erőduzzasztó tartásban, mintha semmi sem volna, semmi sem örvénylene belül.

84.

Alázatos volt,

megmosta tanítványai lábát, s az evangélista mintegy azzal okolja meg ezt az alázatosságot, hogy tudta, honnan jön és tudta, hova megyen. Tudjuk mi is, Isten

küldött ide; oda, ahol vagy, nem magadtól jöttél, s nem magadtól méggy tovább, legyél nyugodt és tanulj meg szolgálni, légy rabszolgája testvéreidnek, légy közöttük a legkisebb, az ismeretlen, a számbanemjövő, az elhallgatott, a letagadott. Milyen boldogság. Az Isten egyszülött Fiamossa az összeszedett tanítványok lábát. Árulóia lábát is megmossa. Hadd legyenek hát bírálóim s őrzőim közönséges emberek, döfjék törüket a legérzékenyebb helyekre, nincs semmi baj, nincs ok semmi szomorúságra. Csak szidjanak es használjanak ki, nem tudják a balgák, mit adnak, mikor csak egy percnyi időmet is elveszik. Kevés ember hisz ebben a csodálatos alázatban és ennek igazságában és érdemességében. Ide kell a természetfeletti világnézet, ide kell az örökkévalóság komoly hite. Az alázatos ember áll legközelebb az igazsághoz. Nem érheti baj, mert mindent jól értelmez. Könnyű hiúságból színlelni, nehéz valóban megélni az alázatosságot. Isten lát, s másképp lát, mint az emberek. Mér, s másképp mér. Az ő értékelését terjesztem, lenűtöm vele magamat s a világot.

Elborul, megrendül

lelkében egy lélek romlása fölött, s megrendíti a szerető szíveket is, ahogy mondja: egy közületek elárul engem; már kérdik is, ki az. Hallja a kérdezősködést az áruló is, megüti őt is a megrendülés, erre nem számított, de behúzódik, megbénul a lelke, csak néz, csak engedni átfolyjni maga körül a borzalmas hangulatot, mint a tuskó a patak vizét. Előtte történtek a csodák, mégsem hisz. Az Istennel együtt gyalogolt, mégis az ördög hadseregébe tartozik. Jézus csendes, szelíd; ez a csend, szelídség, fájas mégsem töri össze a gonoszt. Dörögdelmes zuhanás, szakadékok zakatolnak, s mintha nem történe semmi, csak pillanatnyi összetekintés, kérdő pillantások, egy-két suttozás. Jézus nevelése veszett kárba sok nevelő vigasztalására. Isten, irgalmaz. Bele ne esünk a szív balgaságaiba, el ne vakuljunk. Kismadarak sírnak a nagy karvaly zuhanásán.

Amaz pedig

elvevén a falatot, azonnal kiméne. Vala pedig éjszaka. A zuhanásnak nincs még

vége. A karvaly tépett, csapzott, a sötétbe hull. Süvít utána az összesodródó levegő. Éjszaka van. A bűn és a halál nagy éje. A szeretetet, a barátságot, az Isten és ember új szövetségét tapossák mostan. Nyögő, nagy éj. Elsápadtak a vizek, s reggelre tán beáll az ősz. Mintha fekete dobokat pergetne valaki. A lelkiismeret. De a dobütések elnyelik egymást. Így történt Júdás árulása. Pénzért, csalódásból. Legalább ennyi haszna legyen, gondolta. A mostani Júdások többnyire a szépség, de nem az igazi, hanem a csaló, bűbajos szépség miatt esnek el. Vadalmák csurgó nedve kísért, síma bőru szirmok ámítanak, illatok húznak, űznek itt, aztán elszárad, eldurvul, elhervad minden, éjszaka lesz, kietlen őszön kapják rajta ifjúságuk hullámos fekete haját az érzéki szépség bűvöltjei. Pihenni akarnak, mielőtt még elfáradtak volna, s nem nézik meg, hova hevernek. Fiatal fák levele tavasszal hull. Gyümölcsöt ígérnek, meqhaqvja őket a Kertész, s halált hoznak. Mérgeket szívnak tán a földből, s nem tudják napra tárolni, hoqv méz legyen a méreqből? Minden meqhátrálás, minden ideál feladása egy-egy levél a terebélyesnek induló fáról, amely tán sohasem lesz terebélyes, előbb jön a tél. A test mágnese

ragadozza az árulás jelöltjeit, arcok, kezek, bőr, s nem látják Isten arcát, nem érzik kezenyomát. A csontvázat és a ráaggatott kérdőjeleket nem sejtik meg a múló varázs alatt. Sokan estek el így. Soknak jött el korán a dermesztő pillanat. Vala pedig éjszaka. S már nem virrad meg nekik. Tart fölöttük az éj örökké, haragjával és sötétségével. Szavak, szavak, de kín! És nincs vigasztalás.

87.

Az ember nem tud Istenné lenni,

de az Isten tud emberré lenni, és lejön, hogy feláldozzuk az Atyának, mint engedelmes Fiút. Mint favivő Izsák odaadta magát Ábrahámnak. Sohasem merül ki e csoda varázsa, az Egyház multja s jövője zendül meg az átváltoztatás csodálkozó csendjében. Emberek jönnek, s elbűvölődve vallják meg bűnüket testvéreiknek, papok jönnek, királyok, s kicsi ministránsok előtt bánják meg életüket az igazi egyenlőség oltárlépcsőjén. Úgy jövünk itt össze, mint a Noé bárkájába menekült vadak, minden ellenséget összemelegít a világon fölülálló áldozat. Aki belemerül en-

nek az áldozatnak tömjénfüstjébe, megtisztul a méltatlanság bevallásának várázsütésére; nem akar már vétkezni, csak sírni és szeretni akar, szabadakarata a bűn felé csökken, s néha egészen elvész, mint az angyaloké. — A Te szolgálatodban éjjelek el, s vesszenek ki belőlem a test indításai, a tömjénes áldozat nemesítsen meg, hogy kifogástalan legyek, s aki emlékezedre cselekedeteidet cselekszem, benned tévedjek el a magam útjáról, s veled tévesszenek össze az emberek. Miséző, küldött trubadúrod legyek, s muzsikám lágyítsa meg jobban az eget, mint e világ mesterdalnokaié. Amit látok, vagy felfogok, vagy keresek, vagy szeretek: enyém; Istent keresem és szeretem, hogy felfoghassam és láthassam, hogy enyém legyen.

88.

Hamu

hull ránk, hogy hirdesse érzéki világunk szertefoszlását. Memento. Mintha mindig búcsúzkodnánk. A búcsúzás hangulata halálos, mégis felemelő. Megnő, aki elmegy, bár mindig kevésbé látszik. Belenövünk ugyan környezetünkbe, de nem szabad,

hogv fájjon a válás, mindenkor készen kell állani. Több vagyok, mint test, tovább kel' mennem az érzékelésben is, a dolgok lelke, sugárzása érdekeljen. Az emberi egyéniségek is a lélek sugárzásával jönnek elém, ez marad meg belőlük, ez a lényegük, a többi szétesik, por lesz. A természetességet szerető emberek félnek az önmeqtagadástól, halálnak nézik, gyilkosságnak; pedig csak arra vigyáz bennünk az önmeqtagadás szelleme, hogy igazi természetességünk kialakuljon, világ fölött uralkodó lelkünk kiszabaduljon békjőiből, gyökereink le ne láncoljanak, hiszen helyzetünket változtató lények vagyunk. A növény természetessége szép, de a növény nem szenvedélyes, nem kell keresnie az önmeqtagadást. Buja hajtásait mégis ritkítjuk néha, hogy saját nagy pompája el ne eméssze, ezzel életét hosszabbítjuk. Az állat mohó, de megérzi, mi az elég, s akkor abba tudja hagyni. Az állat mértéktelensége, túlhajtása már az ember bűne. Mi szabadon válogathatunk; úgy válogassunk, hogy ami örök már bennünk, az lendüljön a magasságba, az törjön Isten felé, s legyen szabad a jóra.

Stádionban futok,

szükségem van az önfegyelmzésre. Ha pogány volnék, akkor is böjtölnék, kibírhatatlan a nélkül az élet, hosszú farsang életúntakat nevel. Szeretem lelkem tanuvallomását, hogy íme, a pusztába megyek. A pusztában érik minden hivatás, minden próféta. A pusztta magánya és böjtje. a maqaslatok gyémántos hűvöse ad csak igazi emberi öntudatot, ottfent értem, hogy magam alá igazhatom a világot; álmodó városok nyujtóznak odalent, viszek nekik valamit, ha lemeqyek majd. Kigyúl a szívem, áldozatot mutatok be a hegyen. Pusztámról elpusztult még a szüli ház melege is, a család nincs sehól, fájó panaszra nyílna néha a szám, de csitt, az Isten nagyot akar, a pusztába állított, hogy tanuljak a szárító, tisztító széltől, s neqyven nap után meqkezdhetem majd a lelkiismeretek felkavarását; vihar leszek érzékiségre, alacsonyságra; vigasztaló, pusztai napsütés a kiábrándulás könnyére.

Miért nem mehetek most utánad?

Te csak sűgod fülembbe, hogy önfegyellemmel, megbocsátással, szeretettel stb., s én úgy rohannék most sírni valahova. Miért? Mert hullott rám a kegyelem, tán a bűnbánók egeiben jártam, s vissza kerültem, hogy lássam, ki vagyok. Nem érték önmagamhoz, s nem adták még könynyeimhez elég alázatot. Miért hagytál el engem s miért vagy mégis velem? Ketten vagyunk, elhagyottan. Ketten sírunk. Kettőnket száműzött az Atya a feltámadás előtt, vegyük fel a világ tartozása terhét. Ugy-e látod, hogy szenvedek, és nem tudom kimondani egészen, mit és miért. A világ bűne megzavar, elveszi eszemet. Látod, keresztúton kísérek; igaz, megérdemlem, mégis fáj, de csak hadd menjek veled. A szenvedés értésébe és nyugodt vállalása felé. Jaj, ne felelj úgy, mint a fogadkozó Szent Péternek, ne ígérd, hogy megtagadlak.

Az a fajta kerülget,

amelyik nem megy ki, csak böjttel és imádsággal. Imádság, munka és önmegta-

gadas fűzzenek össze az Úrral minden napomon. Megyek. Ném lankás oldalon, hanem kőröges, meredek ösvényen, a meredek eszméket és a meredek embereket pártolom, ördöghidak nyúlnak szét égföldes szakadékok felett. Keresztemet sokszor nehezíti irigység, gúny, reménytelenség, elkeseredés, vigasztalan csüggedés: ilyenkor Mesteremre nézek, aki után százak és ezrek hagyták el kunyhójukat, palotájukat, dobtak hálót, szerelmes lantot s végre is önkéntes szenvedésükkel váltották meg a szenvedést, az ostorozott, korbácsok alatt nyögő történelemből boldogan tűrőt, eszmékért lobogót alakítottak. Az ördög fut a kereszttől, az titok neki, bambán állna előtte, kezdettől fogva tiltakozik ellene, s fél. A kereszttől csak az nem fél, aki vállalja, s csak annak édes teher. Játszik velem a képzelet, hogy tagadni kicsit, hátranézni kicsit, de nem érdemes. Ilyenkor az ördög csapna be, s nem kárpótolna, csak kárörömmel vihogna rám. Inkább nem. Lerázom magamról a kísértést, mint újra meg újra visszaszemtelenkedő legyet. S hogy lefoglaljam képzeletemet, amely tágast, szabodot, egyetemest akar: nem gyermekes sémák szerint gondolkodom Istenről, nem tipegő fogalmakkal, hanem egész lelkem-

mel belemerülök kérdéseimbe és élményeimbe, képeket látok, előttük időzöm, zenét hallgatok, végigvárom, szélében-hosszában befutom a világot, áthordozom rajta magamat, akkor azt mondom, ez még csak rész volt, én az Egészet szeretem.

92.

Nagyon szeret

az Úr. Mikor már haza készül, elmondogatja, hogyan lesz majd, ha minket is elvisz egyszer oda. Elmegyek, mondja, hogy utat és helyet készítek nektek, nálunk; sok lakóhely vagyon, válogatok majd nektek, madárdalos, napos oldalon, vagy árnyas fák közt, erdei villát, ahogy szeretitek, megtalált Paradicsomot. Szóval nem mondhatom el, milyen lesz minden, mit tudunk mi azoknak, akik szeretnek minket, százszoros Énekek Éneke nem éri fel azt a dalt, amit nyomomban énekeltek. Szem nem látta, fül nem hallotta: ez lesz az én otthonomnak, ami a tiétek is, egyetlen meghatározása. De ne szeressétek olyan nagyon ezt a látható világot. Ne tévedjete el a rengetegben. Egy-egy emberi arc, emberi test mélysége korlátolt mélység, én már időtlent és végtelent aka-

rok. Itt utaitok el vannak zárva, hiába sírtok, ha sorompók hajólnak fölétek; ott nagy szabadság lesz a jutalmatok. Celláért, csendért, vagy értem szertefoszló, kiöntött életért. — S én mit mondjak? Mi következik? Hogy ölébe hullok, igazi boldogságot ígérő Istenemnek, könnyezve utálok meg minden hiúságomat, mert szeme ellenezte; vallok, lemondok, ne tudják, mért csinálom; Mennyországból mérik meg rejtett életünket; erényeink, bűneink ott égnek a Nap fényében, egyik részük tündökölvé, másik pozdorjává. Minek itt nagylábon járnom, mért kell hiúságokon aggódnom? Biztos a Mennyország. Ő mondta, s ha másképp volna, megmondotta volna nekünk. Szeret bennünket, hihetünk neki.

93.

Nem tudjuk, hová megy,

hogyan tudhatnók hát az utat. Tamás jelentí be kétségét. Őszinte, vagy hitetlen, mindenesetre zavart lélek, nehezen nyugszik meg. — Nem ismertek-e még eléggé? Én vagyok a cél, ahova menni kell, és én vagyok az út is oda. Igaz út és éltető erő.

— Mi is magyarázgatunk, hitetleneknek, nehézfejűeknek, akik mindent hisznek, csak azt nem, amit kellene, a hitet nem hiszik, s hiába látnak be valamit, behúnyják eszük szemét, s csóválják fejüket: nem lehet az, uram. S az oltár titka előtt magunk is ilyen nehézfejűek vagyunk sokszor: eltompul a titok előtt megtorpant elménk, s szívünk bénán megáll. Most már hallgat az Úr, várja hitünket és a mi beszédünket. Míg némán állunk előtte, legalább azokon gondolkozunk, amiket megmondott. Aztán megnyitja szánkat, tüzes nyelveket ad azoknak, akik imádkozva készülnek a beszédre. Út vagyok, mondja; azért feküdtem elétek, hogy rajtam járjatok; útjelző, irányító az én piros szívem, dobol, hogy erre jöjjetek, vár az Atya. De halászok vagytok, nem próbálhattok végig minden utat, csakugyan így van-e. Azért véremmel biztosítalak benneteket, s ti is majd másokat, sokan jönnek utánunk (látjuk már a történelem pergését); mindenki boldogtalan, kíséletű, míg el nem ér hozzám, az élet is én vagyok, hullámszik a vérem és megtermékenyitem még a korszakot is, amely megismer s szeret, mindent odaadok, véretem is, ha szomjúhoztok, s csak azzal olthatjátok.

Nehéz itten

az ember lelkének, mert igen körülvették ellenségei. Mihelyt megpuhult már valamennyire az igazág csapdosása alatt, érzékeny lesz, apróságok ölik, csüggedés, szárazság, s örömeivel sem bír. Elkopunk az utca kövén, s arcunk hamva könnyes párnán mosódik le. Kell a vigasztaló, magányosoknak, elhagyott királyi nemzedéknek is. Felettünk s bennünk Isten Lelke örködik, hétajándékos, ragyogó. Eszünkbe juttatja a szót, ami lendít, ha ernyedünk, — halásszatok, tegyétek az Atya akaratát, tetteimet fogjátok cselekedni, sőt még nagyobbakat is. Láttatok engem, az Atyát is így képzeljétek, -én vagy ő, mindegy. Kérjétek. Eddig nem kértetek. Sértés, bizalmatlanság, ha nem mertek kérni. S ha megkaptátok, tudjátok meg, hogy én adtam. A hitetlen azt hiszi, hogy csak véletlen volt, a pogány jobb valamivel. Ti legyetek az imádság titkainak, sikerének ismerői. Merjétek csodát kérni, a Szentlélek megmondja, szabad-e már. De ne feledjétek, nem az én nevemben kér és jár és vár csodát az, aki még nem lábolt ki bűneiből, aki még jobban

szeret valamit, valakit nálam, az nem az enyém, nem méltó hozzám, azt nem ismerem.

95.

Itt lebeg, él majd köztetek,

s ti benne s belőle éltek, s eszetekbe juttat mindent. Szavaim elrepülnek, még életemben megtagadtok ti is; amit írtam, homokba írtam, már másnap elfeledték a képmutató ítélkezők maguk is. De van egy más írásom, a Lélek írja emberi kézzel, örömhírt küldök minden embernek. — Küldd, jó Uram, Szentlelkedet, mert gyermekkorom óta annyi mindent mondtál nekem, s felejték, fáradok, visszaesek, s nincs mindig erőm kezdeni. Te látod háborgásomat, adj békét, ha csak harcért adod is. Milyen jó, hogy mondod: ne riadjon meg szívetek és ne féljen. Megszoktuk veled az életet, jaj, ha elmégy, olyan üres lesz minden, olyan néma lesz a világ. Hallgatni szoktunk; míg beszélni nem tudunk, ki beszél nekünk? Megtanítasz a magunk lábán járni, férfiakká avatod gyermekeidet, barátaiddá szolgálóidat.

Az Atya őrzi szőlejét,

az elkívánkozó, kusza, buja vesszőt megfenyíti, hadd égesse a nap, perzselje dél-övi hő, ha barangolni vágyott, szünteti kissé a nedvkeringést. Apró hűtlenségek-ből apránként kiemel a tisztaság, a hit, a bánat; észrevétlen, lassú cseppekben lejár a vízóra, s nincs már elég badar szabadsága, hogy megforduljon, mikor az Atya szétnéz szőlejében, megremegnek a vesszők. kire fogja ollóját, a finom, lassúvágású metszőt, ilyenkor félnek, s körülfonják karjaikkal a tőt, csókolgatják szélben suhogó leveleikkel. Ez az ébredés a lelkiismereté. Jó, ha felébred a szél közeledtével az olló zajára. Jézus a tő, rajta sarjadtunk, rajta erősödtünk, ő adja az életet belénk. Mélyebbre és mélyebbre oltom belé magam, imádságban, elmélkedésben, lelkületének figyelésében. Amikor a szentáldozás perce eljött, lüktető nedveket küld belém, fölegyenesedek, mint a növény, ha öntözik, szemlátomást. Hajnalban így nő a fű, a nemes borok is így szívódnak fel a szőlőbe, nap süt rájuk, nagy taposásra érünk, s meg kell majd itatni a világot. Erősebb lesz a bor,

mint a sajtolók. Vessző sarjad, vessző hull; a tőke csak áll és él. Küldi világgá a borokat. A nagy szerep megvigasztal rab-ságomért és testem elmúlásáért.

97.

Továbbra is szeretni akar,

s kér, hogy én is szeressem őt tovább. Ktartani a szeretetben. Mikor elmúlt az első csodálkozás varázsa, szeretni hétköznapokon is, amikor folyik az építő munka. Hogy eseng, hogy könyörög az emberszívekért. Szeretetből földre szállott Isten, nem talált itt más istenit, hát elmerült a szeretetben, hogy egészen jstenítse az embereknek ezt a nagy érzését, hogy megtisztítsa minden salaktól, minden mulandótól. Meghalt értünk, s halála után is köztünk akart maradni. Magához ölelte az embert, vízonszeretetet kívánt, megteremtette a szent szerelmet. Ez az amor sanctus megnemesítette fajtánkat. Nyomorú világ, XX. század, bimbózik-e már valahol a te külön amor sanctus-od, a te nyelveden énekelt énekeivel, hogy ne kelljen más korok énekére áhitoznunk? A középkor keresztény népei egy szívvel és

szájjal zengték az Isten szerelmének énekeit, az eszéniégkeresés korszakai elfelejtkeztek erről, most ismét egy ütemre szeretne harsogni az emberiség, de már a tömeg is egyénibb, mint régen az egyén: új dalt neki, az örök Isten föléhajolt. Elképedünk: mit adsz, nagy úr, a kicsiny szolgálja szerelméért? Rád bizzuk. Ha akarsz, szenvedtess, taszíts el, nyögess, rikasd meg szomjas lelkünket, hogy mint élete után, úgy nyomuljon teutánad. Kívántsád magad, s húzódj félre, hogy még jobban kívánjalak, s mikor már elbódultan keneteid illatától, közeledbe érek, sántíts meg. Csak a bizalmat ne vedd el soha, s néha, este, mikor nagyon este van, simogass meg, hogy tudjam. Az égben — te tudod, mit készítesz azoknak, akik tied, feltétlenül és áldozattal, földi elfoqvatkozással a te növekedésedért; itt csak szeretetedet add, mást nem kívánunk. Elégíts ki és nem panaszkodunk.

98.

Nem mondalak titeket szolgálóknak,

hanem barátainknak. Mindent megmutattam nektek, amit cselekedtem, minden

kérdésekre feleltem. Az Emberfia Isten vagyok én, és komolyan szerettelek benneteket. Testet is azért öltöttem magamra, hogy közétek vegyülve, szenvedő s halált vállalt barátotok lehessenek. Végén járok már utamnak. Búcsúzunk, barátaim. Szeretettel válunk el. Megtagadtok közben, de aztán ismét összetalálkozunk majd, s mindig együtt maradunk. — Most én hadd szóljak, Uram. Ember el nem gondolhatt volna ennyi kitüntetéset, ki nem találhatott volna ilyen szeretettel írt igazságot, mint a mi megváltásunk története. A te költeményed ez, az igazság és az irgalom harca. S ilyen szép jeleneteket adott belé, mint ez a baráti búcsúzkodás. Visszahelyeztél a Paradicsomkertbe, az a te szereteted, lombos fáival, csörgedező vízeivel, dús virágaival. Nincs nálad szebb menvasszony, hűségesebb, értékesebb barát. Veled töltöm időmet, amit adottál. Mindenkié is tudsz lenni, csak az enyém is. Rádfiqvelek már, s meqfontolom, hogy nem túrsz magad mellett más szeretőt, s ha szőlőtöt látok, eszembejutsz. Ha megversz, sem meqyek el tőled. Adj új könyveket, csak szeress. Szebb vagy mindenkinél.

Itt volt Jézus,

és gyűlöltük, Atyját is, mert egy már az. S ha nem szólt volna, nem volna olyan nagy a mi bűnünk. Üldöztük, s mondta, hogy minket is üldözni fognak. Magunkon is megtapasztaljuk, mit szenvedett tőlünk az Isten. A bűn szembeállítás Isten kegyelmével, visszafeleselés. Nem szép lehellás mint a falevél, hanem csúfságunk mutoqatása, szerencsétlen kérkedés, felkiabálás, hogy ezt az egyet nem jól csináltad, hogy szabad kezet adtál nekem, mert meg tudlak fenyegetni, s hiába nevensz ki. én zsarnokoskodom itt ebben a szabadságban. De hol kezdődik a megrögzött. kéjelgő, kevélységében éldelgő bűnös ilyen beszéde? Bocsánatos csekélységeknel. Jai pedig a bolygónak, ha csak egy félcentiméternyire is eltér törvényes útjától; de hamar eltorzul iránya, s de végzetesen ütközik! Nem hallow el; amit hosszán, sok munkával gyűjtöttem, nem dohom oda futó vizeknek. Másik meg, hogy ha egyszerű átéltem, mi a bűn, ha egyszerű megértettem a végét, otthagyok mindent és térdig koptatott lábbal is futok embertársaimhoz és megmondom ne-

kik. Hogyan vétkezhet, aki hisz? Aki szereti Istent, miért akar elszakadni tőle? Nagy a kísértés. Az ellen meg ésszel és erővel, fortélyal és dühvel, tűzzel-vassal, imádsággal és böjttel kell hadat vezetni, állandó égő szeretet és állandó égő gyűlölet ütközik itt, s rajtunk dúl az ütközet heve. Hőseink nem papírra festett figurák, hanem megtisztult hús és vér mind, és lélek, Istenbe szerelmes.

100.

Felséges a király is,

de felsége hamarosan a föld alá kerül. Kripta-felségek mind a mi nagyjaink. Az ezerévek nagyszívű Hektora csak felhőkön lebegve jön már felénk, vagy filológusok tanulmányaiban. De miben különbözik nagyjaink, szépeink, dicsőink szívé-
től Jézus végtelen felségű Szíve? Nem marad-e templombazárva dicsősége? Nem asszonyoké csupán a Szív-ünnep? Törődik-e azzal a világgal, hogy Jézus most már megelegette a forrongást, amelyből a legfrissebb kor született halva, ledobta kö-
zénk élő, piros Szívét? Adnak-e rá valamit, akik tízezres tömegekben, életre-halálra szántan izgulnak egy-egy futballmér-

közösen, hogy Jézus végtelen felségű Szívét megnyitja a felségnél is végtelenebb szeretet, s inni lehet belőle! Mámort lehet inni, s szét lehet hinteni az emberek közé szent mámorunk sugarait: legyen békeség! Nem fér meg a templomban a végtelenség, diadalmenetben hordjuk végig titkainkat, megfejtéseinket, minden utcára elme gyünk, minden ember szívét megrázzuk, s akik csak külső mázát érzik magukon korunknak, akik vadak már, de még nem gyermekek, primitívek, de nem túlhajtott műveltségéből, hanem ostobaságból: megállnak, megröbbennek, s reszkette nézik végig a felséges menetet. S nem gőgös a Fenség, ezekhez is jött, ezeknek is súg valamit: téves utakon jártok; csak nevetek, hogy élek, de meghaltatok, vagy halva születtetek, jöjjetek a forráshoz, ha szomjaztok, az élet forrásához, ha élni akartok. S leborulnak lassan a lelkükről meglepedkezett emberek, csodálkoznak, s érteni kezdik belső csodáikat, szakadozik gyökerük a földtől, kéklő magasságba ívelnek. A végtelen felségű Szív szelíd és alázatos is. Feje tetején áll a világ, míg tőle nem tanul.

Új barbár kor szakadt reánk.

Nem mi termeltük, hanem a világ kereszténytelen maradt nagyobb fele. Tépik a szépet, esztelenül rombolják a sok lélekkel épült templomokat, tudás és művészet templomait; a tudás és a művészet, az övék: a romlás szolgálatába állt; olvasni, írni lassan elfelejtünk; bogaras régész, századokkal elmaradt pillangó ma, aki azelőtt értékes embernek számított volna; a világ fejedelmei sima helyzetet akarnak, s azután nem is tudják, mit hin-
tenek majd a letarolt földre, — újabb romlás magvát. Az ígét nem árulták még el jelentős emberek, inkább visszatérnek hozzá kifáradt próbálgatók; de nincs a földön fergeteges erejű vitéze az igének, csodatevő, kenyérszaporító, gyorsan ható próféta; azért üldözik az ígét, lomtárba utalták, csak nem volt még idő végrehajtani a parancsot. Vigyázzatok, Krisztus apostolai, ha nem volnátok már egészen a szőlőtőn, siessetek választani. S ha abból éltek, vizsgáljátok gyümölcsseiteket is. Krisztus ítéletes szerető, végzetes a haragja, nem irqalmaz a gyümölcstelen fának. De üldözik azt is, aki egy vele, s aki

gyümölcseit termi. Szórd két kézzel kincseidet, az Úr kincseit a világnak: gyűlölni fognak, fáj nekik a titokzatos ajándék; elfoqadják, de megdobnak érte, kizárnak zsinagógáikból, sírni fogsz, jajveszékelsz, ők pedig örülni fognak, Isten nevében ölnék meg, így vélik, meg ne inogj, előre megmondta az Úr. Egymástól is üdözést szenvedtek: vannak köztetek, akikben sok maradt a világból: a korhadás magva termékeny, az álcázott üdözés a legnagyobb, legfájóbb. Készülj háborúra, s dolgozzál, imádkozzál, az ige vezéreinek életrekelésén.

102.

Az asszony, midőn szül,

szomorúságban vagyon, így vagytok ám, mikor felbolydult világnak a régi világosságot szülitok újjá; mikor világnézetet akartok adni a vakoknak, mikor a szakadék szélén prédikáltok, s bolondnak néz a sereq. Az új világnak csak úgy szülhetek igazi prófétai szót, ha magatok is benne vajúdtok; éljétek át szándékait, értelmét, okait, s legyen lelketek messzebbre látni. Féltetek a fájdalomtól? Akkor vége. Ezt nagy szomorúságot fel kell már ajánlani a jövendő örömért. Vérezni is

kell. Akinek élete drága, hivatása bizonyára olcsó. Ne felejtsetek a szójátékot, homo: anima plus corpus, azt is jelentheti, hogy az ember több test, mint lélek, testi emberek lelkét ébresztgetitek, elfúlt világnak hirdettek levegőt, de még nem érzi nagyon a szükségét, nem jött rá, miért fuldokol. Úgy álljatok a keresztútra, mint akik már a romlás felől jönnek; láttuk, mondjátok, a romlást, nem érdemes arra menni. S legyetek okosak: a világ nem lesz egyszerre más. A villámháborúk villáma is kihál, s utána hosszan dörög. Látnak égő példátokat, de ha lángotok hamar kialszik, megint sötét lesz. Hallják a robbanás zaját, de utána csend jön megint. A halászok türelme és az asszony kitartása kell. Nehéz kövek zuhannak lefelé, ti meg akarjátok állítani őket, egyik-másiktok elesik a kővel, ha nem áll erősen. Jövendő örömeik drága szomorú harcosai, azért soha ne csüggedjete, íme, ezeket mind előre megmondtam nektek.

103.

Elhagy az Úr,

csak kis időre hagy el, de nehéz, őrlő az a kis idő is, aztán visszajön, megölel diadallal, játszik csak a szívünkkel, edzeni

akar. Gyengülök, nagyon kell a támasz, jó volna ölelés, kézfogás, jó szó, — kis idő és nem látom Őt, de nem sokáig kell várnom rá s kárpótol.- A kitartáshoz több kell néha, mint gyengéd magamrabszólás; mostani szememet olykor-olykor elkápráztatja az ellenség pompája. Játszik velem a kísértés, tagadhatatlan művészettel. Nem tudok aludni, ha feszült a levegő: vihar előtt, éjjel, bástyáimon járok, egyedül, s látom lent vad erők boszorkányos szépségű táncát; zuhanj le hozzánk, mondják, zuhanj le, könyörgik, zuhanj, örjöngenek, s káprázatos színekben mutogatják a mélység széleit. Értem őket. Nem engedek. Enyém a vár. Szent erő, de nem gőg a kitartásom, fájó fővel imádkozom: adj egy órát, mikor nem próbálsz, adj időt a lendületre, magas vártámról erődben bízva nézek szét nyugodtan; alázat ez. nincsen számomra másfajta győzelem. Harang szól, betérek a külső bástyákról belső bástyáimra, véredet öntsd belém, azzal erősíts.

104.

Imádkozik a Főpap.

Máskor elvonult, ne lássa más, csak az Atya, most az apostolok szemeláttára, fü-

lehallatára. Példa legyen, hogy lássák és hallják, mit tud mondani Atyjának a Fiú, hogyan imádkozik a pap és főpap, a mindenek Ura, a Fiú Úr az Atya Úrhoz. Itten, Atyám, a fiad, akit küldtél és ment, akinek parancsoltál és azt cselekedte, dicsőítsd meg most az emberek előtt, amint megdicsőített téged. Az örök életet tanítottam, nem felhőoszlopból, nem Sínai hegyről, nem kőbeírt parancsolattal, hanem öleléssel, szívvel, jóhírral és áldással. Úgy, hogy meggyógyultak és másokat is gyógyítani tanultak, akik rám hallgattak. Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, s akit küldtél. Most már jöjjenek ők, én elvégeztem. Imádkozzanak majd utánam, feltornynosult szívvel feltornynosult kínjaik között, kereszt előtt, nagypéntek előtt, az áldozat hevében. Nem imádkozhatok mást, nincs nagyobb nálam; az ember is imádja néha majd magát, de az ember nagyon nyomorult kisisten, önmagának sem elég. Felborul a lelke, észre sem veszi. Révésznek, ha nem vigyáznak, halásznak, ha nem imádkoznak, elvesztik életüket. Másokét is. Add, hogy az enyéim el ne vesszenek. Hadd jöjjenek együvé, akikhez nem jutottam el, azok is. Szeressék egymást, mint én téged s őket. Mi pedig az örök élet? Meg-

ismerni minket, tüzek, szikrák fényénél, amiket az elmélkedő, beleélő imádság, a gondolat imádsága gyújt ki. Ilyet adjál nekik. Legyenek igazi főpapok. Álljanak őrzőn saját életük s a rájukbízottak élete fölött.

105.

Az apostolokért

imádkozik. Ime, tiéd voltak, s nekem adtad őket. Atyám. Hogy hallgassák szavamat, amely a tiéd. Hányan futkosnak szer-te, minden után, — ezek eljöttek hozzám, engem tanulnak, az én ügyemet, a véres, nehéz ügyet, a halálos feladatot, s jönnek utánuk ezrek és ezrek, kik elfordultak minden sziréntől, s Isten-tant tanulnak. Sokan vannak köztük, akik igazán nagyon törődnek velem, s értik gondjaimat. Meg-őriztem őket, csak a kárhozat fia nincs itt, beteljesültek az Írások. Legfőbb szükségük van imámra, mert érik a búza. Körülnéztem velük, felemeltük szemünket, s mondtuk, itt az idő. Átadom nekik tekintetemet, arcomat, érzéseimet, magamat, lássák és értsék mindig az időt. Az imádság és a munka idejét. Más idők más módszereket követelnek, otthon legyenek szerepükben. Nagyon szúrja majd őket a

tarló, a toklász. Vérezni fognak az ütközésben. e világ kövei között, míg tökéletes botránykövé válnak értem. Mindegyikük megéri egyszer ezt a nagycsütörtök estét, amikor látni fognak, fátyol nélkül áll elénk a váltság ára, szenvedéssel kell megváltásukat. Add, hogy ilyen szépen búcsúzhassanak el; semmire se kelljen mondaniuk, hogy másként csinálnák, ha még egyszer kezdenének. Örök lendülettel éljenek, örök szempontok irányítsák lépéseiket. Nem ebből a világból valók, mint én sem; legyenek nemesítő példái a világnak. Ne izgassa őket ábránd, hiúság, maradjanak szilárdan az eget szilárd erői alatt.

106.

Találkozni, egyesülni

akar azokkal is, akik távol vannak még a hittől. Szent kenyérben ég a szíve, s mozgog, hatalmas indulást, példát mutattat, s követésre ösztönöz. A hithirdető is belőle indul s hozzá tér vissza. Ha nem is tudja még hová hajtani fejét, megépíti kápolnáját, s ha később sincs lakása: Ura és Atyja, Barátja házában marad, hallgatja a fe-

hérruhás és végtelen jóságos tekintetű
Üdvözítő szívedobogását. Romok alatt
húzódik meg néha a tabernákulummal; ki-
söpört romladozó Buddha-templomba té-
ríti vissza az úrnapi processziót, s boldo-
gan áldoztatja meg a tollas törzsfők uno-
káját, aki napsugarat táncoltató díszbe öltö-
zik. Ott tartanak ezek az új keresztté-
nyek, ahol az elsők, tehát magasabban,
mint mi. Míg egyesülő vággyal áldozom,
s felajánlom áldozataimat újguineai ke-
gyencemért, tán értem is bókólnak vala-
hol borzas szélesajkúak, s ideadnák leg-
kedvesebb rézkarikájukat. De szép így,
egységben a föld. Istenthordozó körme-
net, világtól világig.

107.

Mélységés,

tavaszi este. Megvacsoráztak, átkelnek a
Kedron patakon, amerre Dávid futott va-
laha. Mennek a kertbe, az ismerős he-
lyekre, ahol szabadon lehet imádkozni,
ahol kitárul a lelkük az éjbe. Elnyúlt és
kihűlt minden. Alig hallható halkán zaj-
dul fel néha egy-egy szakadozott esti ki-
áltás a városból. Nagy élmények után
szegény, fáradt idegek, kinyújtóznak ki-

csit. De mintha szörnyetegek úsznának a hullámzó estében, mintha ma nem tudna pihenni a levegő sem, borzongás kél a lombok közt, rossz hírt súgnak egymásnak a levelek: nagy dolgok történnek itt ma, a sötét áruló szeme zöldesen villan, jön már a kárhozat fia, akar is valamit, nyugtalanul jár, szeretne már túllenni rajta, fél is, de nem tud már visszalépni, mintha őt is hoznák, ő is hozna másokat. S Jézus elébük siet. Előkészítette magát ellenségeinek, odament, ahol könnyen megtalálhatták, tudja, mit akarnak, de hogy ők is átéljék mégegyszer, kérdi: Kit kerestek? Hagyjátok ezeket, — tedd hüvelyébe kardodat, Péter, — halálos nyugalom az Úr arcán, a világ Ura szembe akar szállni a világ apró fejedelmeinek szolgálival. Az ő órájuk következik mostan. Hagyjátok őt, hadd adja oda magát. Régi terv ez, régi jövendölés. Így kellett. Mindazáltal jaj nekik, akik a sötétségben jöttek, kardokkal, botokkal és fáklyákkal. Minek hoztatok fáklyát? A világosságot akarjátok megfogni, nem? Elsötétül majd, s fáklyánál viszitek haza, jó. Minek hoztatok fegyvert és botot? Hagyja magát. Igen, szűnjék félelmetek. Ám kötözzétek meg, ha ilyen erőtlenné tette magát, cibáljátok, ha úgyis menni akar.

Jobb egy embernek meghalni a népért,

így gondolta Kaifás, s milyen jól mondta, hogy mindnyájunkért hal meg, akit ő csak embernek tart: az Isten. Jó volt ez így, jó az egész emberiségnek, de nem az Úr ellenségeinek. Ő maga is meg akart halni, értünk akart meghalni, egészen úgy hangzik ez, mint Kaifás okoskodása, mégis mást jelent. A nagy titkot csak az Úr szava világítja be: kell a botrány, mégis jaj a botránkoztatónak. Néha botrányok eszközéül, vagy felidézőjéül küld ki. A botrányt más csinálja, olyan ember, aki őt is megölné, vagy megölte már önmagában, de a hivatkozási alap az én szavam, cselekedetem. Ha rosszul szóltam, mondja az Úr a főpap szolgájának, bizonyítsd be, ha pedig jól, miért ütsz engem. Mért ártod bele magad ebbe a dologba. Angyalok esztét megállító esemény zajlik le itt. Elítéli az Istent az ember. Kijelentik a halált az Életre. Azért üt a szolga, Uram, mert jól szóltattál. Minket is ütnek a jó szóért, minél jobb, eredményesebb, merészebben igaz a szavunk, annál dühösebben és leleményesebben ütnek. Soknak azért megy el kedve igazi

követésedtől is, mert szeretne békében élni mindenkivel, szeretne ütések elszívása nélkül profétálni; becsapta az ördög az ilyen apostolt, megtagadott téged az ilyen próféta, csak delelni akar napodon, de nincs szava az éjszakáról, rossz vigyázó, néma eb.

109.

Péter odakint tagad.

Benn a Bárány, az igazságot hirdeti most is, nyilván szólottam, kérdezd azokat, akik hallgatták, semmit nem titkoltam. Kinn a farkasok tépdésik azt az apostolt, aki főpásztor lesz majd. Most beletanul, hogyan vigyázzon majd a rábízottakra, milyen nagy éj szakadhat rájuk is. Az igazság embere és őrzője lesz majd; most még hazudik, hadd lássa hamarosan, mennyire ember, mennyire nem rajta áll, nem tőle függ az Egyház sorsa. Isten megmegalázza előbb választottai közül azokat, akik nem alázták még meg eléggé magukat, akik bíztak még a maguk erejében. Így épít az Isten. Péter marad a tűznél, marad, mert hazudott. Az Igazságot hurcolják tovább, reqqeledik, még mindig hurcolják. Pilátus kijön miatta, s bámul,

hogyan ilyen is van: igazság. Mi az igazság, kérdezi az Igazságtól. Tehetetlen kétségben áll, nem tudja, mit határozzon. Így áll körülötte, vele ma is még a világ egy nagy része. Hibát nem talál benne, hinni mégsem akar. S a türelmes Isten, a nagy áldozat várja, mi lesz. Őbenne az örök élet igazságszolgáltatása zúg, a föld kínos percei rövidek neki. Mily nehezen eszmélünk rá hasonló helyzetekben, hogy nekünk is így kellene várnunk. Sietünk mentegetőzni, tisztázni, követelőzők vagyunk. Tanuljunk nagy életéből, nagy megaláztatásából és szenvedéséből.

110.

Arcára rászáradt a vér,

az esti verejték vére, s ez a véres arc mintha kérdené: hát mit vétettem ellenetek? Ezt kérdezi a fogoly Udvozító lábadt szeme, vonagló melle, ajka is, az Eucharisziában hódító fehérsége is: mikor bántottalak titeket, mikor bántam így veletek, vajjon hazudtam-e nektek valaha, vagy mikor nem szerettelek benneteket. mikor öröktől fogva szeretlek? Erről a vérbeborult panaszkodóról felejt-

kezem meg, valahányszor kicsinyes fájdalmaim miatt nyugtalan vagyok, sírok. Én legalább megérdemlem a szenvedést, ha nem is mindig attól, akitől kapom, de Istentől, aki elégtételt s békefeltételt ajánlgat, azért küldi szépen a kelyheket. Nem sirathatom én a magam sorsát, mikor értem áll Krisztus a pogány előtt hazája fiainak vádló kiáltásai közt. Ha lever, vagy keresztrefeszít is ez az én próba-időm, hallgatnom kell. A türelmesek uralkodnak. Nem lehetek nagyobb a Mester-nél. Jobb sorsot sem kívánhatok. Pilátus hitvánv, kapkodó szolga, mindentől fél. Krisztus Úr, mert tűr, hallgat, vár, s nem fél senkitől, semmitől. Milyen nyugodt, akit elítélnék az igazságért, s milyen nyugtalan, akit vétkei ellenére felmentenek, láthatom. Hogy klasszikus legyen a példa, Barabbás szabadonbocsátást kéri a nép.

111.

„Feszítsd meg“-eznek,

akik néhány napja még hozsannáztak. Jeruzsálem leányai és fiai, ugyanazok, akik leterítették ruháikat a királyi útra, most elvakulnak, szemükre húzzák lelkük árnyékát, új szenzációt akarnak s az új

szenzáció vér, ártatlan vér, az Isten vére. Balga emberek, miért hisztek a tömegnek, miért bíztok a sikerben, látjátok ezt a sikert? Az Úr látta már a pálmák vasárnapján lengő ágak mögött a fenyegetést, halálrakövetelést, hallotta a hozsannák mélyén a halálos ítéletet. Sikereiteket hűtse le szenvedésetek, szenvedéseitekben pedig ismét nézzetek messzebbre. Az Úr a tömeg zavargása mögött most megint mást lát, nagy elnémulást, nagy bámulást, utolsóítéleti rettegést. Így váltakoznak az évszakok és a napszakok életünkben. A siker, szerencse fénye és a kudarc, balsors árnyéka ne hozzon ki sodrunkból, nézzünk messzebbre. Osszuk el élményeink terhét, ha nehéz azokat egyszerre elviselni. Aludni kell a nagy bánatra, de aludni kell a nagy örömeire is; csak azután szóljunk, határozzunk. S hozsannával kezdődött életünk nem fejeződik be a „feszítsd meg”-gel, ha Érte, Vele halunk meg, bízhatunk az újabb, örök hozsannában.

112.

Hófehér, meztelen test,

az Isten teste. Felfüggesztették magas kínzóoszlopra, ütik már, hatan, ágasbogas

ostorokkal. Jót akart nekünk, hát így lakol. Ideadta magát, miénk akart lenni még halála s mennybemenetele után is, annyira szeretett; túrhetetlen ez a jóság az emberek előtt, megverik érte. S a kínzott Jézus türelmes a mi türelmetlenségünkért is, tán fel sem jajdul, csak éli a megváltás perceit, ütésről-ütésre számolja élményeit, törlesztését, ajándékát, belemerül saját jóságába, így fogadja zárt ajkú üdvözlettel a mi siralmas búcsúztatónkat; úgy verik, mintha nem kellene már meghalnia, de azért meg is ölik majd tetejébe. Irqalmatlan kilátások, irqalomból, az irqalomért. Tüzes, elszánt akarata van, szenvedni minél többet, letudni minél hamarabb Ádám adósságát. Nagyon hiszek neked, Szenvedő Isten. Te nem csak úgy beszélsz, mint más istenek, nem viaskodol kínzóiddal, néma vértanuk példája vagy, s eljátszod előttünk a legnagyobb és legnehezebb jeleneteket. Ilyenkor nagyon látom, hogy Isten is vagy, ember is. Isten kell ilyen szeretethez, s az emberfelettségig emberi ez a nagy szenvedés. Mai Pilátusok, mai farizeusok, mai csőcselék, mai ostorozók sem látnak többet, énenúgy vérszik szerepüket. Csak te erősítsd véreddel nevelt képmásaidat. Az évszázadok lelkiélete, műszenvetéssel, vá-

logatott képmutató játékkal elcsavargatta szenvedésed értelmét, kihamvasztotta életető tüzét. Lelkeddel áldoztass, hogy kedvedre való legyen az én szenvedésem. Vezeklésem fékezi liktoraidat. Ha félreállok, ha gyengülök, hull, hull az ostorzápor, a hússzagató roham az ártatlan testre. Tüntess ki, engeddd, hogy jó lélekkel foghassam fel a rád mért csapdosást.

113.

Vér csorog,

sóhai, mély kín nyögése hallik, piheg az Isten melle. Arcára a szenvedés szép szeileme ül ki; szép így, messziről, de közelről kínos látvány, mégkínosabb élmény. Az ártatlan szenvedők sugároznak, magasra mennek, föl, a hegyekre. Egyre legalább. Onnan halálos kilátás tárul. A földön egymást mardosó porszemek, azokat fel kell tapasztani, vérrel vegyítve. Fájdalmas? Jöjj, nézd meg Istennek ezt az útját, emberül járja, s mintha nem is fájna már neki. Célért megy, nem üres az élete, céllal hal meg, nem lesz hiába halála sem. Nagy hajsza ez, a tömeg részegül rikácsol, türelmetlen, de nem segít. Törvény, hogy meg kell hálnia, mert Isten

Fiává tette magát, ezt kiabálták még Pilátus előtt. Várták az Isten Fiát, de törvényüket s a szent jelentkezőt nem nézték meg jól. Vajjon, ha más jön jelekkel és valómással, azt is megfeszítik? Úgy képelnék az Istent, hogy ha egyszer eljön, mindent kieroszakolhassanak tőle. A bűn és a baj teljes kipusztítását, új Paradicsomot a visszavezető út fáradalmai nélkül. Esztelenek, — meghozott mindent, amit vártatok, de ez az út odáig, vérrel csepegtő keresztút, végkép nem vonzó, de onnan felül, a fáról majd vonz, mindeneket, ti is gyászbaborultok majd a nappal együtt, s melleteket veritek.

114.

Szomjúhozza a világ a tavaszt,

siet az Úr Jézus, nem kéreti magát, kinyújtja kezét, tovább is feszítik még, mint ameddig elér. mintha nem volna elég két kitárt karja a bűnösök összeölelésére. Összeölel most minden égetni valót, s majd tűzre veti. Rég várják ezeket a perceket a pokol tornáca lakói, most megremeznek boldogan, ütött az óra, melynek minden perce drága. A Bárány nem rúgkapál vesztőhelyén, a nagy nyírók kö-

zött. Hamarosan zászlókra kerül a képe. Királyi, isteni zászlók lobognak... Jeges verejték az ölelésre tárt kézen, felszögeztek, hadd lássa mindenki, aki arra járt: itt feszül, ó nem nyugszik a tettes, a szeretet nagy tettese, aki únta az eget, míg alatta bűnben vánszorog az emberiség; hagyta, szálljon az ég tovább, de ne szálljon mélyebbre az ember szenvedése. Megváltotta az embert, azóta benne van minden viszonylatunkban ez a felemelő fogalom: megváltás, azóta mi is tudunk nagyok lenni, önzetlenül szeretni, hinni láthatatlanokban, várni jöhetetlennek látszókat. Nevezhetetlen kínban fehéredék el néha, este, ilyenkor tudom, hogy az ő jégverejtékes ihletében vagyok, ilyenkor áldozat akarok lenni, fagy és égés kerülget, újrakezdem életemet. Jézus sorsán vagyunk, csak sokszor alázatosságból nem merjük mondani. Pedig nem akarta, hogy titok legyen. Nem vagyok tanítványa. míg meg nem feszít a világ. S épen azért kell megfeszítsen, hogy boldogságot, felszabadulást, hirdetek neki, ha jól hirdetem, meg is feszít. Házamnépe árul el, testvéreim ölnek meg, minden egyezik, így van jól, hadd menjen tovább. Hálát adok neked, Megfeszített, hogy alkalmat adtál közelebbi követésedre.

Őszövségi sereg

tódul az összeeszkábált oltár köré, elfogó-
dottan hallgatja a rőzse ropogását, nézi a
piros láng csapdosó marását, amint na-
gyokat harap a feltett húson. Megújultan
lélekzi be a főpap turibulumából áradó il-
latos füstöt. A láng rásüt a körülállók ru-
hájára, mintha ők is égnének a tűzben,
bűnük az állat vérén: kiontatott és eléget-
tetik. Így volt, régen volt, már áll az Űj-
szövetség oltára, a kereszt, durván ácsol-
ták, mint hírlik, Siloe patak pallójából,
annak fája meg a Tudás fájának magvá-
ból sarjadt. Rajta az áldozat. Isteni bűn-
bakunk, Jézus Krisztus, nemde ruhánkon
a te kereszted áldozati heve tüzel, szívünk
fellobbant és íme, egy napra megint köny-
nyen vállalkozhatunk. S mindennap újból
lángragyujtasz. A világ végéig tart már az
égés. Tisztító, megváltó, mentő tűz. Tűz
van, kiáltsátok, de örömmel, mert ez a
tűz nagy szerencse. Bakok, bikák vére,
üszök széthintett hamva elég volt a test
meqtisztítására: Jézus Krisztus vére elég
a lelketek megelevenítésére, feltámadtok,
ha meghaltok is, éltek, elejti rólatok a
lelkiismeret terhét, nem nyög már úgy a
világ, s nem zakatol malom a pokolban

azok számára, akik Jézus őrlését ismerik és szeretik. Szolgáljatok az élő Istennek. Ez az áldozat kedves előtte. Ezt nem ún-ja, ezt el akarja terjeszteni a tengertől a tengerig.

116.

A nagy ácsmunka alatt

most az ácsot keresem. Akiről azt hitték, hogy apja az Isten Fiának. Az ács nincs itt, meghalt. Nem érte meg ezt a nagyszerű, durva munkát, nem láthatta, mint cipeli neveltgyermeke, s mint emelik fel rajta magasra. Csak egyet az életéből; a homályból, tömegből az evangélium fényébe emelt szent életből. Tudott észrevenni. Észrevette a szűzön, menyasszonyán az anyaság jeleit, s titokban akarta elbocsátani. Ó tisztaság, igaz ember szemé, mely Isten parancsai szerint tekinted a világot! Justus vagy, József, justitia a te tulajdonságod, egyenes utakon jársz, s csak akkor akarsz valamit titokban, ha „észreveszel”, akkor is másért. A tisztaság nagy szeretet is, nagy előzékenység is. Észrevenni a világ s lelkünk csodáit. Aki gondolkozik és érzékeny a lelke nyugalma, akiben finom művű szejz-

mográf mozog, jelez, az fel tud készülni a viharokra, megelőzheti néha azokat, nem lesz haragos, nem esik kétségbe. Észrevesz mindent. Nem lesz gőgös, öntelt, magabazárt, magábanvaló és magánakvaló, saját értékeit sem felejtí, mikor azokról is tudni kell, az önbizalomért, vagy a vizsgálásért. Ártatlanul szenvedőket sokszor egyedül a magukba vetett hit ment meg a letöréstől. Meghálnék, ha nem bíznék meg lelkeemben. Isten készítette s a kegyelem sok gondjában fáradozva építette, nem elvetélni való. Hogyan győznék ösztöneim felett, ha nem bíznék a győzelemben? Ki harcol ész nélkül? Ha semmit sem nézek meg, akkor is láthatok mindent. „Észrevenni, észrevenni.”

117.

Mindhalálíg

engedelmes volt az Isten Fia, mégpedig a kereszthalálíg. A szent fiúság: engedelmesség. S ez az engedelmes Mester mondta: Kövess engem. Nem mondta: Hamisíts meg engem. Nem mondta: Kompromittálj engem. Nem mondta: Válogass parancsaimból, s ha tetszik valamelyik, esetleg

tartsd meg, használ neked. Nem mondta: Színpadon alakíts engem, s a falak mögött élj pogányul, eszmék poligámiájában. De megmondhatom: ezt vagy azt azért teszem, mert parancs. Itt vagy ott azért vagyok, mert küldtek. Égígérő büszkeség ez, nemes, ugyanakkor vulkánikus mélységekbe hatoló alázatosság. Négerből kérdezik, mit csinálna, ha Isten azt parancsolná neki, hogy törjön át a kőfalon. Egyszerű, hát áttörnék, Isten nem parancsol lehetetlent. Tudom, ami nem titok, látszólag kőfalakon töret át, de azt is tudom, hogy a kőfalak leomlanak az engedelmesség harsogó kürtszavára, Jerikó falait diadalmas énekkel, körmenettel járom, hétszer, vagy többször, míg csak nem elég, s a falak egyszer leomlanak. Nem baj, hogy addig sokan nevetik hitemet az engedelmességben és a gondviselésben. Badarul hangzik, ha beszélni kezdek életemről, abban is a gondviselés érdekes nyomairól, de kell ez a szent badarság, Krisztus bolondjainak erősítője, öntudatosítója. Akik nekem helyettes szerepben parancsolnak, sohasem tudják, miért s mennyire találó minden parancsuk. Néha szíventalál, néha eszemet állítja meg, nem szólok, Isten tudja, mit cselekszik; ez az erény nem emberi furfang, nem me-

nekülés, Isten nélkül ki sem lehetett volna ilyet találni.

118.

Názáretből jött,

Názáretinek hívják, még a kereszten is ott volt ez a név, Pilátus feliratán, s Pilátus megírta, amit írt. Názárettől a keresztfáig: az engedelmesség útja volt. Názáret maga is az engedelmesség városa lett, így ismeri a világ, a kereszt is az engedelmesség példátlan oltára. Nem véletlen mindez. S ha nagyobb az engedelmesség, mint az áldozat: ez az áldozat igen nagy, mert mindkettő benne van: az engedelmesség áldozata. Nagy katolikus titok, jó ezzel sokat foglalkozni, jó volna ezt minden vonatkozásban elterjeszteni; nemcsak a pap és a katona kenyere volna az engedelmesség. Nem ismerik keresztény felebarátaink ennek az erénynek erejét. Kevesebb panasz volna más-különb, kevesebb forradalom, több építés, kevesebb lebukással több siker. A tiltakozó, örökösen protestáló, s a liberális szellem is engedelmeskedik, csak nem eszmél rá, milyen fórumoknak, beteg társadalmak, félrevezetett vezérek korának

nagy orvossága, fegyelmezője az isteni engedelmesség. Csökönységnek, egyéniség-torzók kialakulásának, jóvátehetetlen tévedések, restelnivaló felemelkedések, káros érvényesülések kísértésének legbiztosabb ellenszere. Az emberi engedelmességet ismerik, alacsony dolog, mégis magasra értékelik. Aztán szenvednek belé, hogy teljesült a kívánságuk, hogy polcokon ülnek, ahova valók. A polcok boszszút állnak a méltatlan és hivatlan kapaszzkodókon, minden mérgüket beléjük ölik.

119.

Sok vita után

jólesett Pilátusnak az a kis gúny a felirattal. Hadd lássa ez a tömeg, kit feszített meg, a királyát. Ha már feszít Pilátus, hát királyt feszít. Mindig göggel jár a gyávaság, a jellemtelenség, a dekadencia is, a gög meg gúnnyal. Ez az otromba úr nem tudta, hogy csakugyan királyt feszít meg, maguk a zsidók jobban értették az egészet, azért tiltakoztak. Ártatlan idióta, vagy rosszkorjött próféta, gondolta Pilátus, akit ő sehogyan sem akart bántani, legjobban szerette volna, ha elő sem ad-

ja magát ez az ügy, de ezek a szutykosok már a császár barátságával hozakodtak elő, azt kár volna most veszélyeztetni. Nos, jó, de nem mentek el szárazon, nesztek egy kedves kis címtábla, három nyelven, hadd bizonyítsa éretlenségteket, hadd lássák, hogy nem vagytok elégségesek magatoknak, s nem érdemlitek a függetlenséget, csak cirkusz minden ábrándotok, s nem tudtok kimenekülni köreitektől; a lázongós, választott nép sisakos, hadzavaró Messiást vár, s felfeszíti királyát. — Nem tudsz te, Pilátus, semmit. Nem tudod, hogy ez az igazi király, a kegyelem és minden királyok királya, a szíveké, az Isten országáé, az Atya egyszülötte és a világ örök csodája, századok után is még ezrek barátja és világok kormányzója. Mégis helyes az írás, magad sem tudhattad, honnan kapod, most mint ha ércbevésted volna ezeket a szavakat, megmaradnak. Műved nagyon elterjed, minden fészületen ott lesz majd az INRI, Ahásvér népét megkergeti majd ez az írás a világon, reszketnek és fejükre kívánják a hegyeket; ó, hogy azok is lassan mozoznak, s közben csak nőttön nő a királygyilkosok vérében hordozott átok.

A szent percek alatt,

míg az Udvözítő haldoklik, hogy életre támasszon bennünket, csúnya üzérkedés folyik a katonák közt. Ezek a pogányok, akik olyan közel állnak, olyan közel járnak a kereszthez, nem gondolják, mit adnak nekem, kit feszítettek fel értem, s mikor sorsolni készülnek a Hófehér Asszony tiszta keze szötteését, bizony nem gondolnak a régi próféta régi jövendölésére, nem tudják, milyen nagy időket töltenek be. Arcukra vérvörös árnyéket vet a kereszt: megegyeztek, kár volna szétvágni a varratlan köntöst. Így teljesülnek az Írások. Jézus csendesen fogyasztja életét, s ontja, ontja szeretetét. Nagyokat lobban az áldozat tüze, lassan kiszenved a vértanu. Érttem áldozott, haldokló teste, meg-megvonaglik, száraz cserép az ajka, maga olyan, mint eleven rézkigyó, kinyújtott féreg. Jaj nekem, ha a kereszt árnyékában kockázni kezdek, ha kegyetlenségemből hasznót akarok látni. Jaj, ha halottaimat részvétlen temetem. Ezek a katonák jobbak. A parancsot teljesítették, most szétnéznek, mi az övék. Öntudatlan eszközök a nagy végzések rendjében...

Jézus keresztje

meghonosította a világon a keresztet, mindenféle keresztet emelődnek, már nem véresen, hanem aranvosan, s alattuk asztal, oltár, angyalok kenyértörése. Az a vér folyik itt is, az a test töretik meg, de most már nem fáj neki többé. Mintha a földre költöztek volna az angyalok, megterítik az asztalt és nekünk adják elede-
 lüket. Ők sem volnának méltók rá, de az ég királya úgy akarta, hogy mi is mind részesüljünk benne. Elhúznának emberi gondolataink, a tömeg zshivaja és a fájdalmas nagyhét sok össze-vissza kiáltozása idehallatszík még néha, de fékezni kell a fantáziát, csendet parancsolni a világmindenségnek; két gyertya ég, az áldozópap magasra emeli a testet; világ, imához! Ha nem érzem eléggé a közelségét, odaviszem lelkemet elébe, fesse bele arcát azzal a kínlódó, tüzes vérrel, amely azóta olyan boldogan melegítő, megváltó, békéltető vérként harmatoz ránk. Ó nem öljük meg, altatjuk és ébresztgetjük, becézzük, öleljük, magunkba szívjuk, illatát behelljük. Nem tud más ilyen vérszerződést, érthetetlen az angyali érte-

lemnek is. Csak mormoljuk: fogadd el, Atyánk, szent és szeplőtelen áldozat, amelyet te szeretsz, fehér kenyér, gyöngyöző piros bor, egyszülött Fiad.

122.

Közel járunk

a szenvedés titkaihoz, csak szemlélni kell. Mindenki szenved, a csecsemő, a hős és az ördög is, mindenki maga érzi legjobban. Az anya különösen szenved, arra született, az a hivatása, szerepe, tartalma, értéke. De Jézus Anyja nem roskad össze a kereszt alatt (anya és kereszt: nézzetek e két szó mélyére, ez elég), stabat mater, áll a Jézus Anyja, ez már a teljesítmények teteje. Állani legnehezebb perceimben is, nem simulni senkihez, semmihez, a földre sem esni vissza, állani, nincs szükség támaszra, Isten támaszt engem, akiben bízom, ha ő is. Ne nehezítsétek a vállatokra adott keresztet, ne aggassatok rá követ hiúságból, panaszból, értetlenségből. Ne képzelődjétek, álljatok az Isten hatalmas keze alatt. Sírnin azonban szabad, sírnin jó; az igazságért sírnin boldogság, de csak az igazságért boldogság sírnin.

A május Asszonya,

a virágok Asszonya áll a kereszt alatt. Tudta, hogy az lesz, a virágok hónapjának királynéja, de most nem látszik rajta, hogy őt hirdeti boldognak minden nemzedék, most a nagypéntek királynéja; nyers tavasz ez még, csak korán letört piros rózsái tüzelnek, félignyíltan. Most szomorú, de fenséges a szomorúsága. Virágok közé vinnének vágyaink, mind sűrűbb illatok közé, míg meg nem fojt a méreg, itatnák velünk az illatot. Ő válogat a virágok közt. Orgonaillata van, szereti még a gyöngyvirágot, a labdarózsát is, ebből van ruhája fodra, legfőképp azonban a meleg imádságot. Nem mondhatok neki kedvesebbet az Üdvözlégnél; olvasóra fűzöm a sok angyali szót, pergetem előtte a Holdnál, úgy alszom el. Fogyatózó napok és hűlő csillagok alatt is csak ezt pergetem. Élővizek és titkok járása bennem, s a Szűz csak áll a keresztfa alatt, május vetül rá, lassan mindegy lesz, melyik hónapban vagyunk, csak nyissuk ki naqyszemű lelkünket előtte, beszélgesünk vele Jézus Úrról, Jézus Úrral meg üdvözlöztessük őt, hogy ismerjen, — fő-

kép, kik bűnbeestünk, s lehetetlen, hogy elhagyjon bennünket „halálunk óráján”, kik annyiszor elesdekeltük az angyali üdvözetet, a végét is. Eljutunk mi az Országba.

124.

Fajtánk véreből

alakult az Isten Szíve: Istennek köszönhetjük, aki nagy dolgokra méltatott egy közülünk való asszonyt. Azok élnek, akik hisznek és azok boldogok, akik hittel élnek. Ha hiszünk ebben, van-e nagyobb méltóság, mint a miénk? Kígyó vitt el minket, asszony által s Istenfia hozott vissza, asszony által. Az az Éva az emberiség tavasza volt, mégsem lett május királynője: ez az Éva keresztény lelkünk tavasza, övé hát minden virág. Itt a földön a nagy szépségnek és lelkiségnek virággal hódolunk, az egész természet megnyitja hát kincstárát a legszebb és lelelkibb előtt. Mást mit adhatnánk? Hajnal táruul, pompás szőnyeg terül, minden kinyílik, bámulva suttog, s nem pogány istennők, tündérek lépdelnek a fák közt, hanem Szűz Mária, imádkozva. Egyszer szomorúan jön visszafelé a keresztúton, egy-

szer temet, balzsamosan, de aztán minden útja diadalmenet. Ez most a mélypont, amit el kell szenvedni a virágokért. Szelíd galamb, most jég zuhog rá, állja. Olyan szép, hogy csak rontják a képét, akik meg akarják festeni. Képrombolók. ezt a képet csak sejteni lehet, ahhoz is nagy tisztaság kell. És sorsvállalás, a tiszták sorsvállalása. Menekülök attól, hogy képek szerint képzeljem el a Szűzet; magasabba szabadult érzések, megélések szerint próbálgatom. Lélek az Isten, nincsen benne érzékiség, lelkünk felé haladjunk, ha az Isten szerelmét meg akarjuk közelíteni.

125.

Torony áll a kereszt alatt,

Dávid király tornya, elefántcsonttorony. A torony ékesség, csúcs, magasság, falvak és városok jellemzője. Vianney leborult, mikor messziről megpillantotta Ars tornyát, tudta, hogy ez lesz leghűségesebb munkatársa. A torony áll, rezonál a haragnak, ég felé mutat s reményt, irányítást ad a fáradozó vándornak. Dávid tornya az üdvösség munkatársa; megnyugszunk, ha látjuk, nem félünk a Kál-

vária tetejétől sem, ha látjuk, hogy ott áll: toronyiránt megyünk. Nem akármi-lyen tömegépítmény. Királyi családból is kimagasló dísz, az Isten kedves látványos-sága, tornyok közt is torony. Király Isten és Dávid lányai között, a pünkösdi Lélek csókolta meg. Elefántcsontfehér, belőle támadt az igazság napja, Krisztus, a mi Istenünk. Ebből a fehér szekrényből, — ó, torony, felhőkarcoló fehér szekrény — öltözött fel a király, kinek mindenek élnek. Szép vagy, Királynőm, Jeruzsálem s a földkerekség lányai között. Nem volt ilyen sehol. Fekete sem vagy, árnyék sincsen benned, annál szebb vagy, minél fehérebb. Neveld szívemet, öntözgesd tisztaságomat. Gyenge himnuszt eleget kap-tál, én a lelkemet adom, nem vágyom másféle magasságra, mint a te fehér tornyodé; s szívemet adom; nem szeretek mást az emberek lányai közül Isten ege alatt.

126.

Öbenne nincsen érzékiség,

dudva, salak; kristályváza ő, s tenge-rszemből töltötte meg a Szentlélek, hogy az üdvösség virágát nevelje benne. Áron

vesszejét. Edény, gyönyörű foglalat, az Úr tartogatja benne kincsét, egyben maga is ékessége az Úrnak. Lelki edény, tiszta edény, hogy tanítson a Jézusnak tetsző lelki és tiszta életre, lelki-testi tisztaságra. Tiszteletes edény, minden királynők közt a legtöbb tiszteletre érdemes. Nem is született asszony anyától, test és vér, akit úgy tisztelnének mindenfelé. Ne legyen megszokott, unalmas a tiszteletünk, ne járjunk hozzá rendetlenül. Ajtatosságnak jeles edénye. Csupa imádság most is a kereszt alatt. Résztvesz az áldozatban, egészen közélről és egészen mélyen. Minden idege és ere imádkozik. Akkor is imádkozott, mikor az angyal köszöntötte, s imádságos lelkének boltozata alatt a szivárvány jelentése játszhatott: nem lesz többé vízözön, tűzözön következik már, a szeretet özöne. Félt, méltatlanságát érezte. tanácsot, megfejtést kért, csodálkozott, megadta magát, majd magasztos hálaadó éneket énekelt. Mindent alázatosan. Boldogságában is, amikor rokonához ment s a természet egész pompája leborult előtte, ugyanaz volt, kinek szíve felé hét tör leselkedik a nagy boldogság miatt. Nem engedi az Isten, hogy elragadjon örömkünk; most a Szűz lelkében is egyensúlyt keres a fájdalom és a boldogság, elveszti

fiát, de legyőzi fia halállal a halált. Fájdalom és boldogság: életünk keverőanyaga; úgy kell elosztani a szív éneklő dobbanásától a törrelverés sajkáig, hogy harmóniába jussunk a két véglet között.

127.

A nagy példa,

Magdolna is ott állt a keresztnél. Sokaknak szóló üzenet ennek az asszonynak szereplése az evangéliumban. A kenetöntő, hosszúhajú, szép asszony, ki ugyan bűnös volt a városban. Jézus rajta mutatja meg, hogy megbocsátja életemet, ha nagyon szeretek. Ha lábára öntöm összegyűjtögetett s kapott tudományom javának kenetét (mindenki értékei szerint ad, mindenkinek van valami gazdagsága, a Magdolnának mindent odaadnak), s megtörölöm lábát lehulló hajammal; hiú kívánságaimat, tetszvágyamat, részvétvágyamat, ráborítom a letörlendő porra, magamért való nagyotakarásom semmisüljön meg a gyalogjáró Isten lábán. Hátam mögött gyermekbűnök, szép számmal, körülöttem ágaskodó szenvedély, amennyi fér, előttem prédikációk Magdolnáról, a jövődőlés szerint, hogy mindenütt emleget-

ni fogják ezt az asszonyt, ahova csak eljut az evangélium. Örömhír a bűnösöknek, akik nem tudják, hogy nem kell elveszniük, vagy nem mernék hinni más-kép, csak Magdolna példájából. Térdelek, s kiszáritom, kimerítem szívemből a rossz hajlamokat. Többé ne vétkezzél, csak ennyit szokott mondani. De kerülni kell az alkalmakat, amik rossz irányba sodorhatnának. Nagy, alázatos ögömmel örülni a legkisebb sikerült önfegyelmzésnek is, ez a haladás. Kitartani, kitartani, kitartani. Ha veszély fenyeget, vagy baj van, vagy nyugtalanság, vagy okvetlen mondanivaló, hagyjuk el a közönséges emberek, térjünk a Mester lába mellé, s emberi szóért csak azokhoz menjünk, akikhez ő küld. Fehér, romlatlan, nemevilágról való kenyérral él a lelkem, lehetek csodálatos, evangéliumi ember.

128.

Próbáljuk meg,

éljük bele magunkat egy kicsit ebbe az esetben. Két elítéltet sötét kamrába zárnak, egy-egy törrel. A parancs: végezzék ki egymást. A szerencsés gyilkosnak kegyelem, különben mindketten meghalnak.

Ember mindkettő, csak ember, gyilkos akaratú. Egymásnak esnek, döfködnek az életért, bosszút akarnak állni a sorsért. Kegyetlen vagy-yagy. Vérbeborult, kimerült testtel találják őket: egyformák voltak, halál vár rájuk. Végtelen terv, az igazság és irgalom zárt bennünket sötét kamrába Krisztussal. Elpusztíthatta volna az emberiséget, nem lett volna igazságtalan. De szeretett, nagyon, végtelenül. Oljék meg, és élni fogunk! De szeretetreméltó, jó, nagyon, végtelenül. Némán állunk, mozdulatlanul. Felajánlja életét, s elfogadjuk, mert a bűnt is szerettük. Megmenekültünk a halála árán. Most már, bűnbánók, vezekeljünk. Emlegessük könnyes szemmel megmentőnket. Küzdjünk magunkkal ebben a csodálatos világban. Szereti a megtérőket, számított erre a hatásra. Álljunk zokogva addig is, míg beáll a halál, a keresztfa alatt, mint Magdolna. Kevesen vannak ott. Nem lehet most fontosabb dolga senkinek. A legnagyobb jelenet ez a világon. Ne hagyjuk, hogy vigasztalanul haljon meg az Isten. Kire tekint, ha mindenki háttal áll? Kinek mondja utolsó szavait, ha lármázunk? Várjunk, míg elszivárog, megalszik, vizet választ a vér. Semerre most; itt kell virasztani. Jól nézzük meg arcát: búcsúzik

a világtól, amely nem ismerte meg. Még megismeri egykor, de félelemmel és rettegéssel. Ebből is ad előízt hamarosan.

129.

Két nyugalmas pont

elkínzott szemének; látja, hogy ott van anyja és a tanítvány, akit szeret. Az asszony, mert neki állnia kellett, mindnyájunkért, akik roskadozunk, s a tanítvány, mert sasszárnya van, azon ideszállt, a kegyetlen sziklára, a sas is áll és mereszti szemét. Hangzik a felségesen nyugodt, szép két mondat: Asszony, íme a te fiad. S a tanítványnak: Ime a te anyád. Nem magáról mondta: íme, a te fiad, ez lett belőlem, akiről csillagjárás és angyali hír beszélt; hanem a tanítványról, s csakugyan, a tanítvány azon órától magához vevé az asszonyt. Rövid, hatalmas végrendelet. Anya áll a kivégzésnél s fiút kap örökbe. Ha tenger ez a szép gyötrellem, a sirályok most összecsapódnak s felharsogó éneket mondanak. Egy régi ember vétkezhetett helyettem, ez a sasszárnyú akkor örökölhet helyettem, mi meg így anyát kaptunk mindörökre. Azon

órától fogva együtt maradunk; itt láttam legszebbnek és legnagyobbnak, a nehéz órán. Asszony, így mondja. Régen volt már a megtestesülés, régen a pásztorok látogatása, a bölcsek érkezése, Názáret, a csendes estiimák otthon. Asszony, mondja a haldokló; melle fáradtan zihál, a Napot felhő lepi lassan, s a Hold halványan mind magasabbra száll, világossággal kecsgetve a latrokat; s mint élárvult hegyi csiga, gyászaborult fehér asszony kúszik a Koponya-sziklán, már nem áll, kiállta, most azt hiszem, közelebb akart menni Fia elhaló szíve felé, ölelni akart, ahogy elhárító kinyilatkoztatást kapott: íme a te fiad. Állnia kell tovább, most már az emberiség anyja, végrendeletileg s a szeretet és elhagyatottságunk törvényei miatt.

130.

Szomjúhozom,

ezt pedig azért mondta, hogy beteljesedjék az Irás. Im, beteljesedett, s már nyujtják is az ecetbemártott spongyát. Ajkát nem nyitja szét, csak összeszorított szájjal érinti az újabb kint, hogy égesse cse-repes ajkát az erős ital. Nem erre szomja-

zik, tudom én, hanem megváltó láza fáradságában is több kín által több megváltásra. Mint spongya, emelkedik felé a lelkem, szenvedőn csókoló ajkához emelem, szívja ki jóízét. Sereget hozok még keresztje alá, szerető szíve szomját hirdetem. Természetem felkészült erre, s még mélyítem készültségét. Nem bírom nézni szomjúságát, tudom, mi az. Én is szomjazom, tikkadt lélekkel vágyom a végtelen Isten után, a világ nem tudja oltani szomjamat két napra sem. Inyem, ágyékom, szemem, fülem tán elégülne néhány órára, de kár fáradni és kopni ezzel a világgal, mikor lelkem nagyobbra való.

131.

Elfogadta az ecetet

és mondta: Beteljesedett. A legnagyobb pillanat ez most, amit megért a történelem. Régóta készül, most betelt. Lehajtott fő, kiadott lélek, nézzétek, milyen különös nap ez, nagypéntek, három óra, húzátok meg a harangokat, a halál hírnökeit, ezerév múlva is erre az órára: megváltásunk órája ez. Keresztények, gondolatok most a karácsonyra: ezért lett test-

té. Hogy holtan függjön itt, míg Pilátus engedélyt nem ad levételére. Hogy leessen, ha kihúzzák szögeit, édesanyja ölébe, ahonnan titokzatosan felemelkedett. Kétoldalt két lator nyöszörög, rájuk még a csonttörés iszonyatos kínja vár, az Isten, a király alszik. S ezt mind tudta előre. Sokan nem akarták hinni. Hol vannak most? Apostolok, hol jártok? S mind, akik szerettétek volna közlelről látni! Most olyan néma, nem is lélezkik, nem is néz sehova. Húlik a teste, vérzése nem buzog már. Nem érez semmit. Meghalt. Nagy, tompa ütés. Az életre. A világra. És a pokolra.

132.

Tehetetlen,

halott báráný most, úgy mutatkozik. Mint aki mindenható volt, de szeretett, s elvesztette erejét; aki szeret, az mindig adni és elfogyatkozni vágy. Tudta, hogy megbántjuk; ha százszor kér, akkor is hidegek maradunk, ha százszor hív, akkor is vonakodunk; tudta, hogy okoskodunk majd keresztje és hült szíve alatt, s ha ezt a szerető szívét, száműzetésének okát elénktárja meztelen melle alatt, lándzsá-

val megyünk neki. Szeretből sebesült szív. Ostoba döfés, hideg szúrás, s menynyi jót tett a világgal. A szeretet követelménye volt ez. Nekünk boldogító, felemelő jelenség, neki ráfizetés, csalódás, mindennapi fájdalom: seb a szívéen. Mégsem fáj neki, ilyen a szeretet. Mégis jött és kért és adott, ám sebesítsük meg, csak szeressük jobban, ha már jobban hozzáférünk. Kérdezzük időnként: Úgy-e, már nem haragszol? Máskor így: Szeretsz? S valljunk neki mi is, szereti hallani.

133.

Nemzedékről-nemzedékre

azon töpreng, miképen menthetné meg lelkünket a haláltól. Öröktől fogva tépelődik, mint játszhatna érdekesebben a szívemmel, kiéhezteti, majd édességével táplálja újra s újra. Törvényt is szab, édes és könnyű törvényt. Hogy éljek, azért korlátozza életemet. Keresem, mondja, ki szomorkodna velem, s ki vigasztalna engem. Boldog Isten, jövök én, jövök, fogadd el kicsiny vigasztalásomat, többet nem adhatok. Fogadd kicsiny szívemet. Add cserébe sebes szívedet, s az

Atya bocsásson meg kedvedért, az odaadó szeretet láttára. Táplálj éhségemben; foglalkoztasd szívemet; a szívek földi foglalkozása olyan rövid időre szóló, olyan üres és hiábavaló. Isten kell nekem, mert Isten rokona vagyok. Földünk fanyar ízeiből kevés is elég, végtelenre törő kívánságaim hozzád futnak, s nálad keresnek pihenést. Nem törték csontodat, hanem csak átszúrtak, s nézték kit vertek által. Az mondja, aki látta és azért mondja, hogy mi is higgyük, mert így van. Ó, ha jól megnézték volna, — s akik jól megnézték, csakugyan beleszédültek a seb mélységeibe. Csak legalább most megnézők már mindnyájan, kit vertünk által. Kísértésben a sebre nézni: tágítanád? Nem elég? Tágítom úgy, hogy mindenki beleköltözhessen, aki az övé, de nem úgy, hogy tovább fájjon.

134.

A Szívet így szeretem.

A szeretetben is tapasztalt, szomorú szívvel jöttem hozzád, s tőled várok mindent. Ember nem kell. Nap kell. Hús és vér: mégis, — itt van ez a kenyér és itt

van ez a bor. A szentáldozástól olyasmit várok, mint amit a szerelem ad, olyat százszorososan. Meg akarok békülni, ki akarok elégülni, hogy szemem egyetlen kenyérhabon pihenjen, s abban érezze meg a mennyországot, nem vakító és háborító mennyekeket, hanem a szeretet Paradicsomát. Káprázni egyelőre nem kívánok, csak mellére borulni, sírni és elaludni. Pihennem kell a szeretetben. Tettekre csak akkor vállalkozhatom, ha ebből az álomból felébredtem. Csodálatos teremtmény: telülni akarok. Hús és vér: jól akarok lakni, de megcsömölnék a földi hústól és vértől, lelkem mindörökre nyugtalan maradna. Aszkéta: szeretem a szentek lelkületét, fejcsóválással szeretem nézni, testem közben elcsügged, elernyed. Jézus azért adta az Eucharisziát. Eleven test, eleven lélek, Jézus idegeibe belefonom tépázott idegeimet, csuszamlósak már a kiverődött, kínos könnytől; tépázott korom tette ezt velem, s a korok fölött ennek a koroknak adott orvosság megelevenít. Olvasom tanítását, s magam elé idézem körhaja fürtjeit, járása stílusát, gesztusait. Lefesteni, lejátszani nem lehet, de a kegyelem segít, hogy mindenestől átvegyem. Átveszem lelkivilágát is, amennyi belémfér gazdagságából, s akkor már olyan,

mintha elcserélődtem volna vele. Neki csak igénytelenségem, szegénységem, esetlenségem kell. Ilyesmi nincsen őbenne. A Szív szája a seb: azt csókolom. Bártortalanok, képmutatók, hitetlenek csak tapogatják. Pedig szomjas a szeretetre. Így is sokszor szomjan marad. Sok a mondanivalója, s kevesen hallgatják. A kezeszten úgy elárvult, mikor legjobban körül kellett volna venni szívvel. Megyek, itt vagyok, maradok. Közelebb még egy lépéssel. Megint. Hozom a szívemet. Tépje ki. Nem baj, ha fáj. Nem baj, ha szakad is. A Szívet így szeretem.

135.

És Ő is szeret engem.

Nem adnám ezer változékonyért, a csalódások szerelméért, a szép fájdalmakért, amiket a világ szeret, — Jézussal szenvedni, s szeretni őt: a legszebb fájdalom. Mások csak menjenek az emberek útján, a természet ösvényein, sokkal taposottabb utakon, ha megáldott ösztönökkel is; én az Isten útján járok, nála reggelizem, fehér cseppet az örökség óceánjából, s hozzá térek estére is. Ez mind elmélet;

gyakorlatban úgy szeretem, hogy merek szenvedni érte; nem képzelődöm, nem fájtatom szívemet, hanem furfangosan menekülök a bűnalkalmaktól, s hiszem, hogy Jézusnak tetszik ez az igyekezet, ad majd menedéket; hágcsót, csak lépjek, csókot, csak fojadjam, hiszem, hogy Jézus szeret engem. Kicsi kis régi könyvből, versből jött ma elő, apró kis szöszke Jézus. Édes Jézuska. Szaladozott, gyerekek közt játszott, s király volt, hozzá mentek panaszra társai. A végtelen gyermekség tengerpartján, habok verődnek, hullám lágyul, s gyerekek játszanak. Ilyen az életünk. Eszemveszetten futkosok, emberkedem én is ezen a csillagon; tanulok, tanítok, küszködöm, fáradok: játék ez mind, ideigvaló, néha hozzá futok, néha hozzám szalad s megölel. Gyermek a porban, a mi porunkban: ez volt, s most tágranyílt lélekkel nézem elvérzett szívét, s Őt, magát, mindenestől a felmutatott, „úrfelmutatott” kenyérben. Szeretem, nem mondhatok mást, többet vagy jobbat. És Ő is szeret engem.

Benned kimúlók reménysége.

Elaludt már, rövid időre, hadd tomboljon most a halál. A halál tombolása csendes esti hangulat; kertbe viszik az Úr testét, szívükben zuhogó énekekkel, s mikor az ének mind elapad, eltemetik Jézust, mirrhával és áloéval, gyolcsbatakarva, ahogy a zsidóknál szokás, új sírboltba, hol még senki nem feküdt. Nem is feküdt így más sehol, ilyen reménnyel, ilyen győzelmes várakozással. Úgy győzte le a halált, hogy hagyta kicsit felülkerekedni. Elbizott halál, várj, mi lesz itt még! Szent Anteusunk most elterült a földön, de milyen erőt kap ebből a pihenésből! Minket is vár a halál gondja hiú gondjaink mögött, biztoskodik, leselkedik, lesújt és vigasztal, legfőképp tanít. Ki lesz melletttem? Milyen egyszerű, hogy oda senki sem követ, mennyire igazak az erről szóló mesék. A sír széléig még igen, tovább nem. Az örület még belebuktathat valakit a koszorúktól fülledt sírba, de az sem ér semmit. A megünnepelt elsőpéntek nagy vigasztalásunk lesz akkor, ott derül fel a szív-kultusz nagy értéke, mert ez a szerető, reménységes szív lesz a bíránk. Felvo-

nulnak elsőpéntekeink, mint a mentők, s ha szárazon néztük egyiket-másikat, megdöbbenve tapasztaljuk, micsoda életforrások fölött futkostunk szomjasan, s ha hűs esőként hatnak, micsoda kutakból merítettünk, osztogattunk. A hinduk szent folyamuk vizében bizakodnak, abban kívánnak meghalni, s ha messze van, vizet hozatnak maguknak, meséből, ábrándos hitből. Mi ebben a Szívben nyugodjunk el, Isten vérét igyuk, hogy feltámadjunk: ezért az igazságért meg tudott halni az Isten.

137.

Exsurge, quare obdormis,

mondogatjuk, kérdezzetjük a sírnál, kelj fel, miért aluszol, mintha nem tudnók. De vajjon miért alszunk el mi olyan nagyon, mikor nem látogatjuk heteken át, csak hivatalosan, miért nem sietünk barátunkhoz, aki alszik ebben a némaságban, közöttünk való rabságában. Nem éledezik, nem ébredszik lelkünk a vele való hallgatag elbeszélgetésre. „Felérez”, így mondja magyar népünk nyelve, hát érezzünk fel magas ütéseire, ahogy a csendet megtöri hallgatásával. Hallgatni több, mint csend-

ben lenni, a hallgatás mindig mond valamit, néha sokat is. Apostolok, ti mélyebben alszotok az Úrnál, ébredjétek, miért aludtatok el, már felpattant közben a szikla, nagy robaj támadt, s él megint az Úr. Magdolna ott jár-kei már a sír körül, szegény asszony, sír, mégis boldogabb, nincs már mit vesztenie, mindenét elvesztette Jézusban, nem élhet már tőle távol, holttestét sem akarja szem elől téveszteni; látjátok, ez hála.

138.

Korán megy,

hogv a harmatot csókolhassa még a sziklasíron. De elhengerítve találja a követ, a sírt üresen. Bizonyosan a kertész vitte valahova, gondolja, hogy el ne tapossák itt salátáit a jámbor asszonyok. Leül, s feje ívben hajlik a sziklalapra, könnye megere, végiggördül a kövön, harmatcseppekkel egyesül, s mintha patak lenne, csobog, folyam, árad, tenget, zúg, szinte hallani, — hogy nekem már nincsen semmim, mindenem itt volt, s holttestére sem hozhatok már virágot, nincs már az én csodálatos emberem, ki elbűvölt, város bűnösét, megszentelt, s íme alázattal já-

rok mindenfelé, amerre vére hullott, férfi után, ki százat hódítottam, reménykedők és nagy bűnösök vigasztalása, farizeusok botránkozása, Jézus dicsérete... S a fel-támadott meghallja ezt a kesergést, Mag-dolna mögött férfi áll meg, s ez a férfi ma-ga az Úr, ki nem felejtkezik meg azokról, akik hűségesek voltak hozzá a nehéz per-cekben, akik a keresztfá árnyékában is megvallották részvétükkel.

139.

Nevén szólítja:

Mária. Magdolna megfordul, s megismeri: Rabboni! Megtalálja, megismeri őt, aki egyedül őt keresi: szereti az ilyen bán-kódó keresőket. Nem beszél sokat, csak nevet mond, két megszólítás pótol min-dent: próbáljunk így beszélni vele imád-ságainkban, kevés betűvel és sok érzés-sel, sok mondanivalóval. Tudja, mit aka-runk, de nevének hangsúlyozásából, édes, felszabadító kiejtéséből szereti kiérezni, hogy minden célunk csak ő, hogy egye-dül betölt és nem tölt be úgy senki vi-gasztalással. Így állok egyszer előtte, sok vergődés, elégtelenség után. Itt boldogsá-

gom is gyötör, szép élményeim mélysége is örvénylő, nyugtalanító; bánt, hogy minden rövid, mindennek hamar vége, el sem viselhetem a táncoló lelkű órákat, mikor minden jó összefut, siralomvölgye ez, vigadozva is sírunk itten. Nevemen szólít majd, megfordulok s megismerem: ő az, akit kerestem, akit sokféleképen képzeltem, akit szerettem volna megközeleltetni s magamban megvalósítani rég, milyen nehéz utakon törekedtem felé, s milyen egyszerű, csak egy nevet mond, nevetet, abban bennevagyonok, abból ismer, abból ismerem én is magamat. Mint ha mindketten most támadtunk volna fel: így érzem majd.

140.

Bezárkózva várják,

mit hoznak a halálos napok. Pedig ketten közülük már a sírnál is jártak, de „megtint hazamentek”, — „mert még nem érték az Írást, hogy fel kellett támadnia halottaiból.” S jön az Úr. Most megkorbácsolhatná őket: ez a hűség, ez a kitartás, így vártok engem?! De szava csak a békesség szava. Nyugodjék meg szívetek, és ne háborogjon már, megrendült a föld

és békességet teremtett, mint valamikor a megrendült éjszaka, a békétlen világnak. Igen, olyan ez, mint a karácsony misztériuma, akkor az Atya ünnepelte szeretetét, most a Fiú ünnepli győzelmét. Béke legyen már a földön, akkor angyalok énekeltek, most a Fiú maga mondja. Békeséget akar az Isten a rossz szövetségeseknek, megküzdött helyettünk még a halállal is. Béke veletek, szeressétek egymást, ebben az iskolában, a szeretet iskolájában képeztelek ki benneteket, gyengén vizsgáztatok, de átsegítlek már benneteket, hogy a világ tanítói legyetek. Adjátok tovább a béke szavát, csak addig van baj a világon, míg mindenütt meg nem hallják ezt a szót. Látjátok, mindenek fölött Úr vagyok, a halál is hajlongó szolgám, bár rettenetes szelíd hatalom, s én mégsem akarom leigázni a világot, békét hirdetek, más dolgunk van, szaporítsátok a bűnbocsánatot.

141.

Akiknek megbocsátjátok

bűneiket, megbocsáttatnak nekik. Királyok térdelnek majd elétek, bocsássátok meg a bánkódó királyok bűneit, a népek

veszedelmét enyhítitek. Mint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket. Menteni, tisztogatni, üdvözíteni. Türelmesek legyetek bűnbánóitokhoz, mint én türelmes vagyok hozzátok, ahogy elképedtetek a csodák előtt. Értsetek már, mert magyaráznotok kell ugyanezeket. Ne sajnáljátok a fáradságot, kívánjatok megvajúztatni és meggyóztatni a hegyeket is, hajtsák meg fejüket mind, akik bűnösök, mind, akik térferegnek a harcban, ez a béke útja. Csak a sírban számíthatok pihenni, sok bűn van a föld hátán, minddel végezzetek, amit csak elértek, s neveljétek munkatársakat magatok mellé, mint én neveltelek titeket. Keresztjeiteket kiosztom idejében, ne féljétek, a próba nem marad el, de adok én erőt, egek felé hajtó ösztönt, Szentlelket adok, fogadjátok.

142.

Úgy van,

a Paradicsom kapujában áll a gyóntatószék, ahol bűneink írása elhalványul, ahol megnyugszunk és megbizonyosodunk. Krisztus helyett ül ott a gyóntató, nem annyira az ítélkező, utolsóítéleti Krisztus,

mint inkább a szánakozó, bűnbocsátó Krisztus helyett. Aki mondta a latornak: Még ma velem leszel a Paradicsomban. S a házasságtörő asszonynak: Menj békével, de többé ne vétkezzél. Nincs ehhez fogható szanatóriuma a világnak, gyorsan ható orvosságot adnak itt, feljáró betegek is erősítést kapnak, az egészségesek is nyernek vele. A nagy Isten műve álmélkodásra késztet, s nem ránt hitetlenségbe a csodák nagysága, mert érezzük, kell, hogy az irgalmas Isten így mérje a bocsánatot, ingyen, csak bánatért. A boldog Isten a boldogságot, ingyen, csak jóakaratért. Az örökké nyugvó Isten a nyugalmat, ingyen, csak vágyakozásért. Mint gyóntatók: magvakat, csírákat, palántákat osztoztatunk itt, a kegyelmi élet ültetvényeit, s amit fiatalon ültettünk, annak árnyékában jártunk ősz fejjel. Egyetlen jó szó, egyetlen sikerült eligazítás a rengetegben, egyetlen jókor adott figyelmeztetés, jó tanács mérhetetlen értékű, terjed, erjeszti, javítja, átalakítja az emberiséget. Állítsatok fel sok gyóntatószéket, ültessetek beléjük jó gyóntatókat, s a Paradicsom kapui nyíladozni fognak, kevesebb baj lesz a világon, közelebb lesz az Isten és szebb lesz az életünk.

Nyolc nap

telt el, s az Úr ismét megjelent. Nem tűrte már tovább, hogy egy apostola nem hiszi a feltámadást. Mikor szerette is őt, meg is mondta, s nem is szokott ábrándozni. Lehet, hogy a többiek is bizonytalanok, együtt félnek, tán a hitetlenségnek hisznek inkább, mint szemüknek. Összerebbenek, Tamás is velük; tudják ugyan, hogy szereti őket, nem sujtja le a Mester félnék szívüket. Tamásnak mondja: Tedd ide ujjadat és nézd kezeimet. Az vagyok, akit olyan kegyetlenül kiszögezték, a véres áldozat, a sebesült Bárány, sebesült szívemmel. Ne légy hitetlen, hanem hívő. Megtettem, amit kívántál, tapogathatod sebeimet. Ő csak így fedd, így érvel. A szívsebből nincs kiút. Le kell hullni, térdre, s felkiáltani: Én Uram és én Istenem. Isteni bizonyíték; megnyitja szívét a világnak, bocsássátok bele kezeitek.

Mi lett volna veled,

Tamás, ha nem jövök, és nem mutatom meg magam neked is? Árvaság a gyógyíthatlan hitetlenség, kietlen szomorú-

ságban haltál volna meg, így pedig boldog vagy. Elszáradt volna benned sok-sok tanításom, hiábavaló lett volna minden eddigi hited, elszéledtél volna valamerre, s csalódottan emlékeztél volna a nagy és szép időkre, mikor velem jártál és csodákat láttál. Így rajtad keresztül hihet már a világ. Nem mondhatja, hogy képzelődtek, hogy könnyen hittetek. Mégis maradnak hitetlenek. Olyanok is, akik nem is fogadkoznak, nem is kívánnak látni, tudják, hogy úgysem hinnének. Akiknek saját halottaikat is hiába küldeném. Elhiszik majd saját feltámadásukat, mikor látják, s mikor már késő. A kárhozatra támadnak fel. Azok is, akik szelídségem miatt nem törődnek velem. Boldogtalanok, nem mernek egymás szemébe nézni, úgy futkosnak, mégsem kérnek hitet. Félnek tőle. Megélnék nélküle. Csak élni akarnak, s nem veszik észre, hogy így nem lehet. Bálványokat csinálnak maguknak, azokban hisznek, azokat imádják, ezt sem veszik észre. Nehéz lesz nekik az ébredés órája, mikor meghallják az Isten kürtjeit. Harsognak a kürtök a hegyek felől, és akik lent maradtak, akik nem küzdötték fel magukat saját életük hegyeire, a hit hegyeire és Isten hegyeire, jaj azoknak.

Boldogok,

akik nem láttak és hittek. Nálad is boldogabbak, nagyobb az érdemük. Akik megbíznak bennem, s azokban, kikkel magamról iratok. Hogy higgyen a világ, azért készülnek az Irások, egyszerűen, fenségesen, vigyázok rájuk, el ne vétsék az igazságot. Az élet könyve lesz az evangélium, minden más könyvtől visszatérnek hozzá, elfáradtan benne pihennek meg, pihenten belőle indulnak útnak. Tagadók és magyarázók is jönnek majd, ezek a halál munkatársai, a boldogtalanság szolgái. Szomjasok, de elemzik a vizet, nem isznak; éhesek, s magyarázzák az ételt, nem esznek. Lesznek, akiket megzavar a sokféle magyarázó; a holt betűk mögött elvesztik az életet. Tágas rét, harmatos mező az én hitem, lehet innen a mélybe ásni, keresztül a föld testén, s fent is, lent is csillagos utakra szabadultok. Járjátok be a bejárhatót, s gondolatok továbbvezető utakra. Tágítsátok lelketeket, minden befér. Hegy is az én hitem, nézzetek körül a tetejéről, s ha elfogyott az út, keljetek szárnyra, mint a madár. Mondtam, hogy öl a betű, nem ti fedeztétek fel, hogy elszáradtok, ha nem táplálkoztok lélekből

és életből, s gyertyátok kialszik, nem világít véka alatt. Boldogok, akik nem láttak és hittek. Ezután csak ilyen tanítványaim lesznek már, csodáimat elvégeztem, szóljanak hozzájuk a nemzedékek. Tanításomat előadtam, de mások is tanítottak s tanítanak itt, válogassanak a nemzedékek. Így írják meg a sorsukat.

146.

Megyek halászni,

mondja Szent Péter, s a többiek felelik: Mi is megyünk veled. Mintha megrendült volna Péter is, elmúltak a csodák, kezdetjük, ahol elhagytuk, élni kell, megyek halászni. Mintha keserű megadás volna szavában, de mondta az Úr is, hogy ez lesz belőle, menjenek csak Galileába, a tenger várja őket. Hajóba szálltak, mint régen, próbáltak felejteni, próbáltak reménykedni, de azon éjjel semmit sem fognak. Üres lett előttük a tenger, esetlenül áll kezükben az evezőlapát, rosszul hull a háló, elhagyták egyszer ezeket a szerszámokat, s mintha azok is tudnának a hűtlenségről. Mást akar az Úr ezzel a Galileába rándulással, ezzel a halászattal.

Péter nem tudja, mit mond, mikor halászni indul. nem tudja merre, miért, nem tudja, hogy a világ népét kell összefognia, tüzes beszéddel, tanuságtétellel. A parton áll már a Mester, de nem ismerik meg, nem számítottak most rá; ennivalót kér s nem tudnak adni neki. Jézus ad nekik, vessétek jobboldalra a hálót. A háló megtelik, s a fiatal tanítvány, kit szeret vala Jézus, megismeri: Az Úr az. Péter kiugrik a habok közé, kezdi kísérteni a szép mult, ebédelnek és már nem is csodálkoznak, visszaestek a csodák közé, nem is kérdik, ki vagy. Uram, te vagy-e csakugyan, miért jöttél, mit csináljunk, ha egészen elvesztünk. Fenséges parti jelenet, betölti őket boldogsággal, s a boldogságnak az éji próba után nincs szava, csak nagy gerjedése.

147.

Ebéd után

háromszor kérdi Szent Pétert, vallatja, vizsgálja, megvan-e benne, ami a legfontosabb, ami kilendíti újból az egyszerű foglalkozásból, ami újabb és további követésre sürget: a szeretet. Szeretsz-e job-

ban ezeknél? Mindenekfölötti szeretet kell, mindenkiénél nagyobb, olyan lesz az új beosztás is. Péter harmadszor már elszomorodva vall. Eszébejut régi fogadkozása és tagadása, fáj most ez a három sürgető kérdés, ki tudja, mi jön megint, de nem lehet a Mestert nem szeretni, ha egyszer ilyen jó, hogy visszajár vigasztalni, összetörni és felépíteni, lesujtani és föl-emelni. Tudja ő, milyenek vagyunk mi, beszámítja. S Péter, az aluszékony, fázós apostol mégis háborgó, lobogó lelket hord annyi élmény után. Látnia kell, hogy isteni erők műve, ami volt, s ami jön; soha nem szabad elbizakodnia, a világok felett sem; végre is Isten Fiának földi helytartója lesz. pásztor a Pásztor helyett, juhok és bárányok leqeltetője viláqszerre. A mélységből emeli ki harcosait az Isten, azok nem fognak megszédülni, akik onnan jöttek.

148.

Kiterjeszted kezeldet,

és más övez fel téged. Nem úgy, mint fiatalokorodban, míg nem hívtalak, míg jártál a magad utain, senkinek sem tartoztál elszámolással, s oda mentél, ahova akartál.

Látom a sorsodat, nem is rejtem előled, kiterjesztett kézzel látlak, magadhoz akarod ölelni te is a világot, úgy búcsúzol tőle, a keresztről. Oda visznek, ahova te nem akarsz, minden porcikád, sejtéd lázad ellene, mégis legyőzöd ezt a lázadást, szívesen halsz meg a kereszten, fővel lefelé, Róma alatt és Róma és az egész világ fölött. Készülj erre a nagygyakorlatra, a legnagyobbra adok alkalmat, amit tehetsz, értem, bűneidért és megmaradt és megnövekedett szereteted fellobogására. Egékiq erő máglya, ez az apostolság tüze. Felemésztő láng, mardosó, küldő, fáradhatatlan. Készen vagy már, látom, a lelked legalább, ha tested erőtlén is még; most tehát újból hívlak: Kövess engem. Mikor először hívtalak, még nem tudtad, mi vár rád és rám, azóta sokat megéltél, most menjünk feljebb, kövess engem a halálba is, ahogy mondtad, de jönni nem jöttél eddig, a keresztem alatt sem álltál, bizonytalan napod volt; jöjj most már, felkarollak, kiterjeszted kezeidet s felöveztetlek. Ez volt a kezdet és ez a vég: Kövess engem. Dolgozz. Magadról mondj le. Ne zavarjon, ha egy-egy félvilág elhagy néha. Ne zavarjon, ha megbolydul körülötted a nyáj és nem akarja a békét. Te csak állj fölöttük, előttük, magasan,

tisztán, engedelmesen, parancsolón, állj és feszülj meg, a véred s halálod is beszédes lesz.

149.

Sok az úrben a csillag,

Földetek a legsötétebb. Most vérem borította be. Véremmel mosod. A világ végétéig. Te és utódaid. És papjaid. Gyűitsetek nekem az ítéletre tiszta csillagokat. Tisztítsátok meg a Földet és magatok is ragyogjatok fel rajta. Kövessetek engem, s a követés önmegtagadása, fegyelme jobban tetszik nekem, mint a csillagok gyémántpályán járása. Nincs nekik szabad akaratuk, nem adtam beléjük. Csak hideg törvény kormányozza őket. Titeket a szeretet meleg törvénye vezet: kövessetek. Halálos ez a szeretet, de ne féljeteK. Adjátok életeteket atyátokfiaiért, ha máskép nem megy a segítség, a mentés, a megváltás folytatása. Elvesztett életek, a világ kialvó tüzei jelzik utamat. Halálos út. De az ilyen halálért feltámadás jár, igazabb életre. Jövője van a halálnak és a szeretetnek. Jövője van az áldozatnak. Jövője van a hősiességnek. Azt kérdezed, hát ezzel a kedves tanítvánnyal mi lesz,

aki utánunk jön, ki mindig hűséges volt, kit legjobban szerettem köztetek. Ne törődj most velem, ha megvárakoztatnám is, te csak kövess engem. Hadd hirdesse még tovább, sokáig új parancsolatomat. Hadd lásson látomásokat.

150.

Eljön a nap,

mikor kivezetik majd a latin kapuk elé, mikor vágyakozva néz majd felém az olajpróba előtt, elkészül a szabadító hálálra, megtelik vértanu akarattal a lelke, keresi arcomat, keresi vállamat, hogy ráboruljon, de még akkor is tovább várakoztatom. Fiatalon kel ki a halál hullámaiból, hadd édesítsék ajkát tovább még szavaim. Bele kell idegezni a világba a szeretet parancsát. A szédületig kell menni. Ez marad meg nektek, a szeretet. Erről ismernek meg majd benneteket, hogy az én tanítványaim vagytok. Erről ismerünk meg mi is, Atyám és Én. A szeretet hőseit nem hagyom el. A szeretet apostolaival együtt menetelek. Szavukat izzóvá teszem. s követelem, hogy cselekedeteik is tanúságot tegyenek róluk. Most már a világnak, az egész emberiségnek mondom

rajtad keresztül: Kövess engem. Föl, a hegyekre. A szeretet a hegy teteje. Hosszú az út, meglátod. De boldogtalan marad, aki nem jön. Lent háború tépi, forgószelel sodorja azokat, akik még nem tépték szét egymást. Vigasztalan futkosnak a szélben és a felkavart porban. Végre is a por eltemeti őket, és rosszabb sorsuk lesz, mintha nem támadnának fel, mert az ítéletre támadnak fel. Kövess, kövess. A hegy tetejéig nem szabad megállni. Tovább az úton!

TARTALOM:

Előszó	— — — — —	7
Föl, a hegyekre.	— — — — —	11
Menetrendem a hónap alatt.	— — — — —	11
Fájdalmas Boldogasszony.	— — — — —	12
Krisztus követése: keresztviselés.	— — — — —	13
„Kezdetben volt az Ige.”	— — — — —	14
„Nála nélkül semmi sem lett.”	— — — — —	16
Az élet ünneplése	— — — — —	16
„Öbenne élet volt és az élet volt az emberek világossága.”	— — — — —	18
„Vala egy ember Istentől küldetve... Nem volt ő világosság, hanem, hogy tanúságot tegyen a világosságról.”	— — — — —	19
„És az Ige testté lőn.”	— — — — —	20
A teveszörös és erdei mézes	— — — — —	21
„Köztetek áll az, kit ti nem ismertek.”	— — — — —	22
A többet, a jobbat	— — — — —	24
„Ime, ki elveszi a világ bűnét.”	— — — — —	25
„És én nem ismertem őt.”	— — — — —	27
Miért mondtad meg,	— — — — —	28
Rabbi, hol lakol?	— — — — —	30
Sivár az ősz, kemény a harc,	— — — — —	31
Nem mutatkozik be	— — — — —	33
Már az út elején	— — — — —	34
Kicsinyes arányokban gondolkozunk.	— — — — —	36
Míg függetlenségről beszélünk,	— — — — —	37
Van angyalom,	— — — — —	38
Az igaz izraelita,	— — — — —	39

„Jer és lásd!”	— — — — —	41
Jézus hatása	— — — — —	42
Átváltoztatással	— — — — —	44
Aldj meg, Uiam,	— — — — —	45
Fagyöngysort	— — — — —	45
Ne tedd,	— — — — —	46
Nem kapott ígéretet	— — — — —	48
„És a templomban	— — — — —	49
Juhkereskedők	— — — — —	50
A galambkereskedők	— — — — —	51
Isten irgalmazzon	— — — — —	53
Égek, emésztődöm	— — — — —	54
Nikodémus.	— — — — —	56
János pedig	— — — — —	57
„Öneki növekednie kell.”	— — — — —	58
Isten ujja	— — — — —	60
Ez az élő víz,	— — — — —	61
Ne sikkasszátok el	— — — — —	62
„Az én eledelem az, hogy annak aka- ratát cselekedjem, ki engem küldött, hogy elvégezzem az ő művét.”	— —	64
Hiszel-e már	— — — — —	65
Az is égető szükség,	— — — — —	66
Harmincnyolc év óta	— — — — —	68
Uldözték hát, mert jól cselekedett.	—	69
Atyjára hivatkozik	— — — — —	71
A jó emberek	— — — — —	72
Nagy vacsora	— — — — —	73
„De vannak közületek némelyek, akik nem hisznek.”	— — — — —	75
Önzetlenül.	— — — — —	76
Minden szent	— — — — —	77
A tisztulókért	— — — — —	78

A nagy herceg	— — — — —	79
Az élet kenyere.	— — — — —	80
„Az én testem bizonynal étel és az én vérem bizonynal ital.”	— — — — —	82
Kemény beszéd, ki hallgathatja?	— — — — —	83
Pedig tanulhatott volna az emberiség	— — — — —	84
Mutasd meg magadat	— — — — —	86
Eljön az Isten	— — — — —	87
„Ha valaki szomjazik	— — — — —	89
A lelket, a sejté-t,	— — — — —	90
Járja már az Olajfák hegyének útjait	— — — — —	91
Tolonganak,	— — — — —	92
Keresni fogtok engem,	— — — — —	93
Az igazság szabaddá tesz titeket.	— — — — —	95
„Nemde jól mondjuk mi, hogy szamari- tánus vagy és ördögöd van?”	— — — — —	96
Köveket ragadának azért...	— — — — —	97
Nem úgy értem az alázatosságot,	— — — — —	99
Én vétkeztem-e,	— — — — —	100
Életet keresünk,	— — — — —	101
A magyar királylány	— — — — —	102
Élj ott, ahol élsz.	— — — — —	103
Aggódva pásztorol	— — — — —	105
Kinyitom szememet	— — — — —	106
Lelkemben hegy és völgy,	— — — — —	108
Uram, akit szeretsz, beteg.	— — — — —	109
Júdás beleszól.	— — — — —	110
De nagy is	— — — — —	112
Hellének jönnek,	— — — — —	113
Hogy legyen életem	— — — — —	115
Mindnyájunk egyetlen reménysége,	— — — — —	116
Alázatos volt,	— — — — —	117
Elborul, megrendül	— — — — —	119

Amaz pedig — — — — —	119
Az ember nem tud Istenné lenni — —	121
Hamu — — — — —	122
Stádionban futok, — — — — —	124
Miért nem mehetek most utánad? — —	125
Az a fajta kerülget, — — — — —	125
Nagyon szeret — — — — —	127
Nem tudjuk, hová mégy — — — — —	128
Nehéz itten — — — — —	130
Itt lebeg, él majd köztetek, — — —	131
Az Atya őrzi szőlejét, — — — — —	132
Továbbra is szeretni akar, — — — —	133
Nem mondalak titeket szolgálaimnak, —	134
Itt volt Jézus, — — — — —	136
Felséges a király is, — — — — —	137
Új barbár kor szakadt reánk. — — — —	139
Az asszony, midőn szül, — — — — —	140
Elhagy az Úr, — — — — —	141
Imádkozik a Főpap. — — — — —	142
Az apostolokért — — — — —	144
Találkozni, egyesülni — — — — —	145
Mélységes, — — — — —	146
Jobb egy embernek meghalni a népért,	148
Péter odakint tagad. — — — — —	149
Arcára rászáradt a vér, — — — — —	150
„Feszítsd meg”-eznek, — — — — —	151
Hófehér, meztelen test, — — — — —	152
Vér csorog, — — — — —	154
Szomjúhozza a világ a tavaszt, — — —	155
Ószövetségi sereg — — — — —	157
A nagy ácsmunka alatt — — — — —	158
Mindhalálig — — — — —	159
Názáretből jött, — — — — —	161

Sok vita után	—	—	—	—	—	—	162
A szent percek alatt,	—	—	—	—	—	—	164
Jézus keresztje	—	—	—	—	—	—	165
Közel járunk	—	—	—	—	—	—	166
A május Asszonya,	—	—	—	—	—	—	167
Fajtánk véréből	—	—	—	—	—	—	168
Torony áll a kereszt alatt,	—	—	—	—	—	—	169
Öbenne nincsen érzékiség,	—	—	—	—	—	—	170
A nagy példa,	—	—	—	—	—	—	172
Próbáljuk meg,	—	—	—	—	—	—	173
Két nyugalmas pont	—	—	—	—	—	—	175
Szomjúhozom,	—	—	—	—	—	—	176
Elfogadta az ecetet	—	—	—	—	—	—	177
Tehetetlen,	—	—	—	—	—	—	178
Nemzedékről-nemzedékre	—	—	—	—	—	—	179
A Szívet így szeretem.	—	—	—	—	—	—	180
És Ő is szeret engem.	—	—	—	—	—	—	182
Benned kimúlók reménysége.	—	—	—	—	—	—	184
Exsurge, quare obdormis,	—	—	—	—	—	—	185
Korán megy.	—	—	—	—	—	—	186
Nevén szólítja:	—	—	—	—	—	—	187
Bezárkózva várják,	—	—	—	—	—	—	188
Akiknek megbocsátjátok	—	—	—	—	—	—	189
Úgy van,	—	—	—	—	—	—	190
Nyolc nap	—	—	—	—	—	—	192
Mi lett volna veled,	—	—	—	—	—	—	192
Boldogok,	—	—	—	—	—	—	194
Megyek halászni,	—	—	—	—	—	—	195
Ebéd után	—	—	—	—	—	—	196
Kiterjeszted kezeidet,	—	—	—	—	—	—	197
Sok az úrben a csillag,	—	—	—	—	—	—	199
Eljön a nap,	—	—	—	—	—	—	200

24.

P. BERNADOT O. P.

**AZ EUCHARISZTIÁTÓL
A SZENTHÁROMSÁGIG**

150 oldal, 3.50 Ft.

25.

P. JOHANNES C. P.

LEGDRÁGÁBB KINCUNK

148 oldal, 5.— Ft.

26.

DEMETER ISTVÁN

FÖL, A HEGYEKRE

Elmélkedések

208 oldal, 6.50 Ft.

